UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

RIGORÓZNÍ PRÁCE

Nové trendy v přeshraničních přeměnách a mobilitě společností

Konzultant: JUDr. Bc. Jan Brodec, LL.M., Ph.D.

Mgr. Linda Čechová

červen 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Praze dne 23. června 2014 Mgr. Linda Čechová

Poděkování

Děkuji touto cestou panu JUDr. Bc. Janu Brodcovi, LL.M, Ph.D., jakožto konzultantovi mé rigorózní práce, za cenné připomínky a odborné vedení při jejím sepsání.

ÚVOD ..... - 1 -

1 STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOST PRÁVNICKÝCH OSOB ..... - 5 -

1.1 Pojetí sídla právnických osob ..... - 5 -
1.2 Osobní statut společností ..... - 6 -

2 SVOBODA USAZOVÁNÍ SPOLEČNOSTÍ A JEJICH PŘESHRANIČNÍ MOBILITA V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE - 12 -

2.1 Svoboda usazování dle Smlouvy o fungování Evropské unie ..... - 12 -
2.2 Evropské směrnice v oblasti práva obchodních společností ..... - 14 -

3 ROZHODNUTÍ SDEU SOUVISEJÍCÍ S PŘESHRANIČNÍ MOBILITOU OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTÍ - 25 -

3.1 Rozsudek ve věci Daily Mail (1988) ..... - 25 -
3.2 Rozsudek ve věci Centros (1999) ..... - 26 -
3.3 Rozsudek ve věci Überseering (2002) ..... - 28 -
3.4 Rozsudek ve věci Inspire Art (2003) ..... - 30 -
3.5 Rozsudek ve věci Sevic (2005) ..... - 31 -
3.6 Rozsudek ve věci Cadbury Schweppes (2006) ..... - 32 -
3.7 Rozsudek ve věci Cartesio (2008) ..... - 33 -
3.8 Rozsudek ve věci Vale (2012) ..... - 35 -
3.9 Dopady rozhodnutí SDEU a další očekávání ..... - 37 -

4 PŘEMĚNY A MOBILITA EVROPSKÝCH FOREM SPOLEČNOSTÍ ..... - 39 -

4.1 Přeměny a mobilita evropských forem obchodních společností ..... - 39 -
4.2 Evropské hospodářské zájmové sdružení ..... - 39 -
4.3 Evropská (akciová) společnost ..... - 40 -
4.4 Evropská družstevní společnost ..... - 44 -
4.5 Evropská soukromá společnost ..... - 45 -
4.6 Evropská vzájemná společnost ..... - 49 -

5 EVROPSKÝ OBCHODNÍ REJSTŘÍK ..... - 51 -

6 ÚPRAVA SÍDLA PRÁVNICKÝCH OSOB A JEHO PŘEMÍSTĚNÍ V ČESKÉM PRÁVNÍM ŘÁDU ..... - 54 -

6.1 Historický exkurz ..... - 54 -
6.2 Rekodifikace soukromého práva a její dopad na úpravu sídla právnických osob ..... - 64 -
6.3 Přemístění sídla právnické osoby v novém občanském zákoníku ..... - 67 -

7 PŘESHRANIČNÍ PŘEMĚNY V ČESKÉM PRÁVU I EVROPSKÉM PRÁVU ..... - 79 -

7.1 Úprava přeshraničních přeměn společností v rámci Evropské Unie ..... - 79 -
7.2 Vývoj úpravy přeshraničních přeměn v českém právu ..... - 80 -

8 NOVELA ZÁKONA O PŘEMĚNÁCH ..... - 83 -

8.1 Přeshraniční přeměny po Novele Zákona o přeměnách obecně ..... - 84 -
8.2 Přeshraniční fúze ..... - 86 -
8.3 Přeshraniční rozdělení společnosti ..... - 87 -
8.4 Přeshraniční převod jmění ..... - 89 -
8.5 Přeshraniční přemístění sídla ..... - 90 -
8.6 Realizace přemístění sídla do České republiky ..... - 94 -

9 POROVNÁNÍ JEDNOTLIVÝCH MOŽNOSTÍ PŘESHRANIČNÍHO PŘEMÍSTĚNÍ SPOLEČNOSTI ..... - 96 -

9.1 Způsoby přeshraničního přemístění společnosti v současném českém právu ..... - 96 -

9.2 NÁKLADY A SLOŽITOST PROCESU JEDNOTLIVÝCH MOŽNOSTÍ PŘESHRANIČNÍHO PŘEMÍSTĚNÍ SPOLEČNOSTI .....- 97 -
9.3 POČTY PROVEDENÝCH PŘESHRANIČNÍCH PŘEMÍSTĚNÍ SÍDLA ..... - 100 -

ZÁVĚR..... - 103 -

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ..... - 109 -

A. POČET ZAREGISTROVANÝCH EVROPSKÝCH AKCIOVÝCH SPOLEČNOSTÍ KE DNI 26. ÚNORA 2012 .....- 123 -

B. ROZŠÍŘENOST EVROPSKÉ DRUŽSTEVNÍ SPOLEČNOSTI..... - 125 -

C. PŘEHLED PŘESHRANIČNÍCH FÚZÍ USKUTEČNĚNÝCH V ČESKÉ REPUBLICE ..... - 126 -

D. PŘEMÍSTĚNÍ SÍDLA EVROPSKÝCH SPOLEČNOSTÍ TÝKAJÍCÍ SE ČESKÉ REPUBLIKY ..... - 128 -

E. PŘESHRANIČNÍ PŘEMÍSTĚNÍ SÍDLA ZAHRANIČNÍCH SPOLEČNOSTÍ DO ČESKÉ REPUBLIKY DLE ZÁKONA O PŘEMĚNÁCH ..... - 129 -

F. USTANOVENÍ § 26 OBCHODNÍHO ZÁKONÍKU..... - 130 -

G. VYBRANÁ USTANOVENÍ ÚPRAVY PŘEMÍSTĚNÍ SÍDLA V ZÁKONĚ O PŘEMĚNÁCH ..... - 131 -

H. ÚPRAVA PŘEMÍSTĚNÍ SÍDLA V NOZ..... - 132 -

SEZNAM ZKRATEK..... - 133 -

RESUME..... - 135 -

ABSTRAKT..... - 137 -

ABSTRACT..... - 137 -

KLÍČOVÁ SLOVA ..... - 139 -

KEY WORDS ..... - 139 -

Úvod

„…V globalizujícím se světě nelze bránit přeshraničním změnám sídel právnických osob a zřizování a přemisťování jejich poboček…[1]*.“*

Věta vytržená z kontextu důvodové zprávy k návrhu nového českého občanského zákoníku dle mého názoru výstižně ilustruje ideální přístup, který by měl mít na paměti každý zákonodárce, který připravuje novou úpravu zasahující do práva obchodních společností, ať už na národní či na evropské úrovni.

V dnešní době již skutečně není možné omezovat právnické osoby při uplatňování jejich svobody na volbu právního prostředí, ve kterém chtějí působit, a to jak v okamžiku jejich zřízení, tak i po celou dobu jejich existence.

Tato práce si proto klade za cíl popsat recentní vývoj a s ním související změny, ke kterým v oblasti práva obchodních společností a jejich přeshraničních přeměn v poslední době došlo nebo které jsou v blízké době plánovány, a to jak na úrovni právních řádů jednotlivých států, tak i na té celoevropské.

Struktura práce je potom následující: snaha o postup od obecného ke konkrétnímu a zároveň od teoretického k praktickému.

Stručně popsáno je tedy nejprve pojetí právnických osob obecně včetně různých přístupů ke konstrukci jejich sídla a určování jejich osobního statutu. Od příslušnosti právnických osob práce dospívá ke svobodě usazování zaručené právem Evropské unie jejím občanům i společnostem rozvedené judikaturou Soudního dvora Evropské unie.

Relevantní právní úprava je popisována od evropské úrovně po úroveň národní, od obecných možností přeměn práce přechází ke konkrétním způsobům přeměn společností a vzájemnému porovnání možností jejich přestěhování přes hranice států bez nutnosti zcela rušit společnost původní a zakládat společnost naprosto novou bez návaznosti na práva a povinnosti té původní, jak tomu bývalo v minulosti.

[1] Důvodová zpráva návrhu nového občanského zákoníku, http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf

„…Vzhledem k tomu, že články 49 a 54 Smlouvy o fungování Evropské unie zaručují všem podnikům a společnostem svobodu usazování; vzhledem k tomu, že přeshraniční migrace společností je jedním z klíčových prvků při dokončování vnitřního trhu; vzhledem k tomu, že je třeba vzít na vědomí, že právní předpisy, které v oblasti jednotného trhu upravují přemístění statutárního či skutečného sídla společnosti, založené podle vnitrostátního práva, z určitého členského státu do jiného členského státu, jakož i podmínky tohoto přemístění, nejsou jednotné, a z toho plynou rizika v oblasti zaměstnanosti, administrativní obtíže, další vzniklé náklady, sociální dopady a nedostatečná právní jistota;…"[2]

Evropské právo má na české obchodní společnosti přímý vliv minimálně od vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004. Za posledních deset let se v této oblasti navíc událo mnohé, ačkoliv snahy o sjednocení práva obchodních společností se datují ještě mnohem dále.

I proto je jedna z kapitol této práce věnována evropským směrnicím a popisu jejich vývoje včetně budoucích očekávání. Zejména takzvaná Desátá směrnice upravující přeshraniční fúze obchodních společností a osud dlouho projednávaného návrhu Čtrnácté směrnice, která by měla umožnit přeshraniční přemístění sídla společnosti, mají pro tuto oblast práva zásadní význam.

Po odmlce, během které práce na přípravě Čtrnácté směrnice a další legislativy týkající se evropského práva společností utichly, jelikož Evropská komise[3] došla k závěru, že další iniciativa v této věci není nezbytná, je najednou v poslední době jasně patrné, že praxe vyžaduje komplexnější řešení této problematiky a i Evropský parlament již vyjádřil svůj záměr přijmout upokojivé řešení ve spolupráci s členskými státy.

V průběhu posledních let tak opětovně dochází ke zvýšení činnosti na poli evropského práva společností s ohledem na možnosti přeshraničních přeměn společností včetně přemístění jejich sídla.

---

[2] Usnesení Evropského parlamentu ze dne 2. února 2012 o Čtrnácté směrnici v oblasti práva společností o přemísťování sídel společností do jiného členského státu doplněný o doporučení Komisi (2011/2046(INI)), http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2012-0019&language=CS

[3] Evropská komise, http://ec.europa.eu/

Kromě evropských předpisů regulujících národní formy obchodních společností je také třeba zmínit ty, které upravují evropské formy společností. Ty totiž představují jednu z možností, které současné obchodní společnosti mají, chtějí-li působit na celoevropské úrovni prostřednictvím jediné společnosti.

Velice aktuální je potom snaha o sjednocení obchodních rejstříků jednotlivých členských států EU a vytvoření jednotného Evropského obchodního rejstříku. Z toho důvodu je také tomuto tématu věnována samostatná kapitola.

Do právní úpravy na české úrovni v tomto roce významně zasáhla takzvaná rekodifikace soukromého práva. V jejím rámci byl po několikaletých přípravách v roce 2012 finálně schválen a pod číslem 89/2012 Sb. vyhlášen ve Sbírce zákonů dne 22. března 2012 nový občanský zákoník (dále i jen jako „NOZ“)[4]. Zároveň s ním vyšel zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (o obchodních korporacích), (dále i jen jako „zákon o obchodních korporacích“ či „ZOK“), který do určité míry nahradil dosavadní obchodní zákoník[5]. Do třetice je součástí rekodifikace soukromého práva i nový zákon o mezinárodním právu soukromém (dále i jen jako „ZMPS“), jenž vyšel pod číslem 91/2012 Sb.

Všechny tyto zákony se staly účinnými dne 1. ledna 2014 a zrušily celou řadu dosavadních právních předpisů v čele s těmi nejvýznamnějšími předpisy českého soukromého práva.

Ačkoliv úprava nového občanského zákoníku se ne vždy týká i obchodních společností, které navíc mají v případě přeshraničních přeměn zvláštní právní úpravu, je potřeba jej alespoň stručně zmínit jednak pro úplnost popisu změn v českém právu, ale i s ohledem na skutečnost, že nejen obchodní společnost, ale i ostatní právnické osoby mohou mít zájem účastnit se přeshraničních přeměn a daná úprava je tak pro ně relevantní.

[4] Ačkoliv některé zdroje od data účinnosti zákona č. 89/2012 Sb. pro něj používají pouze zkratku „OZ“, rozhodla jsem se setrvat u zkratky „NOZ“ dříve běžně používané, popřípadě u termínu „nový občanský zákoník“, a to z důvodu přehlednějšího odlišení od občanského zákoníku z roku 1964, pro který používám právě zkratku „OZ“ – viz dále.

[5] Zákon č. 513/1991 Sb. (dále i jen jako „obchodní zákoník“ či „ObchZ“), zrušený k 1. lednu 2014

Zmíněná úprava přeshraničních přeměn upravená Zákonem o přeměnách[6] doznala zásadní změny již o dva roky dříve svou významnou novelizací účinnou k počátku roku 2012[7].

Tento zákon přinesl spoustu převratných změn zejména v oblasti přeshraničních přeměn, když jednak specificky upravil jejich jednotlivé druhy a jednak připustil zcela nový druh přeshraniční přeměny, kterým je přemístění sídla společnosti. Dle jeho úpravy tedy již více než dva roky probíhají přeshraniční přeměny obchodních společností.

Ačkoliv předmětem práce je v první řadě současná, tedy platná a účinná právní úprava, pro úplný obraz vývoje přeshraničních přeměn je třeba stručně nastínit i předcházející úpravu této oblasti. Pro výklad nových trendů je totiž nutné krátce představit i ty staré. Jen tak lze dospět k hmatatelným závěrům ohledně možností, které obchodní společnosti dříve neměly. Nehledě na to, že za pouhých pár měsíců účinnosti nové právní úpravy přinesené rekodifikací nelze tu předchozí jen tak hodit za hlavu.

Popis předchozí právní úpravy má pochopitelně praktické dopady i do dnešních dnů, jak je patrno z příkladu (uvedeného dále v práci) přemístění zahraniční společnosti do České republiky provedeném v devadesátých letech minulého století. Tato společnost podléhající cizímu právnímu řádu působí v České republice dodnes. A nemusí být ani zdaleka jediná. Není však jasné, kolik takových společností zde může být a kolika různým a často poměrně exotickým právním řádům mohou podléhat.

Práce je uzavřena konkrétním porovnáním jednotlivých možností, které jsou společnostem pro využití svobody usazování dnes přiznány. Některé z nich jsou k dispozici již delší dobu a můžeme tedy alespoň orientačně porovnat statistiky jejich skutečného využívání, u jiných si budeme muset ještě chvíli počkat, ať už na účinnou právní úpravu či alespoň na delší časové období od jejich vstupu v účinnost, aby příslušné statistiky měly skutečně vypovídající hodnotu.

[6] Zákon č. 125/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů
[7] Zákon č. 355/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

1 Státní příslušnost právnických osob

1.1 Pojetí sídla právnických osob

Za účelem určení státní příslušnosti právnické osoby je v první řadě třeba určit její sídlo, respektive všechna v úvahu přicházející sídla.

Ačkoliv právnická osoba nemůže bez sídla existovat, přičemž sídlo má mít pouze jedno, a to na jednom určitém místě[8], existuje pro pojem sídla právnické osoby několik možných pojetí. Dvě nejvýznamnější koncepce jsou formální a materiální pojetí sídla.

Formálním sídlem je sídlo *zapsané*, tedy uvedené jednak v příslušném rejstříku právnických osob a jednak v zakladatelské listině příslušné právnické osoby. Občas pro ně bývá používán i termín *statutární* či *registrované* sídlo.

Dle materiální koncepce je určující sídlo *skutečné*, tedy místo, kde společnost působí fakticky; kde se uskutečňuje její hlavní činnost a kde se s ní může setkat veřejnost. Problémem tohoto přístupu je především fakt, že obchodní vedení společnosti (její orgány a jejich rozhodování) a hlavní činnost společnosti (např. výroba) mohou být situovány každá ve zcela odlišném státě, někdy dokonce i na jiném kontinentě. Za skutečné sídlo může být považováno jak sídlo managementu společnosti, tedy jejích nejvyšších orgánů, kde jsou přijímána pro společnost zásadní rozhodnutí, tak i hlavní středisko provozu, kde se soustředí faktická činnost společnosti[9].

V případě, že se zapsané sídlo nenachází na stejném místě jako sídlo skutečné, hovoříme o něm jako o sídle *fiktivním*[10].

Dále je možné definovat sídlo *primární* zahrnující sídla zapsaná i skutečná. Jejich změna je tak *primárním usazováním* právnických osob. Sídla organizačních složek právnických osob bývají potom označována jako sídla *sekundární* a jejich změny jsou považovány za *sekundární usazování*. Dle článku 49 Smlouvy o fungování

[8] ŠVESTKA J., JEHLIČKA O., ŠKÁROVÁ M., SPÁČIL J. A KOL., *Občanský zákoník Komentář,* 10. vydání, C. H. Beck, Praha 2006, s. 181

[9] NOVOTNÝ P., *Osobní statut obchodních společností,* 22. června 2006, http://www.epravo.cz/top/clanky/osobni-statut-obchodnich-spolecnosti-41447.html

Evropské unie (dále i jen jako „SFEU“) jsou organizačními složkami právnických osob jejich zastoupení, pobočky a dceřiné společnosti[11]. Hlavní rozdíl mezi dceřinými společnostmi a ostatními organizačními složkami spočívá v tom, že zastoupení a pobočky nejsou nadány vlastní právní subjektivitou (mají jen relativně samostatné vedení a vlastní účetnictví)[12], zatímco dceřiné společnosti vlastní právní subjektivitu mají a z pohledu práva tedy jsou samostatnými subjekty podléhající právnímu řádu příslušnému jejich vlastnímu osobnímu statutu (viz dále).

1.2 Osobní statut společností

Také pojem státní příslušnosti bohužel není jednoznačný. Jednak jím lze rozumět pojem cizineckého práva určující, zda se jedná o právnickou osobu tuzemskou či zahraniční nebo může být užit i ve významu kolizněprávním, skrze nějž určíme rozhodný právní řád společnosti. Podle toho pak lze dovodit tzv. *osobní statut* dané osoby.

Osobním statutem tedy rozumíme příslušný právní řád, kterému daná právnická osoba podléhá co do její právní povahy, z ní vyplývající (ne)způsobilosti, jejího vzniku, vnitřní organizace, případně i externích vztahů a podmínek jejích přeměn i zániku. Pro určování osobního statutu existují dvě hlavní a několik vedlejších teorií.

Teorie sídla

Teorie sídla vychází při určování rozhodného právního řádu z umístění sídla společnosti. Sídlem je myšleno sídlo skutečné, které však, jak již bylo zmíněno, nemusí vždy odpovídat sídlu registrovanému. Pro určení povahy společnosti se tedy používá takzvaného institucionálního hlediska, kdy je na společnost nahlíženo v první řadě jako na instituci.

---

[10] ELIÁŠ K., *Sídlo obchodních společností,* Právní praxe v podnikání, rok 1993, číslo 7, s. 1

[11] TUROŇOVÁ J., *Ustanovení § 22 a 26 obchodního zákoníku a jeho soulad s právem EU,* http://www.epravo.cz/top/clanky/ustanoveni-22-a-26-obchodniho-zakoniku-a-jeho-soulad-s-pravem-eu-54993.html, 2. července 2008

[12] TICHÝ L., ARNOLD R., SVOBODA P., ZEMÁNEK J., KRÁL R., *Evropské právo,* 3. vydání, Praha 2006, C. H. BECK, s. 498

Historicky tato teorie vychází především z právních tradic Německa a Francie. Kromě těchto se zemí se v současné době prosadila mimo jiné v právních řádech Belgie, Lichtenštejnska, Polska, Portugalska, Rakouska, Řecka a dalších zemí.

I tato teorie má, stejně jako druhá z nejvýznamnějších teorií určování osobního statutu, svá úskalí. Teorie sídla totiž povyšuje kontrolu státu nad společnostmi sídlícími na jeho území, a to nevyhnutelně na úkor jejich vlastní vůle. Snaha státu společnosti chránit a bránit je samozřejmě zastánci teorii inkorporace považována za příliš omezující a především bránící skutečnému volnému pohybu společností.

Neexistence skutečné možnosti přesunout (podle právní úpravy, řídící se touto teorií) sídlo společnosti přes hranice, aniž by muselo dojít ke zrušení a opětovnému založení takové společnosti, je zajisté největší slabinou tohoto přístupu.

Kromě toho naráží teorie sídla také na problémy vyplývající z již výše zmíněné skutečnosti, že pojem sídla nelze ani zdaleka chápat pouze v jednom významu.

Teorie inkorporace

Teorie inkorporace neboli teorie založení či registrace, určuje oproti tomu rozhodující právní řád pro osud společnosti dle práva státu, ve kterém byla společnost založena.

Historicky vychází především z "common law" systému britského práva, odkud se do dnešního dne rozšířila kromě jiného do států Severní, Střední i Jižní Ameriky, Dánska, Irska, Nizozemí, Maďarska a České i Slovenské republiky.

Dle inkorporační teorie je důraz kladen především na vůli zakládajících společníků při samotném založení společnosti[13]. Z jejího pohledu se charakter společnosti primárně odvíjí od jejího zakladatelského právního jednání, tedy smlouvy, jíž byla společnost založena a na jejímž základě dál existuje.

Teorie inkorporace je určující také v oblasti koncernového práva, kdy se ovládací smlouva řídí statutem ovládané společnosti určené právě na základě místa

[13] SALAČ J., DOLEŽIL T., *Evropský soudní dvůr dotváří svobodu usazování (podnikání) obchodních společností – k rozsudku Inspire Art*, Právní rozhledy 4/2004, s. 147

jejího založení[14]. V rámci českého práva doznala ovšem tato oblast značných změn s tím, jak se změnilo pojetí koncernu dle zákona o obchodních korporacích. To však již překračuje hranice tématu této práce.

Na teorii inkorporace bývá nejvíce kritizováno, že oproti teorii sídla neposkytuje dostatečnou ochranu ani věřitelům společnosti, ani jejím zaměstnancům a společníkům. Tato výtka však poněkud pokulhává minimálně u společníků, kteří buď měli jako zakladatelé přímý vliv na založení společnosti anebo přinejmenším věděli či měli vědět, k jaké společenské smlouvě a přeneseně právnímu řádu svou účastí na společnosti přistupují.

Jako zrcadlový protiklad teorie sídla je pak za největší výhodu teorie inkorporace považována (teoretická) možnost jednoduchého přemístění z jednoho státu do druhého jakožto totožné společnosti, tedy bez potřeby ji zrušit ve státě původu a znovu založit v cílovém státě. Společníci si tak mohou v podstatě vybrat ideální právní řád.

Přesně to je však kritiky teorie inkorporace považováno za její největší slabinu. Může totiž dle nich vést ve svém důsledku k takzvanému „Delaware efektu“[15], či dokonce hanlivě ke kupčení či výprodeji právních řádů[16], kdy si společnosti vybírají pro ně v danou chvíli nejvýhodnější právní prostředí. V krajním případě tak mohou vznikat takzvané pseudozahraniční společnosti (*pseudo-foreign companies*) bez bližšího skutečného vztahu k některé z relevantních zemí.

Delaware efekt byl často kritizován právě z důvodu, že umožňuje společnostem účelovou volbou právního řádu, takzvaný *statute shopping*. Ten má následně dohánět státy v rámci snahy o konkurenceschopnost jejich vlastních právních řádů k omezení regulace v oblasti práva společností - takzvanému *race to the bottom*, jehož účelem je být pro obchodní společnosti právním řádem co nejvíce atraktivním. Je však toto

[14] POKORNÁ J., GLOGAROVÁ J., *Kolizní problematika ovládacích smluv*, Právní forum 11/2007, s. 395

[15] Delaware je jako jeden z federálních států USA znám svou výhodnou úpravou práva společností, a to především s ohledem na jeho zdanění. Velká část amerických společností je tak zaregistrována právě v něm.

[16] SALAČ J., DOLEŽIL T., *Evropský soudní dvůr dotváří svobodu usazování (podnikání) obchodních společností – k rozsudku Inspire Art*, Právní rozhledy 4/2004, s. 147

opravdu nešvarem anebo jde naopak o pozitivní jev[17]? Není náhodou soutěžení právních řádů v zájmu vývoje práva a tržního nalezení vyváženosti a přiměřené ochrany třetích osob a zároveň i svobody vůle společnosti, potažmo jejích zakladatelů?

Jsem toho názoru, že se toto soutěžení právních řádů může nakonec ukázat jako nástroj užitečným oběma zmíněným skupinám osob nějakým způsobem na společnosti participujících, ač jsou na první pohled tyto ve vztahu ke společnosti ve střetu zájmů. Praxe navíc už ukázala, že vývoj je někdy nevyzpytatelný, a je-li po tom na trhu poptávka, může stejně snadno docházet i k *race to the top*.

Přístupy jednotlivých členských států Evropské unie

V rámci Evropské unie se její členské státy řídí výlučně buď teorií sídla anebo teorií inkorporace. Historicky sice v okamžiku založení převládal počet států řídících se teorií sídla, později se však uplatnění obou teorií vyrovnalo[18].

Není zatím vůbec jisté, zda v tomto ohledu dojde v Evropské unii někdy k harmonizaci. Spojit oba názorové tábory členských států totiž prozatím nedokázala ani evropská legislativa ani relevantní judikatura Soudního dvora Evropské unie. Ta ostatně zatím spíše vyvolávala jen další diskuze mezi příznivci jednotlivých teorií.

V praxi se v právních řádech jednotlivých členských států ostatně nevyskytují zmíněné teorie ve své ryzí, tedy akademické podobě. Dochází naopak k menším či podstatnějším úpravám, ba dokonce i k zanesení prvků jedné z teorií do právního řádu řídícího se teorií opačnou. Tak například ve Velké Británii, kolébce inkorporačního principu, je v podstatě nemožné přesunout sídlo tam založené společnosti do zahraničí. Oproti tomu třeba v právním řádu Nizozemí bylo možno nalézt i zvláštní úpravu řešící postavení tzv. formálně zahraničních osob. Tento fakt se koneckonců stal předmětem kritiky ze strany SDEU v rámci jeho rozhodnutí ve věci *Inspire Art*, kterému je věnován prostor v této práci o něco dále.

[17] SYLLA M., *Vývoj judikatury SDEU v oblasti mezinárodního práva společností,* Právní rozhledy, 21/2008, s. 781
[18] PAUKNEROVÁ M., *Kolizněprávní úprava obchodních společností,* Právní rozhledy, 7/2005, s. 244

Z jiného soudku, tentokráte států řídících se teorií sídla, je možné vybrat právní řády, které obsahují prvky inkorporační teorie. Kupříkladu v návaznosti na rozhodnutí SDEU ve věci *Überseering* došlo v Německu ke změně v pojetí právě takzvaných formálně zahraničních společností a uplatnění takzvané moderní teorie sídla, pod vlivem které byla takovým společnostem nakonec přiznána procesní způsobilost[19].

Prvky obou zmíněných teorií tak lze nalézt i v českém právním řádu. Ten je sice primárně ovlivněn inkorporační teorií, přesto ještě poměrně nedávno obsahoval i významné prvky teorie sídla. Inkorporační teorie byla donedávna obsažena především v ustanoveních obchodního zákoníku, které však v rámci rekodifikace v této otázce nahradila úprava nového občanského zákoníku a zákona o mezinárodním právu soukromém. V novém občanském zákoníku je totiž v porovnání s předchozí v podstatě totožná úprava obsažena až v rámci takzvaných Společných ustanovení v § 3024 NOZ.

Další prvek z teorie sídla je pak možné nalézt v oblasti ochrany věřitelů, kdy pokud by ochrana zaručená rozhodující právem měla být nižší než česká, použila by se právě přísnější a pro věřitele výhodnější zahraniční úprava.

Tyto a další odklony od inkorporačního principu ovšem bývaly předmětem ostré kritiky a konkrétně, pokud šlo o požadavky na minimální výši základního kapitálu, byly shledávány jako odporující právu Evropské unie[20].

V návaznosti na to došlo v rámci nedávných změn primárně k opuštění koncepce historického znění ustanovení § 26 odst. 3 ObchZ, jež připouštělo zachování osobního statutu právnické osoby v případě přemístění jejího sídla ze zahraničí do České republiky. Podle důvodové zprávy Novely Zákona o přeměnách[21], popsané detailněji v této práci dále, nebyl totiž k zachování této koncepce žádný důvod a bylo naopak třeba reflektovat odlišný výklad potvrzený rozhodnutím Soudního dvora Evropské unie ve věci *Cartesio*, jenž umožňuje cílovému členskému státu požadovat,

[19] PAUKNEROVÁ M., *Kolizněprávní úprava obchodních společností,* Právní rozhledy, 7/2005, s. 244
[20] CHOBOLA T., *Svoboda usazování zahraničních společností v právu ČR,* Právní rozhledy, 16/2004, s. 599
[21] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, čj. předkladatele 690/2009-LO, str. 130, k čl. IV bodu 1 a 2

aby společnost přemísťující své sídlo na jeho území, podřídila svůj osobní status jeho právnímu řádu.

Ostatní teorie týkající se osobního statutu společností

Pro úplný přehled je v této souvislosti třeba zmínit i některé další teorie týkající se osobního statutu společností, byť v dnešní době jde již o teorie pouze okrajové.

Jednou z významnějších je například takzvaná teorie kontroly, která určuje osobní statut společnosti podle státní příslušnosti osob, které ji ovládají, tedy jejích zakladatelů, společníků či členů jejích orgánů. Pro ovládání byla většinou vyžadována nadpoloviční účast (byť v součtu) na takové společnosti. V historii byl tento princip využíván především v době válečných konfliktů, kdy měly státy vyšší zájem na kontrole, respektive regulaci obchodování s některými zahraničními osobami, které byly považovány za příslušníky nepřátelského státu[22]. V současnosti se tato teorie uplatňuje v oblasti cizineckého práva a v souvislosti s problematikou diplomatické ochrany poskytované společnostem jednotlivými státy.

Mezi další patří kupříkladu teorie diferenciace, jež rozlišuje mezi vnitřním a vnějším statutem společnosti nebo teorie překrývání, která vychází z práva USA. Tyto teorie jsou však široce kritizované pro nepřehlednost a fakt, že neposkytují při určování rozhodného právního řádu dostatečnou jistotu. Proto je ostatně dnes jejich praktické využití v podstatě zanedbatelné[23].

[22] DĚDIČ J., *Evropské právo společností,* Praha, Bova Polygon, 204, s. 33
[23] PAUKNEROVÁ M., *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*, Karolinum 1998, s. 97 a násl.

2 Svoboda usazování společností a jejich přeshraniční mobilita v rámci Evropské unie

2.1 Svoboda usazování dle Smlouvy o fungování Evropské unie

Ustanovení garantující svobodu usazování jak fyzických tak právnických osob se v historii Evropských společenství objevila již při jejich samotném založení tzv. Římskými smlouvami dne 25. března 1957.

V rámci jedné z těchto smluv - Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství, kterou ratifikovalo šest evropských států[24] a která vstoupila v platnost 1. ledna 1958, bylo v její kapitole 2 nazvané Svoboda usazování v článcích 52 až 58 přiznáno právo na svobodu usazování všem osobám bez rozlišování na osoby fyzické a právnické osoby.

V roce 1993 byl v návaznosti na Římské smlouvy položen základní kámen Evropské unie přijetím tzv. Maastrichtské smlouvy[25]. Evropské hospodářské společenství se přijetím této smlouvy stalo jedním ze tří pilířů Evropské unie, Evropským společenstvím. Zároveň byla zakládající Římská smlouva přejmenována na Smlouvu o Evropských společenstvích. Smlouva o Evropských společenstvích byla zároveň přečíslována tak, že zachovaná kapitola 2 nově nazvaná Právo usazování byla obsažena v článcích číslo 43 až 48.

Následovala tzv. Lisabonská smlouva, jež vstoupila v platnost 1. prosince 2009, která mimo jiné změnila obě zmíněné smlouvy, na nichž Evropská Unie dosud stojí - Smlouvu o Evropské unii a dosavadní Smlouvu o Evropských společenstvích, která byla opět přejmenována a to na Smlouvu o fungování Evropské unie (dále i jen jako „SFEU“) [26].

[24] Francie, Spolková republika Německo, Itálie, Belgie, Lucembursko a Nizozemsko
[25] Smlouva o Evropské unii (92/C 191/01) podepsaná v Maastrichtu dne 7. února 1992, která vstoupila v platnost 1. listopadu 1993 a byla vyhlášena v Úředním věstníku C 191/1992 na straně 1
[26] Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie (2008/C 115/01)

Články 43 až 48 původní Smlouvy o Evropských společenstvích byly přečíslovány na články 49 až 54 Smlouvy o fungování Evropské unie. Zároveň byl v návaznosti na vznik Evropské unie s účinností SFEU přejmenován dosavadní Evropský soudní dvůr na Soudní dvůr Evropské unie (dále také jen jako „SDEU“ či „Soud“). Přetrvává přitom zařazení relevantních článků do samostatné kapitoly 2 SFEU nazvané Svoboda usazování.

V rámci článku 49 SFEU je členským státům zakázáno omezovat svobodu usazování příslušníků druhého státu na jejich vlastním území. Příslušný článek 49 SFEU kromě toho výslovně uvádí, že svoboda usazování zahrnuje i zřizování společností dle navazujícího článku 54 SFEU, a to nejen ve smyslu jejich primárního usazování ale i usazování sekundárního tedy usazovaní prostřednictvím zřizování zastoupení společností, poboček nebo dceřiných společností státními příslušníky jednoho členského státu usazenými na území jiného členského státu.

Článek 54 SFEU v návaznosti na článek 49 SFEU definuje dotčené společnosti, kterými se rozumí společnosti založené podle občanského nebo obchodního práva včetně družstev a jiné právnické osoby veřejného nebo soukromého práva s výjimkou neziskových organizací. Zároveň je společnostem založeným podle práva některého členského státu, jež mají své sídlo, svou ústřední správu nebo hlavní provozovnu uvnitř Evropské unie, zaručeno právo na stejné podmínky zacházení jako fyzickým osobám, které jsou příslušníky členských států.

Výklad zmíněných článků je až do dnešního dne všechno, jen ne jednoduchý, a někteří zahraniční i čeští autoři dokonce považují článek 54 SFEU za skrytou kolizní normu. K takovému závěru však rozhodně nelze dojít s jistotou a pravděpodobnějším se tak zdá názor, že se v tomto případě jedná o pouhé ustanovení cizineckého práva[27].

Zmíněné články jsou dodnes velice významným prvkem v rámci svobody usazování a častým předmětem předběžných otázek položených SDEU ze strany členských států. Nejvýznamnější rozhodnutí SDEU v této oblasti jsou rozebrána v následující kapitole.

[27] Více in PAUKNEROVÁ M., *Kolizněprávní úprava obchodních společností,* Právní rozhledy, 7/2005, s. 244

Zpráva o budoucnosti evropského práva společností[28] zmíněná v dalších částech této práce pak v dubnu roku 2011 vyjádřila názor, že svoboda usazovaní obsažená v článcích 49 a 54 SFEU ani Desátá směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/56/ES ze dne 26. října 2005 o přeshraničních fúzích kapitálových samy o sobě nestanoví požadavky kladené na nástupnickou společnost. Dle této zprávy je ovšem záhodno poskytnout všem společnostem vyjmenovaným v článku 54 SFEU úplnou svobodu usazování[29].

2.2 Evropské směrnice v oblasti práva obchodních společností

Za účelem poskytnutí stručného přehledu Směrnic EU věnujících se právu společností je tato podkapitola věnována právě těmto směrnicím - v praxi pro zjednodušení často označovanými pořadovými čísly dle vzniku jejich návrhů. Tento výčet si neklade za cíl poskytnout kompletní informace o vyjmenovaných směrnicích, může ovšem sloužit zároveň jako určitá ilustrace změn, ke kterým v posledních letech v této oblasti dochází.

- první směrnice Rady 68/151/EHS ze dne 9. března 1968 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření (dále jen jako „První směrnice“). Tato vůbec první ze směrnic upravující právo obchodních společností byla zrušena Směrnicí 2009/101/ES k 16. září 2009 aniž byly dotčeny povinnosti členských států týkající se lhůt pro provedení.

- druhá směrnice Rady 77/91/EHS ze dne 13. prosince 1976 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za

[28] Report of the Reflection Group On the Future of EU Company Law, Brussels, 5. dubna 2011, http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/reflectiongroup_report_en.pdf
[29] Report of the Reflection Group On the Future of EU Company Law, Brussels, 5. dubna 2011, http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/reflectiongroup_report_en.pdf

účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření[30]. I ji potkal stejný osud jako První směrnici a byla zrušena, respektive nahrazena Směrnicí 2009/101/ES ke dni 16. září 2009.

- třetí směrnice Rady 78/855/EHS ze dne 9. října 1978, založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy, o fúzích akciových společností[31]. Tato směrnice již také neplatí, byla totiž 5. dubna 2011 nahrazena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/35/EU, o fúzích akciových společností[32].

- čtvrtá směrnice Rady 78/660/EHS ze dne 25. července 1978, založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy, o ročních účetních závěrkách některých forem společností (dále jen jako „Čtvrtá směrnice“)[33]. Čtvrtá směrnice byla nahrazena teprve nedávno, a to směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU ze dne 26. června 2013 o ročních účetních závěrkách, konsolidovaných účetních závěrkách a souvisejících zprávách některých forem podniků, o změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES a o zrušení směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS.

- návrh Páté směrnice o vnitřní struktuře akciových společností a pravomocích a povinnostech jejích orgánů; jenž byl v roce 1991 již třetím vypracovaným návrhem. Jeho přijetí však bylo zablokováno vzhledem k navrženým ustanovením týkajícím se zapojení pracovníků do chodu společnosti[34]. Návrh usnesení Evropského parlamentu ze dne 6. června 2012[35] však znovu vyzývá ke zvážení opětovného započetí prací na Páté směrnici s ohledem na strukturu a fungování akciových společností.

- šestá směrnice Rady 82/891/EHS ze dne 17. prosince 1982, založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy, o rozdělení akciových společností[36]. Jako jedna z mála platí doposud.

---

[30] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:17:01:31977L0091:CS:PDF
[31] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:17:01:31978L0855:CS:PDF
[32] http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1396362476230&uri=CELEX:32011L0035
[33] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1978L0660:20090716:CS:PDF
[34] PANIZZA R.: *Právo obchodních společností*, 07/2008, Evropský Parlament, http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/market/legislation/article_7200_cs.htm
[35] • Usnesení Evropského parlamentu o budoucnosti evropského práva obchodních společností (2012/2669(RSP)) ze dne 6. června 2012, s. 4, http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=MOTION&reference=B7-2012-0299&language=CS
[36] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1982L0891:20071207:CS:PDF

- sedmá směrnice Rady 83/349/EHS ze dne 13. června 1983, založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy o konsolidovaných účetních závěrkách. Byla stejně jako Čtvrtá směrnice nahrazena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU ze dne 26. června 2013 o ročních účetních závěrkách, konsolidovaných účetních závěrkách a souvisejících zprávách některých forem podniků, o změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES a o zrušení směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS[37].

- osmá směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES ze dne 17. května 2006 o povinném auditu ročních a konsolidovaných účetních závěrek, o změně směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS a o zrušení směrnice Rady 84/253/EHS (dále jen jako „Osmá směrnice“)[38].

- návrh Deváté směrnice o koncernovém právu byl připraven a diskutován již v letech 1974 a 1975 a následně opětovně v roce 1984[39]. Na přelomu tisíciletí však od něj bylo nakonec upuštěno[40]. V návrhu usnesení Evropského parlamentu ze dne 6. června 2012[41] je však obsažena i výzva ke znovuotevření prací na návrhu Deváté Směrnice s cílem vytvoření regulačního rámce obsahujícího zejména ochranu dceřiných společností a ostatních zúčastněných stran a transparentnost majetkové struktury.

- desátá směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/56/ES ze dne 26. října 2005 o přeshraničních fúzích kapitálových společností (dále jen jako „Desátá směrnice“)[42] je směrnicí velice významnou pro přeshraniční přeměny a členské státy ji byly povinny implementovat do 15. prosince 2007. Zde jistě není bez zajímavosti, že Česká republika povinnost implementace splnila až vstoupením v účinnost zákona

---

[37] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:17:01:31983L0349:CS:PDF

[38] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:157:0087:0087:CS:PDF

[39] DOLEŽIL T.: Koncern *v kontextu modernizace evropského práva obchodních společností,* 21. března 2008, www.epravo.cz, http://www.epravo.cz/top/clanky/koncerny-v-komunitarnim-pravu-analyza-a-namety-pro-rekodifikaci-53694.html

[40] ČERNÝ M.: *České koncernové právo podle evropského vzoru,* 28. června 2001, www.epravo.cz, http://www.epravo.cz/top/clanky/ceske-koncernove-pravo-podle-evropskeho-vzoru-10001.html

[41] Usnesení Evropského parlamentu o budoucnosti evropského práva obchodních společností (2012/2669(RSP)) ze dne 6. června 2012, s. 4, http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=MOTION&reference=B7-2012-0299&language=CS

[42] http://eur-lex.europa.eu/search.html?instInvStatus=ALL&or0=DTS%3D3,DTS%3D0&or1=DTT%3DL&DTN=0056&DTA=2005&qid=1396364282047&DTC=false&DTS_DOM=ALL&type=advanced&SUBDOM_INIT=ALL_ALL&DTS_SUBDOM=ALL_ALL

č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, a to až ke dni 1. července 2008. Obchodní zákoník reflektoval tyto změny dokonce ještě později.

- jedenáctá směrnice Rady 89/666/EHS ze dne 21. prosince 1989 o zveřejňování poboček vytvořených v členském státě některými formami společností řídících se právem jiného členského státu patří ke směrnicím pozměněným Směrnicí 2009/101/ES uvedenou ve výčtu dále.

- dvanáctá směrnice Rady 89/667/EHS ze dne 21. prosince 1989 v oblasti práva společností o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem[43].

- třináctá směrnice Rady 86/560/EHS ze dne 17. listopadu 1986 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu – Úprava vracení daně z přidané hodnoty osobám povinným k dani neusazeným na území Společenství[44].

- návrh Čtrnácté směrnice Rady o přemísťování sídel společností do jiného členského státu (dále jen jako „Čtrnáctá směrnice“). Tomuto návrhu se z důvodu jeho významu ve vztahu k tématu této práce věnuji v samostatné části této podkapitoly dále.

- další v řadě byla Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/101/ES ze dne 16. září 2009 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 48 druhého pododstavce Smlouvy za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření (dále jen jako „Směrnice 2009/101/ES“). Tato směrnice, jež mimo jiné nahradila První a Druhou směrnici, byla sama později pozměněna Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2012/17/EU ze dne 13. června 2012 dále popsané v kapitole 5 této práce.

Obecně Evropský parlament ve svém již zmíněném nejnovějším návrhu na usnesení ze dne 6. června 2012[45] vyzývá ke kodifikaci práva společností EU, respektive k rozdělení příslušných směrnic do skupin dle jejich obsahu, tedy na směrnice upravující zakládání a provoz společností, dále pak mobilitu společností a právní formy

[43] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31989L0667:CS:NOT
[44] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:09:01:31986L0560:CS:PDF
[45] Usnesení Evropského parlamentu o budoucnosti evropského práva obchodních společností (2012/2669(RSP)) ze dne 6. června 2012, s. 4, http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=MOTION&reference=B7-2012-0299&language=CS

společností. Cílem by měl být přehledný soubor právních předpisů. Z výše uvedeného výčtu je však již nyní patrné, že v letech 2012 až 2014 byla práce na směrnicích z této oblasti poměrně intenzivní.

Návrh Čtrnácté směrnice a jeho vývoj v průběhu let

Návrh Čtrnácté směrnice byl součástí komplexního plánu harmonizace evropského práva společností probíhajícího již od roku 1985. V rámci harmonizace bylo v této oblasti přijato mimo jiné dvanáct významných výše uvedených směrnic, zabývajících se především publicitou údajů společností, jejich přeměnami, účetnictvím a základním kapitálem. Po poměrně dlouhé odmlce v devadesátých letech bylo na snahy o harmonizaci práva společností na evropské úrovni navázáno Desátou směrnicí o přeshraničních fúzích kapitálových společností, přijatou krátce po rozhodnutí *SEVIC* v roce 2005 (s dvouletou transpoziční lhůtou) a Osmou směrnicí v roce 2006.

O nutnosti sjednocené obecné úpravy přeshraničních přeměn se v rámci harmonizačních prací diskutovalo již dlouho. Mezi roky 1997 až 2002 probíhaly veřejné konzultace o potřebě přijmout směrnici řešící přemístění sídla. Dne 21. května 2003 byl Evropskou komisí přijat tzv. Akční plán modernizace práva společností a efektivnějšího řízení podniků v Evropské unii[46]. Následně v letech 2003 až 2006 proběhla tři kola konzultací Evropské komise, během kterých se - stejně jako v dotazníku z roku 2006 - většina respondentů vyjádřila pro podporu přijetí samostatné směrnice, jež by přeshraniční přemístění sídla upravovala. Kompletní návrh Čtrnácté směrnice byl proto Evropskou komisí vydán v dubnu roku 2007[47].

V průběhu října 2007 však došlo ke změně oficiálního přístupu, když komisaři opustili záměr přijmout samostatnou Čtrnáctou směrnici[48]. K tomuto kroku se rozhodli

[46] Corporate Governance and Company Law: Commission announces results of consultation on Action Plan, 21. listopadu 2003 http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/03/1581&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en

[47] VOSSESTEIN G.**,** *Transfer of the registered office The European Commission's decision not to submit a proposal for a Directive*, 20. září 2007, http://www.utrechtlawreview.org/publish/articles/000061/article.pdf

[48] MCCREEVY C.: (European Commissioner for Internal Market and Services), *Speech by Commissioner McCreevy at the European Parliament's Legal Affairs Committee*, 3. října 2007, http://www.ila.lu/docs/europe/McCreevyBRUSSELS03102007.pdf

na základě argumentace, že možnost přemístit sídlo Evropské společnosti poskytnutá v relevantní evropské úpravě spolu s Desátou směrnicí o přeshraničních fúzích, jíž v tomto období vypršela transpoziční lhůta, představuje dostatečné prostředky pro přeshraniční přesun sídla společností v rámci Evropské unie. Čtrnáctá směrnice tak nebyla z těchto důvodů dle komisařů nutná ani ekonomicky výhodná[49].

Jednání o schválení návrhu Čtrnácté směrnice ale opětovně započala v březnu roku 2009 usnesením Evropského parlamentu, které doporučilo začít opět pracovat na návrhu Čtrnácté směrnice. Evropský parlament v něm vyjadřuje názor, že společnosti v členských státech mohou doposud přemístit své sídlo pouze prostřednictvím zrušení společnosti v domovském státě a jejím opětovným založením, popřípadě založením nové společnosti v cílovém členském státě a následnou přeshraniční fúzí. Evropský parlament dále konstatoval, že takové cesty jsou spojeny s nemalými administrativními překážkami, náklady, jakož i dalšími negativními dopady na zúčastněné společnosti. Tyto skutečnosti dle Evropského parlamentu nezaručují evropským společnostem ani dostatečnou právní jistotu ani plnou svobodu usazování zaručenou článkem 48 Smlouvy o ES (nyní 54 SFEU), jehož výklad opakovaně poskytl Soudní dvůr Evropské unie[50]. Příloha k návrhu usnesení pak obsahuje konkrétní podrobná doporučení, která by Čtrnáctá směrnice měla obsahovat. Shodně s původním návrhem z jara roku 2007 by tak mělo být v rámci Čtrnácté směrnice upraveno vypracování Návrhu přemístění a Zprávy informující o důsledcích přemístění pro společníky, věřitele a zaměstnance společnosti[51] i otázky rozhodnutí valné hromady. Postup procesu samotného přemístění

[49] European Parliament resolution on the European Private Company and the 14th Company law directive on the transfer of the company seat, 25. října 2007, http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:HWKXTAgPFRUJ:www.europarl.europa.eu/oeil/DownloadSP.do%3Fid%3D14183%26num_rep%3D6933%26language%3Den+14th+company+law+directive&cd=10&hl=da&ct=clnk&gl=dk

[50] Usnesení Evropského parlamentu ze dne 10. března 2009 s doporučeními Komisi o přemístění sídla obchodních společností do jiného členského státu, http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0086+0+DOC+XML+V0//CS#def_1_4

[51] Evropská konfederace zaměstnaneckých odborů (ETUC) k přijetí směrnice opakovaně vyzývala, viz. http://www.worker-participation.eu/Company-Law-and-CG/Company-Law/Transfer-of-seat-14th

a jeho ověření ustanovením by se pak mělo řídit vnitrostátním právem hostitelského členského státu[52].

Evropský parlament zároveň vyzval Komisi k dalším pracím na přípravě Čtrnácté směrnice, přičemž jí bylo stanoveno časové omezení do 31. března 2009. Od toho okamžiku však po několik let nebylo o pracích na návrhu ani slyšet. Nebylo tak zřejmé, nakolik je příprava směrnice v Komisi opravdu palčivou a aktuální otázkou a zda dojde k nějakému posunu či zda Čtrnáctá směrnice opětovně upadne v zapomnění. Ani akademici zabývající se evropským právem společností ostatně v její osud moc nevěřili a k možnosti jejího přijetí se stavěli spíše skepticky[53].

Prozatímním výsledkem těchto činností je mimo jiné i vytvoření tzv. *Reflection Group on the future of EU Company law*[54] v roce 2010. V dubnu roku 2011 byla touto zvláštní skupinou vypracována Zpráva o budoucnosti Evropského práva společností (dále jen jako „Zpráva Reflection Group"). Zpráva Reflection Group shrnuje dosavadní vývoj v úpravě přeshraniční mobility společností. Ve Zprávě Reflection Group se odkazuje na relevantní rozsudky SDEU (především *Cartesio*) a evropskou legislativu týkající se přeshraničních fúzí a nadnárodních forem společností. Kriticky se zde hovoří o nynější nemožnosti společností přemístit své sídlo i jinak, než skrze přeshraniční fúzi či nadnárodní formu společnosti, což přičítá i neschopnosti členských států shodnout se na společné definici toho, co představuje nezbytné spojení mezi společností a jejím domovským státem.

Důsledkem nedokonalosti současné právní úpravy na evropské úrovni je dle Zprávy Reflection Group nerovnoměrné rozdělení práv, jež po společnostech požaduje vynaložit nadměrně vysoké náklady za účelem využít svobody volného pohybu, která by měla být vrozeným právem všech občanů i společností Unie. Tyto náklady by společnosti mohly účelněji vynaložit na vytváření pracovních míst a navíc často

[52] Usnesení Evropského parlamentu ze dne 10. března 2009 s doporučeními Komisi o přemístění sídla obchodních společností do jiného členského státu (2008/2196(INI)), Úř. věst. 2010/C 87 E/S, s. 5, 1. 4. 2010

[53] Katedra obchodního práva (Business law department), Aarhus school of business

[54] http://www.reflectiongroup.eu/ (doména bohužel není ke dni vydání této práce již dostupná)

přesahují finanční možnosti takzvaných SME (*small and medium enterprises*- tedy malé a střední společnosti)[55].

Kromě přeshraničního přemístění sídla se Zpráva Reflection Group vyjadřuje i k chybějící úpravě přeshraničního rozdělení. Rozdělení se vznikem nové společnosti či odštěpení do společnosti již existující je žádoucí výslovně upravit samostatnou úpravou, ačkoliv druhý typ někteří mylně považují za „částečnou fúzi“[56]. Takový výklad je ovšem zavádějící, jelikož fúze vyžaduje zrušení bez likvidace minimálně jedné společnosti, což není případ rozdělení.

Ačkoliv je fúze někdy v porovnání s rozdělením považovaná za bezpečnější formu přeměny společnosti z pohledu společníků, zaměstnanců a akcionářů, tento výklad nelze přijmout automaticky. I fúze společnosti zdravé se společností ve finančních problémech může představovat pro takovéto zúčastněné osoby hrozbu. Navíc ochrana třetích osob by samozřejmě měla být zaručena v případě rozdělení stejně jako tomu je v případě přeshraničních fúzí. Z toho také plyne otázka, zda by mělo být přijato ustanovení o společné odpovědnosti nástupnických společností alespoň za ty pohledávky rozdělované společnosti, které existovaly v okamžiku rozdělení a zda by na tuto odpovědnost mělo mít vliv rozdělení majetku rozdělované společnosti mezi její nástupnické společnosti.

Ovšem v případě, že by se v budoucnu podařilo umožnit přemístění sídla na celoevropské úrovni, by regulace přeshraničního rozdělení na úrovni EU nebyla zdaleka tak nezbytná, jako je tomu dnes.

Reflection Group ve své zprávě navrhla dvě možná řešení problematiky přeshraničního přemístění sídla. Jednak přijmout samostatnou směrnici tak, jak již byla Komisí navržena jako tzv. Čtrnáctá směrnice, což by představovalo „na míru šité“ řešení této specifické oblasti. Za druhé by mohla být přijata novelizace Desáté směrnice o přeshraničních fúzích poskytující další možnosti přeshraniční mobility společností.

---

[55] Usnesení Evropského parlamentu ze dne 10. března 2009 s doporučeními Komisi o přemístění sídla obchodních společností do jiného členského státu (_hyperlink "http://www.europarl.europa.eu/oeil/FindByProcnum.do?lang=en&procnum=INI/2008/2196"_2008/2196(INI)_), Úř. věst. 2010/C 87 E/S, s. 5, 1. 4. 2010

[56] http://www.reflectiongroup.eu/ (doména bohužel není ke dni vydání této práce již dostupná)

Výhodou této varianty by byla možnost využít úpravu ochrany všech skupin zúčastněných osob (tedy společníků, zaměstnanců i věřitelů), která je v Desáté směrnici o přeshraničních fúzích již obsažená, čímž by se zabránilo zbytečné duplicitě úpravy přeshraniční mobility společností, která by byla koncentrována do jedné směrnice.

Ačkoliv by se zamýšlená úplná svoboda usazování měla týkat všech druhů společností definovaných článkem 54 SFEU, Zpráva Reflection Group navrhuje, aby se příprava legislativy zaměřila nejprve na nejběžnější typ, tedy na společnosti s ručením omezeným, které jsou typické a nejvíce rozšířené ve všech členských státech a jsou navíc dostatečně unifikovány První směrnicí, respektive Směrnicí 2009/101/ES, jež První směrnici v roce 2009 nahradila.

Také Evropský odborový svaz (*European Trade Union Confederation)* koncem roku 2011 opětovně vyzýval ke znovuotevření debaty o Čtrnácté směrnici o přemístění sídla a kvitoval iniciativu Evropského parlamentu směřující k projednání návrhu Čtrnácté směrnice v jeho plénu v únoru 2012. Evropský Odborový Svaz požaduje otevřenou diskuzi o obsahu směrnice s ohledem na potřebu zabránit vzniku společností s fiktivním sídlem a vzhledem k minimálním požadavkům na zapojení zaměstnanců, které se podařilo prosadit do Směrnice o Evropské společnosti[57]. Dle názoru Evropského odborového svazu během prací na připravovaném Nařízení o Evropské soukromé společnosti (rozebráno níže) vyšla najevo nutnost zajistit to, že společnosti nebudou zneužívat možnosti, které jim vnitřní trh nabízí k tomu, aby se vyhnuly povinnostem, které by jim jinak plynuly z národních právních řádů. Vyřešení těchto otázek a současné zajištění minimální ochrany zaměstnanců před přijetím Čtrnácté směrnice i Nařízení o Evropské soukromé společnosti aspoň tak, jak je zakotvena v legislativě o Evropské společnosti, je Evropským odborovým svazem považováno za zcela zásadní[58].

[57] Report of the Reflection Group On the Future of EU Company, Brussels, 5 April 2011, http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/reflectiongroup_report_en.pdf

[58] Nařízení Rady (ES) č. 2157/2001, ze dne 8. října 2001, o statutu evropské společnosti (Úř. věst. L294, s. 1)

V únoru 2012 pak byla uveřejněna Zpráva Evropského parlamentu o Čtrnácté směrnici[59] vypracovaná poslankyní Evropského parlamentu paní Evelyn Regner z Rakouska (dále jen jako „Zpráva Evropského parlamentu“). Na návrhu znění Čtrnácté směrnice již v té době – od roku 2010 - pracovala Pařížská obchodní komora (*Chambre de commerce et d'industrie de Paris*) v roce 2010[60]. Úprava podobná té v návrhu Čtrnácté směrnice byla v roce 2009 přijata ve Španělsku[61].

Zpráva Evropského parlamentu se ve své preambuli odvolává mimo jiné na úpravu článku 225 a článků 50 a 54 SFEU, unijní úpravu evropské společnosti[62], znění Desáté směrnice, relevantní rozsudky SDEU, své usnesení ze dne 25. října 2007 o Evropské soukromé společnosti a Čtrnácté směrnici[63] a své usnesení ze dne 10. března 2009 s doporučeními Komisi o přemístění sídla obchodních společností do jiného členského státu[64]. Evropský parlament se domnívá, že ačkoliv články 49 a 54 SFEU zaručují všem společnostem i podnikům svobodu usazování, právní předpisy jednotlivých členských států nejsou jednotné, což přináší minimálně velké obtíže a značnou právní nejistotu v oblasti přemístění sídla společnosti. Ve svém rozhodnutí *Cartesio* pak SDEU dle názoru Evropského parlamentu sice tyto požadavky na sjednocení právní úpravy přemísťování sídel společností požaduje, zároveň však rozsudek sám o sobě neposkytuje dostatečně určitý návod, přičemž Evropský parlament zároveň uznává, že taková rozhodnutí samozřejmě nenáleží do působnosti SDEU, nýbrž zákonodárců. Za jeden z důvodů, proč je třeba harmonizovat právní úpravu v této oblasti, považuje Evropský parlament zabránění zneužívání fiktivních sídel a tzv.

[59] Zpráva Evropského parlamentu o Čtrnácté směrnici v oblasti práva společností o přemisťování sídel společností do jiného členského státu doplněný o doporučení Komisi (2011/2046(INI)), Evropský Parlament, 9. ledna 2012, http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A7-2012-0008&language=CS

[60] Fostering corporate mobility in Europe, Towards a 14 company law directive, Report by Didier Kling, 21: října 2010, http://www.etudes.ccip.fr/sites/www.etudes.ccip.fr/files/upload/prises-position/transfert-siege-social-gb-kli1010.pdf

[61] MOSCA S., *14th directive on transfer of registered Offices?* 30. června 2011, http://www.europolitics.info/business-competitiveness/14th-directive-on-transfer-of-registered-offices-art307950-4.html

[62] Nařízení Rady (ES) č. 2157/2001, ze dne 8. října 2001, o statutu evropské společnosti (Úř. věst. L294, s. 1) a Směrnice Rady 2001/86/ES, ze dne 8. října 2001, kterou se doplňuje statut evropské společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců (Úř. věst. L294, s. 22)

[63] Úřední věstník C 263 E, 16. října 2008, s. 671.

[64] Úřední věstník C 87 E, 1. dubna 2010, s. 5.

letterbox companies z daňových a jiných důvodů. Evropský parlament tedy vyzývá Komisi, aby co nejdříve předložila návrh Čtrnácté směrnice, a zároveň jí k tomu poskytuje poměrně podrobná doporučení[65].

Zpráva Evropského parlamentu byla v podstatě v totožném znění následně vydána jako usnesení[66].

V lednu 2013 tak Evropská komise opětovně zahájila veřejnou konzultaci ohledně osudu Čtrnácté směrnice. Z 86 účastníků diskuze byla ovšem pouhá třetina reprezentována obchodními společnostmi oproti většinovému zastoupení univerzit, obchodních organizací či jednotlivců[67]. Možná i z toho důvodu není od té doby o osudu návrhu Čtrnácté směrnice opět nic významného slyšet.

[65] Zpráva o Čtrnácté směrnici v oblasti práva společností o přemisťování sídel společností do jiného členského státu doplněný o doporučení Komisi (2011/2046(INI)), Evropský Parlament, 9. ledna 2012, http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A7-2012-0008&language=CS, s. 3-5.

[66] Usnesení Evropského parlamentu ze dne 2. února 2012 o 14. směrnici v oblasti práva společností o přemísťování sídel společností do jiného členského státu doplněný o doporučení Komisi (2011/2046(INI)) 2013/C 239 E/03

[67] MARŠÍČKOVÁ, L., *Svoboda pohybu společností v EU: Jak to bude dál?,* 4. prosince 2013, http://www.patria.cz/pravo/2509430/svoboda-pohybu-spolecnosti-v-eu-jak-to-bude-dal.html

3 Rozhodnutí SDEU související s přeshraniční mobilitou obchodních společností

Výše popsaná úprava článků 49 a 54 SFEU nemohla samozřejmě sama o sobě dostatečně zaručit společnostem z jednotlivých členských států plnou svobodu usazování. Jejich výklad tak byl od osmdesátých let minulého století předmětem předběžných otázek a rozsudků Soudního dvora Evropské unie. V této kapitole jsou stručně nastíněny hlavní závěry a dopady několika z těch rozhodnutí, které byly za posledních 25 let Soudem vyneseny.

3.1 Rozsudek ve věci Daily Mail (1988)[68]

Prvním v řadě relevantních rozhodnutí v záležitostech svobody usazování se datuje do roku 1988. Tehdejší Evropský soudní dvůr v něm rozhodl případ společnosti Daily Mail and General Trust plc (dále jen jako „ Daily Mail“), která měla sídlo ve Velké Británii.

Daily Mail se chtěla vyhnout zdanění jejího investičního portfolia tím, že přemístila své skutečné sídlo (kompletní centrální management) do Nizozemí. Britské právo si však pro takové přesuny vymínilo podmínku úředního souhlasu, který britské úřady Daily Mail odmítly udělit.

SDEU situaci rozhodl tak, že jednak pravil, že svoboda založení může být dovozována pouze po její implementaci, nikoliv tedy přímo z textu SFEU, respektive jejích předchůdkyň[69]. Tento názor byl ovšem následujícími rozhodnutími odmítnut a překonán.

Za druhé Soud řešil otázku nadřazenosti právního řádu země původu nad svobodou usazování a podnikání obecně zaručenou SFEU. Zde Soud vyjádřil názor, že

[68] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 27. září 1988 ve věci C-1/87, *the Queen v.H.M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust plc., dále jen jako „Daily Mail“*

[69] Pro zjednodušení text používám v této kapitole pro relevantní úpravu EU jen označení SFEU, byť některá rozhodnutí jejímu přijetí předcházela. Vzhledem k jejímu obsahu popsanému v předchozí kapitole však podle mého názoru zůstává smysl popisovaných rozhodnutí stejný.

každá společnost existuje výhradně rámci právního řádu daného státu[70] a je tedy na tomto právním řádu, aby nastavil pravidla takovým jemu podřízeným společnostem.

Soud upozornil, že již v té době mohlo být přeshraniční přemístění společnosti realizováno dle SFEU (tehdy SES) prostřednictvím sekundárního usazování, tedy zřizováním poboček, organizačních složek nebo dceřiných společností. Rozhodnutí ve věci *Daily Mail* však v tomto ohledu bylo již od počátku předmětem kritiky[71].

Zároveň SDEU ovšem podotkl, že přenášení sídel společností přes hranice by mělo být v budoucnu vyřešeno prostřednictvím evropského práva závazného pro všechny členské státy.

Společnost Daily Mail a její snaha o přímou aplikaci článku 54 SFEU byla tedy odmítnuta.

Uvedené rozhodnutí ve svém důsledku silně vyznívá ve prospěch teorie sídla a to sídla skutečného. Je však potřeba říct, že rozhodnutí ve věci *Daily Mail* nelze bez dalšího srovnávat s rozhodnutími SDEU, která v této oblasti následovala. Ta se totiž převážně týkala omezení pohybu společnosti cílovým státem, zatímco v tomto případě Soud řešil omezení obsažená v právním řádu státu původu.

3.2 Rozsudek ve věci Centros (1999)[72]

V případu společnosti Centros Ltd. (dále jen jako „Centros“), šlo o spor týkající se dánského právního řádu.

Dánští občané založili společnost Centros ve formě společnosti s ručením omezeným (*private limited company*) v roce 1992 zápisem do rejstříku společností v Anglii a Walesu. Její sídlo umístili do domu společného přítele, základní kapitál ve výši 100 GBP nikdy nesplatili a společnost Centros také v Británii nikdy nevyvíjela žádnou činnost[73].

---

[70] VAN HULLE H., GESELL C.C., *European Corporate law*, 2006, s. 9, autor kapitoly Schall
[71] DOLEŽIL T., *Koncerny v komunitárním právu*, 2008, s. 65
[72] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 9. března 1999 ve věci C-212/97, *Centros Ltd v. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen*, dále jen jako „*Centros*“)
[73] SEALY L., WORTHINGTON S., *Cases and Materials in Company Law*, Eight edition, Oxford press, s. 12

Společníci následně zamýšleli zaregistrovat v Dánsku pobočku zahraniční společnosti Centros, a to s jasným účelem vyhnout se dánským předpisům stanovícím společnostem s ručením omezeným určitý minimální základní kapitál (200 000 DKK, přičemž tento požadavek byl později snížen na 125 000 DKK)[74]. Britské právo oproti tomu žádnou minimální výši základního kapitálu pro společnost s ručením omezeným nevyžadovalo.

Pravidla pro zápis poboček zahraničních společností do obchodního rejstříku stanovil v Dánsku zákon o společnostech s ručením omezeným. Když byla jedním ze společníků podána žádost o registraci pobočky společnosti Centros, byla tato úřadem zamítnuta, mimo jiné pro účelnost tohoto jednání, jelikož společníci dle úřadu fakticky zamýšleli založit hlavní provozovnu (tedy skutečné sídlo) teprve v Dánsku. Tento účel společníci koneckonců ani nikdy nepopírali. Centros podala proti rozhodnutí žalobu k soudu, který rozhodnutí úřadu nezaregistrovat pobočku potvrdil. Odvolací soud poté položil SDEU předběžné otázky týkající se výkladu článků 49, 52 a 54 SFEU[75].

Z rozhodnutí vyplývá, že SDEU považuje za dvě různé věci, zda členský stát může v rámci národního právního řádu přijmout opatření omezující svobodu podnikání a zda tento konkrétní případ společnosti Centros spadá pod ochranu článků 49 a 54 SFEU.

Opatření členského státu omezující svobodu usazování jsou dle Soudu přípustná pouze v případě, že jsou uplatňována nediskriminačním způsobem, odůvodněna naléhavými důvody obecného zájmu, způsobilá zaručit uskutečnění cílů, které sledují, a nesmí přesáhnout rámec toho, co je opravdu nezbytné k dosažení těchto cílů. Mělo by se tedy primárně jednat o snahu zabránit podvodnému jednání.

Využití příznivější právní úpravy jiného členského státu v tomto případě založením společnosti v tomto státě a následné zakládání poboček ve státech jiných, však dle SDEU zneužitím práva samo o sobě není. Soud se tak neztotožnil s argumenty uváděnými dánskou vládou jako například potřeba posílení finanční solidarity a ochrany

[74] HANSEN J. L., *Nordic Company Law – the Regulation of Public Companies in Denmark,Finland, Iceland, Norway and Sweden*, 2003, s. 53

[75] DORRESTEIN A., MONTEIRO T., TEICHMANN C., WERLAUFF E., *European Corporate Law* (2nd ed) 2009, s. 35

věřitelů a obchodních partnerů, popřípadě nedostatek cizího prvku v daném případě. Ohledně ochrany věřitelů Soud uzavřel, že není podstatné, že společnost vůbec nepůsobila na britském trhu, protože ani její podnikatelská činnost tamtéž by na ochranu věřitelů neměla v rámci daného případu žádný vliv.

Dle některých autorů lze z rozhodnutí *Centros* vyčíst upřednostnění teorie inkorporace před teorií sídla. Někteří jej dokonce považují za začátek konce teorie sídla[76]. Tento výklad je však ve světle pozdějších judikátů spíše mylný.

Kromě výše uvedeného Soud v tomto rozhodnutí výslovně vyzval k soutěžení právních řádů a ochraně věřitelů skrze povinné zveřejňování dokumentů týkajících se společnosti v souladu s Čtvrtou a Jedenáctou směrnicí.

V tomto případě se tak SDEU věnoval sekundárnímu usazování právnických osob, kterým v souladu se zněním článku 49 SFEU přiřkl ochranu evropského práva, a to právě včetně případu, kdy hlavní činnost společnosti spolu s její správou byla vykonávána prostřednictvím zahraniční pobočky a nikoliv primárního sídla společnosti. Soudní dvůr Evropské unie tak v podstatě dal tímto rozhodnutím zelenou přesunu faktického sídla pod rouškou svobody sekundárního usazování.

3.3 Rozsudek ve věci Überseering (2002)[77]

Další rozsudek SDEU s podobnou tématikou se objevil v roce 2002. Šlo o spor společnosti Überseering B. V. (dále jen jako „Überseering“) založené jako společnost s ručením omezeným v Nizozemí.

Společnost Überseering vedla soudní spor s německou společností Nordic Construction Company Baumanagement GmbH, kterou zažalovala u německého krajského soudu ohledně odpovědnosti za vady ze smlouvy o provedení díla, které si u ní objednala. Soud prvního stupně i následný odvolací soud žalobu odmítl pro nedostatečnou procesní způsobilost společnosti Überseeering jako žalobce. Před

[76] SYLLA, M., *Vývoj judikatury ESD v oblasti mezinárodního práva společností*, Právní rozhledy 2008, č.21, C.H. Beck, s. 784

[77] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 5. listopadu 2002 ve věci C 208/00 *Überseering BV proti Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC),* (dále jen jako *„Überseering*“)

podáním žaloby se totiž vlastníky společnosti stali dva němečtí občané, což německý soud považoval za přenesení skutečného sídla společnosti na území Německa. Na základě teorie sídla uplatněné v německém právním řádu zahraniční společnosti, jejichž skutečné sídlo se nachází na území Německa, nejsou nadány právní subjektivitou podle německého práva, pokud nebyly na německém území znovu založeny. Společnost Überseering ovšem přenesení sídla nikdy nezamýšlela a trvala na tom, že se její statutární sídlo stále nachází v Nizozemí. Odvolací soud proto předložil SDEU předběžnou otázku ohledně aplikace článků 49 a 54 SFEU na daný případ. Ta zněla, zda výše popsané popírání právní způsobilosti společnosti založené v zahraničí je v rozporu se svobodou podnikání a pokud ano, zda má být ve světle této svobody právní způsobilost vykládána dle inkorporační teorie[78].

Soud vyložil, že ze zmiňovaných ustanovení SFEU přímo vyplývá právo společností podnikat v jakémkoliv členském státě. Statutární sídlo, administrativa nebo hlavní pobočka samozřejmě patří mezi vodítka k určení osobního statusu společnosti. Pouhé nabytí určitého podílu ve společnosti osobami z jiného státu, než ve kterém byla společnosti zaregistrována, není-li zároveň spojeno s vlivem na chod společnosti a jejím řízením, spadá pod komunitární ochranu svobody pohybu kapitálu. Nabytí stoprocentního podílu umožňující ovládání společnosti, oproti tomu spadá pod ochranu svobody podnikání.

Požadavek na opětovné založení společnosti, která byla řádně založena v jiném členském státě tak je dle názoru SDEU v rozporu s právem na svobodu podnikání dle článků 49 a 54 SFEU. Členské státy EU, včetně států aplikujících teorii sídla, jsou povinny uznat právní způsobilost přiznanou společnosti ve státě jejího založení.

Dlužno dodat, že během řízení SDEU v této věci došlo v Německu k pozměnění výkladu teorie sídla. Dle nového výkladu by společnost ve stejné situaci byla dle německého práva považovaná za formu odpovídající partnerství. To sice má právní způsobilost, nicméně ustavuje také neomezenou odpovědnost vlastníků takové

[78] DOLEŽIL T., *Koncerny v komunitárním právu*, 2008, s. 67

společnosti. Ani tento výklad by tak pravděpodobně neobstál pro porušení práva na svobodné podnikání[79].

Důsledkem rozhodnutí ve věci *Überseering* je tedy jistota, že společnostem založeným podle práva členského státu vyznávající inkorporační teorii musí být ostatními členskými státy bez dalšího přiznána právní způsobilost. Někteří autoři v něm tak opět spatřovali upřednostnění teorie inkorporace před teorií sídla. Soud sám se však důsledně vyhýbal takovýmto závěrům.

3.4 Rozsudek ve věci Inspire Art (2003)[80]

Společnost Inspire Art Ltd. (dále jen jako „Inspire Art“) byla společností založenou podle anglického práva v roce 2000 jako tamní ekvivalent české společnosti s ručením omezeným (*private company limited by shares*). Jejím statutárním orgánem byl jediný ředitel s bydlištěm v Nizozemí. Tento ředitel také v Nizozemí zřídil organizační složku společnosti Inspire Art a pokusil se ji zapsat do tamního obchodního rejstříku. Příslušný úřad ovšem společnost Inspire Art považoval za formálně zahraniční společnost podle definice Zákona o formálně zahraničních společnostech, který v Nizozemí platil již od roku 1997. Ten upravoval podmínky činnosti kapitálových společností, které byly založeny podle jiného než nizozemského práva a vykonávaly činnost z velké části nebo výhradně v Nizozemí bez opravdové vazby na stát svého založení. Formálně zahraniční společnosti měly podle nizozemského práva mimo jiné stanovenou minimální výši základního a vlastního kapitálu, povinnost pravidelně zveřejňovat roční uzávěrky a výroční zprávy, či odpovědnost majitelů společnosti, jejíž základní kapitál nedosahoval stanoveného minima základního kapitálu. Kromě toho musela být dle tohoto zákona taková společnost zapsána do nizozemského obchodního rejstříku, a to včetně dodatku označující ji jako formálně zahraniční společnost. Společnost se domnívala, že takový požadavek je v rozporu s právem na svobodné podnikání a proto takový dodatek odmítla.

[79] VAN HULLE H., GESELL C.C., *European Corporate law*, 2006, s. 6, ISBN 3-8329-1811-6
[80] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 2. října 2003 ve věci C-167/01 *Inspire Art,* (dále jen jako „*Inspire Art*“)

Příslušný nizozemský soud se následně obrátil na SDEU s dotazy ohledně souladu této nizozemské úpravy s články 49 až 54 SFEU. V první řadě se dotázal, zda uložení povinností formálně zahraničním společnostem dle zvláštního zákona v rozporu s evropským právem v případě, že společnost byla namísto v Nizozemí založena v zahraničí čistě účelově. Dále se nizozemský soud ptal, zda požadavky stanovené národním právním řádem jsou ospravedlnitelné buď z důvodu ochrany veřejného pořádku, nebo podle tzv. kategorických požadavků, kterými jsou myšleny požadavky veřejného zájmu nevycházející výslovně z ustanovení SFEU, nýbrž z judikatury SDEU k otázkám týkajícím se vnitřního trhu. Takový dotaz ohledně posuzování souladu jednotlivých ustanovení vnitrostátního zákona s primárním a sekundárním právem sice nespadá do kompetence SDEU, v praxi však býval poměrně častý[81].

V rozhodnutí v této věci SDEU argumentoval textem Jedenácté směrnice, když uvedl, že opatření stanovená touto směrnicí zcela postačují ochraně zájmu na společnostech zúčastněných osob. Členské státy tedy dle SDEU nejsou oprávněny ukládat zahraničním společnostem ani jejich organizačním složkám další povinnosti. Ohledně obcházení či zneužití práva na svobodu podnikání v úmyslu vyhnout se požadavku na minimální výši základního kapitálu založením společnosti v jiném členském státě, Soud připomněl rozhodnutí ve věci *Centros* a potvrdil oprávnění společností na svobodu volby země inkorporace.

3.5 Rozsudek ve věci Sevic (2005)[82]

Rozhodnutí ve věci *Sevic* se týká společnosti SEVIC Systems AG (dále jen jako „SEVIC“) se sídlem v Německu. Ta v roce 2002 uzavřela smlouvu o fúzi se společností Security Vision Concept SA, sídlící v Lucemburku. Cílem fúze bylo zrušení této lucemburské společnosti bez likvidace a převod celého jejího jmění na společnost SEVIC. Německý soud návrh na zápis této fúze do obchodního rejstříku zamítl s odůvodněním, že německé právo upravující přeměny společností upravuje pouze vnitrostátní fúze. Odvolací soud potom opět položil SDEU předběžnou otázku ohledně

[81] SALAČ J., DOLEŽIL T., *Evropský soudní dvůr dotváří svobodu usazování (podnikání) obchodních společností – k rozsudku Inspire Art*, Právní rozhledy 4/2004, s. 147

výkladu článků 49 a 54 SFEU v souvislosti s přeshraničními fúzemi a rozdílným zacházením.

SDEU uzavřel, že právo na přeshraniční fúzi je speciální součástí svobody usazování spadající pod ochranu SFEU, jelikož přeshraniční přeměny obecně odpovídají potřebám spolupráce a organizace společností sídlících v různých členských státech. Omezení tohoto práva je přípustné pouze v případě, pokud by bylo v souladu s cíli Smlouvy a zároveň náležitě odůvodněno obecným zájmem. Je tudíž možné jej uplatnit s ohledem na ochranu věřitelů, menšinových akcionářů a zaměstnanců, účetních a daňových kontrol a poctivého obchodního styku. Jak však SDEU dovodil v některých svých předchozích rozsudcích, musí jít o opatření zcela nezbytná.

Články 49 a 54 SFEU je tedy třeba chápat tak, že brání tomu, aby členský stát odepřel zápis přeshraniční fúze společností, pokud tuto možnost za splnění určitých podmínek umožňuje v případě vnitrostátní fúze.

3.6 Rozsudek ve věci Cadbury Schweppes (2006)[83]

Ve věci Cadbury Schweppes šlo o předběžnou otázku, kterou Soudnímu dvoru Evropské unie položil Zvláštní komisař Spojeného království pro daň z příjmu. Britské daňové úřady totiž vedly spor se společností Cadbury Schweppes plc (dále jen jako „Cadbury Schweeppes“) a Cadbury Schweppes Overseas Ltd (dále jen jako „CSO“) a ohledně zdanění společnosti CSO, pokud jde o zisk, kterého dosáhla v roce 1996 jedna z dceřiných společností skupiny Cadbury Schweppes se sídlem v Irsku. Místní úřady se domnívaly, že několik společností ze skupiny Cadbury Schweppes bylo v Irsku založeno pouze kvůli tamnímu daňovému režimu. Sídlily totiž v Centru mezinárodních finančních služeb, na něž se vztahovala zvláštní sazba daně. Vzhledem k tomu se dotčené společnosti domnívaly, že se na mateřskou společnost ve Spojeném království vztahuje výjimka vedoucí k nižší úrovni zdanění dle tamních právních předpisů o ovládaných zahraničních společnostech. Příslušné orgány Spojeného království však byly opačného názoru a mateřskou společnost zdanily bez výhod plynoucích ze

[82] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 13. prosince 2005 ve věci C 411/03 *SEVIC Systems AG*, (dále jen jako „*Sevic*“)
[83] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 12. září 2006 ve věci C 196/04 *Cadbury Schweppes*

stanovených podmínek. Cadbury Schweppes se tomuto bránila s odůvodněním, že úprava ovládaných zahraničních společností je v rozporu s články 49, 56 a 63 SFEU.

Soud byl tedy dotázán, zda vnitrostátní daňové předpisy, které za určitých okolností daní společnosti z důvodů zisků jejích dceřiných společností usazené v jiném členském státě nižší daňovou sazbou, jsou v rozporu s evropským právem.

SDEU zmínil svou předchozí judikaturu týkající se zdanění[84] a uzavřel, že zřízení vedlejší provozovny se samo o sobě nedá považovat za daňový podvod či zneužívání práva a nemůže tak být důvodem omezení svobody usazování. To by bylo možné pouze v případě „čistě vykonstruovaných operací", prováděných za účelem vyhnout se právním předpisům dotčeného členského státu a muselo by zároveň být přiměřené svému cíli (chráněnému zájmu).

3.7 Rozsudek ve věci Cartesio (2008)[85]

Další a velice očekávané rozhodnutí SDEU padlo v roce 2008. Šlo v něm o případ maďarské společnosti CARTESIO Oktató és Szolgáltató bt, (dále jen jako „CARTESIO").

Společnost CARTESIO byla založena v roce 2004 v Maďarsku ve formě komanditní společnosti s jedním komanditistou a jedním komplementářem, kteří byli maďarskými státními příslušníky a v Maďarsku i bydleli. CARTESIO však o rok později podala u příslušného rejstříkového soudu návrh na zápis změny sídla z důvodu přemístění svého sídla do Itálie. Maďarský právní řád se pro určování příslušnosti společnosti řídí teorií skutečného sídla. Rejstříkový soud návrh na zápis takové přeměny následně zamítnul s odůvodněním, že maďarská právní úprava nedovoluje, aby obchodní společnost založená v Maďarsku přemístila své sídlo do zahraničí a zároveň se nadále řídila maďarským právem jakožto svým osobním statutem. Jedinou možností takového přemístění dle maďarského práva bylo zrušení společnosti a její následné založení dle práva země, na jejímž území hodlá umístit své nové sídlo. CARTESIO se

[84] Předchozí rozsudky SDEU zmíněné v této práci, dále Rozsudek Evropského soudního dvora ve věci C 446/03 *Marks & Spencer* a další

[85] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 16. prosince 2008 ve věci C 210/06 *CARTESIO Oktató és Szolgáltató bt*, (dále jen jako „*Cartesio*")

proti rozhodnutí odvolala s tvrzením, že takové odmítnutí odporuje svobodě garantované články 49 a 54 SFEU.

Maďarský soud se tedy SDEU dotázal, zda v souladu s jeho rozhodnutím v případu *Daily Mail* platí, že právo na svobodné usazování nezahrnuje právo společnosti na přemístění jejího administrativního sídla, respektive hlavní provozovny, do jiného členského státu se zachováním příslušnosti státu původu bez souhlasu tohoto státu. Dále se ptal, zda změna sídla podléhá nějaké podmínce nebo povolení, ať už ze strany členského státu původu, nebo přijímajícího členského státu.

V tomto případě šlo o přemístění skutečného i statutárního sídla, nikoliv, jako v případě předchozích rozsudků SDEU, pouze o sídlo statutární. Rozsudek v této věc ostatně pojem statutárního sídla několikrát zmiňuje. Tento fakt vedl až otázkám, zda je v zemích řídící se inkorporační teorií přípustný přesun sídla, které je pouze sídlem skutečným, avšak nikoliv sídlem statutárním[86].

Zajímavé je, že v rámci tohoto rozsudku se na straně maďarské vlády vytvořila jakási koalice států zastávající názor, že zmíněnému přemístění sídla nelze přiznat ochranu článků 49 a 54 SFEU. Takový názor vedle Maďarska zastávalo například Irsko, Polsko, Slovensko a Spojené království. Opačný názor však zastával ve svém stanovisku Generální advokát. Podporovaly ho v něm například Evropská komise či Nizozemí. Ve svém stanovisku dokonce zašel Generální advokát Poiares Maduro dále než samotný Soud. Domníval se, s postupem času došlo k podstatnému odchýlení od závěrů přijatých ve věci *Daily Mail*. Ohradil se například proti tomu, že by členský stát měl mít neomezenou moc nad společnostmi, které si jej vybraly jako stát založení, popřípadě usídlení. Připomněl závěry rozhodnutí *Cadbury Schweppes*, tedy že pouhý fakt, že společnost využije volby na výběr země svého založení pouze se záměrem využít benevolentnější daňové úpravy, ještě automaticky neznamená zneužití práva. Proto také Soudu navrhl vydat rozsudek, ve kterém by bylo uvedeno, že články 49 a 54 SFEU předem zamezují členským státům přijmout omezení bránící národním společnostem přesun jejich statutárního sídla do jiného státu.

[86] NOVOTNÁ P., *Kolizní problematika právnických osob v judikatuře Evropského soudního dvora* http://www.law.muni.cz/edicni/sborniky/cofola2008/files/pdf/mps/novotna_petra.pdf

Soud ovšem tento přístup nepřijal a rozhodl, že články 49 a 54 SFEU nebrání členskému státu nepřipustit či omezit možnost přemístění skutečného sídla společnosti založené dle jeho práva do jiného členského státu a zároveň s tím si nadále ponechat příslušnost státu původu. Každý členský stát má dle SDEU možnost zvolit si vlastní pravidla pro společnosti zakládané dle jeho právního řádu a konkrétní uplatňování práva na svobodu usazování. To zahrnuje i možnost členského státu zakázat společnostem podléhajícím jeho právnímu řádu zachovat si toto postavení, pokud hodlají přemístit své sídlo na území jiného členského státu, čímž přeruší vazbu, kterou stanoví vnitrostátní právo členského státu založení[87].

SDEU sice potvrdil rozhodnutí ve věci *Sevic* v tom smyslu, že společnosti opouštějící členský stát i usazující se v něm jsou chráněny článkem 49 SFEU. Na druhou stranu ovšem dodal, že rozhodnutí ve věcech *Daily Mail*, *Überseering* a *Sevic* se netýkají stejných situací a tudíž nelze uzavřít, že by *Sevic* nějakým způsobem vymezil dosah předchozích rozsudků. Rozhodnutí *Sevic* se totiž týkalo uznání usazení společnosti v jiném členském státě za pomoci přeshraniční fúze.

Ač si někteří právníci i daňoví poradci od tohoto případu slibovali mnohé včetně prolomení rozhodnutí ve věci *Daily Mail*, jejich očekávání zcela naplněna nebyla[88].

3.8 Rozsudek ve věci Vale (2012)[89]

Na rozsudek SDEU ve věci *Cartesio* logicky návazuje rozhodnutí ve věci společnosti VALE Építési kft (dále jen jako „VALE“) z července 2012. Tento případ bývá často nazýván „zrcadlovým odrazem“ právě zmíněného předchozího případu[90], navíc se oba případy týkají opačné strany maďarského práva.

---

[87] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 16. 12. 2008 ve věci C 210/06 *CARTESIO Oktató és Szolgáltató bt,* odstavec 110

[88] BŘÍZA P., *Jak se Michal s Honzou (s)pletli aneb Cartesio je na světě*, Jiné právo, 31. ledna 2009 http://jinepravo.blogspot.com/2009/01/jak-se-michal-s-honzou-spletli-aneb.html

[89] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 12 července 2012 ve věci C 378/10 *VALE Építési kft.,* (dále jen jako „*Vale*“)

[90] MARŠÍČKOVÁ, L., *Svoboda pohybu společností v EU: Zvedl Soudní dvůr EU vhozenou rukavici?,* 24 října 2013*,* http://www.patria.cz/pravo/2469303/svoboda-pohybu-spolecnosti-v-eu-zvedl-soudni-dvur-eu-vhozenou-rukavici.html

V daném případě šlo o společnost s ručením omezeným původně podřízenou italskému právu – VALE Construzioni Srl., která se zamýšlela přeměnit do společnosti založené podle maďarského práva. Podle italského práva je totiž možné přeměnit společnost na společnost založenou podle zahraničního právního řádu[91].

Společnost proto podala návrh na výmaz z italského obchodního rejstříku, ve kterém uvedla, že hodlá přemístit své sídlo do Maďarska, ukončit svou činnost v Itálii a pokračovat v podnikání právě v Maďarsku. Italský obchodní rejstřík ji z toho důvodu vymazal a v rámci toho uvedl její zamýšlené nové sídlo v Budapešti.

Maďarský soud v prvním stupni příslušný pro vedení obchodního rejstříku ale zamítl žádost o zapsání společnosti založené přijetím stanov podle maďarského práva, jež uváděly, že společnost byla původně založená dle italského práva a rozhodla se přemístit své sídlo do Maďarska. Krajský soud v Budapešti následně potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně a uvedl, že maďarské právo nepřipouští ani přeshraniční přemístění sídla ze zahraničí ani zápis takové společnosti jako právní předchůdkyně maďarské společnosti. Maďarské právo připouštělo výhradně přeměny maďarských společností.

Nejvyšší soud Maďarské republiky, který byl ve věci kasačním soudem, předložil tento případ SDEU a položil mu otázky ohledně aplikace článků 49 a 54 SFEU na tento případ.

Soud ve svém rozhodnutí opětovně odkázal na předchozí rozhodnutí ve věci *Sevic* ohledně svobody usazování zahrnující potřebu spolupráce a sjednocování společností působících v různých členských zemích. Stejně tak SDEU zmínil závěry, ke kterým došel již v rozhodnutí *Daily Mail*, tedy že společnosti existují pouze jako výtvory národních právních řádů.

Soud opětovně uzavřel, že jakékoliv omezení svobody usazování je přípustné výhradně z důvodů ochrany veřejného zájmu. S pomocí principu rovnosti a účelnosti (efektivity) pak došel k závěru, že tyto zvláštní podmínky v daném případě chyběly

[91] ZILINSKY M., *VALE: a never ending story on free movement of companies within the EU finally ended,* European law blog, 19. července 2012, http://europeanlawblog.eu/?p=717

a maďarské právo tak nepřípustně omezovalo společnosti založené v jiném členském státě.

Konečné rozhodnutí SDEU tedy vyznělo ve smyslu, že i s ohledem na výklad článků 49 a 54 SFEU je třeba, aby členský stát ve svém vnitrostátním právním režimu neodmítal zapsat přeshraniční přemístění sídla včetně odkazu na právní předchůdkyni společnosti do obchodního rejstříku, a to včetně relevantních dokumentů pocházejících od orgánů členského státu původu.

3.9 Dopady rozhodnutí SDEU a další očekávání

V souvislosti se zmíněnými rozhodnutími Soudního dvora Evropské unie se opakovaně diskutuje o tom, zda se SDEU přiklání k teorii sídla anebo naopak teorii inkorporace. Ačkoliv v některých rozsudcích, zejména *Centros* a *Überseering* určitý souhlas s teorií inkorporace lze vysledovat, Soud sám se takovým výslovným závěrů brání. Navíc v těchto případech byly předmětem rozhodnutí právě právní řády států, které se teorií inkorporace řídí. SDEU tak neměl vůbec žádný důvod vyjadřovat se k teorii sídla.

Již před jeho vydáním, vzbuzovalo rozhodnutí *Cartesio* u části odborné veřejnosti velká očekávání, včetně možného zavržení závěrů, ke kterým Soud dospěl v rozhodnutí *Daily Mail*. Taková očekávání však byla poměrně přepjatá, protože každé ze zmíněných rozhodnutí pokrývá trochu jiné situace a nedá se jednoduše aplikovat na jiné. Na druhou stranu společně jistě popisují, kam svoboda usazování rozhodně nesahá. Za jejich společný prvek tedy můžeme považovat to, že zdůrazňují moc právního řádu země založení společnosti nad její existencí, dokud jejímu právnímu řádu taková společnost podléhá.

I nadále tak platí některé závěry, ke kterým Soud dospěl v rozhodnutí *Daily Mail*, tedy že společnost vytvořená dle vnitrostátního práva existuje výhradně v rámci tohoto právního řádu, který upravuje její založení a vnitřní poměry.

To však samozřejmě neznamená, že má členský stát nad takovou společností absolutní moc. Pokud se společnost rozhodne podstoupit přeshraniční přeměnu na formu společnosti upravenou právním řádem cílového státu, stát původu ji nemůže

uložit povinnost společnost zrušit a zlikvidovat, pokud jeho právní předpisy takovou přeměnu připouštějí.

Členské státy tak nemohou „svým“ společnostem bránit v jejich odchodu do zahraničí, pokud se zároveň podřídí tamnímu právnímu řádu. Samozřejmě, právní řád cílového státu musí takovou společnost umožňovat. Spolu s dřívějšími rozhodnutími SDEU by to mělo znamenat umožnění přestěhování společnosti do státu s daňově výhodnější legislativou bez toho, aby stát původu zdanil tiché rezervy[92].

Tyto závěry pak už jen dovytříbilo rozhodnutí ve věci *Vale*, která na *Cartesio* v mnohém navázalo.

Někteří autoři[93] se dokonce domnívají, že rozsudek ve věci *Vale* může být tím posledním v řadě rozsudků SDEU týkajících se volného pohybu společností v rámci Evropské unie.

[92] ALEXANDER J., *Riešenie rovnice – Cartesio smúti*?, 21. ledna 2009, http://www.lexforum.cz/150
[93] ZILINSKY M., *VALE: a never ending story on free movement of companies within the EU finally ended,* European law blog, 19. července 2012, http://europeanlawblog.eu/?p=717

4 Přeměny a mobilita evropských forem společností

4.1 Přeměny a mobilita evropských forem obchodních společností

Všechny tři zatím existující formy evropských společností představovaly v letech přijetí relevantní evropské úpravy pro společnosti z členských států EU zároveň první skutečnou možnost, jak přemístit své sídlo přes hranice bez potřeby společnost v původním členském státě zlikvidovat a v jiném založit další. Jejich vznik však, zejména co se týče evropské akciové společnosti, jež byla původně zamýšlená jako ideální forma právě pro podnikatele přesahující hranice svého státu, není vůbec jednoduchý. Je tak otázkou, zda v dnešní době v situaci, kdy podnikatel provozuje činnost prostřednictví národní formy obchodní společnosti, je pro něj přeměna na evropskou formu ryze za účelem přemístění do jiného státu tím nejvhodnějším řešením.

Detaily a možnost přemístění jednotlivých formě evropských společností jsou stručně nastíněny v následujících podkapitolách.

4.2 Evropské hospodářské zájmové sdružení

První z evropských nadnárodních forem společností je od roku 1985 Evropské hospodářské zájmové sdružení (*European economic interest grouping*) upravené v Nařízení Rady 2137/85 ze dne 25. července 1985, o evropském hospodářském zájmovém sdružení[94] (dále jen jako „Nařízení o EHZS“).

Ačkoliv se svým charakterem více než sdružení podobá obchodním společnostem, má na rozdíl od nich především podpůrnou a sdružovací povahu a jeho účelem není vytvářet zisk.

Je založeno na základě smlouvy členů, kterými mohou být jak právnické tak i fyzické osoby z minimálně dvou různých členských států, a registruje se v obchodním rejstříku.

Evropské hospodářské zájmové sdružení je zároveň první právnickou osobou oprávněnou přemísťovat své sídlo v rámci Evropské unie. Tuto možnost upravuje samo Nařízení o EHZS[95]. Za účelem přemístění je třeba vypracovat a zveřejnit Návrh na změnu sídla, který musí být přijat všemi členy EHZS. Přemístění je nutno uskutečnit během dvou měsíců následujících po zveřejnění Návrhu na změnu sídla, během kterých může členský stát toto přemístění zamítnout s ohledem na ochranu veřejného zájmu[96]. Důsledkem takového přemístění je samozřejmě změna osobního statusu EHZS[97].

V rámci právního řádu České republiky je Nařízení o EHZS doplněno zvláštním zákonem z roku 2004[98]. Nařízení o EHZS totiž neobsahuje zcela komplexní úpravu, a tak v některých záležitostech (včetně úpravy založení, ochrany třetích stran a členů, odpovědnosti a případné insolvence EHZS a také rozhodnutí, zda bude mít EHZS právní subjektivitu[99]) počítá s úpravou na úrovni národních právních řádů.

4.3 Evropská (akciová) společnost

Další a tentokrát mnohem významnější formou společnosti na celoevropské úrovni je evropská akciová společnost (*Societas Europea*) (dále také jen jako „SE“) upravená od roku 2001 Nařízením Rady o statutu evropské společnosti[100] (dále jen jako „Nařízení o statutu evropské společnosti“) a doplňující směrnicí[101].

Záměry i očekávání od této první skutečné formy evropské společnosti byla značná, je však otázkou, do jaké míry se je v praxi podařilo naplnit. Záměrem bylo vytvořit skutečně nadnárodní – univerzální – evropskou společnost. Není však jisté, zda takové předsevzetí bylo kdy uskutečnitelné.

---

[94] Nařízení Rady 2137/85, ze dne 25. července 1985, o evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS) (Úř. věst. L199, s. 1)
[95] Článek 13 Nařízení o EHZS
[96] Článek 14 Nařízení o EHZS
[97] Článek 13 Nařízení o EHZS
[98] Zákon č. 360/2004 Sb. o Evropském hospodářském zájmovém sdružení a o změnách zákonů
[99] Podle českého zákona o Evropském hospodářském zájmovém sdružení je EHZS právnickou osobou, má tudíž právní subjektivity, respektive osobnost ve smyslu ustanovení § 20 NOZ
[100] Nařízení Rady (ES) č. 2157/2001, ze dne 8. října 2001, o statutu evropské společnosti (Úř. věst. L294, s. 1)
[101] Směrnice Rady 2001/86/ES, ze dne 8. října 2001, kterou se doplňuje statut evropské společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců (Úř. věst. L294, s. 22)

Úprava na evropské úrovni nestanoví veškeré potřebné mantinely, nýbrž obsahuje přes 60 odkazů na právní řády jednotlivých členských států. Národním prováděcím předpisem je v České republice zákon o evropské společnosti z roku 2007 (dále jen jako „Zákon o evropské společnosti“)[102]. Ten však na několika místech odkazuje na úpravu českých akciových společností[103]. Důsledkem toho nakonec neexistuje žádná obecná Evropská společnost, ale 27, respektive 30[104] jejích národních variant, podle jednotlivých právních řádů, kterým je daná SE podřízena.

Původní očekávání se nepodařila naplnit ani co do rozšíření této formy společnosti. Ačkoliv členské státy implementovaly úpravu evropské společnosti do října 2004, první evropské společnosti začaly vznikat až počátkem roku 2006. Během následujícího roku a půl jich pak v celé Evropské Unii vznikla necelá stovka[105]. K září roku 2010 jich bylo registrováno lehce přes šest set. Česká republika je ovšem od té doby v této disciplíně rekordmanem, jelikož počet SE založených na našem území (do dubna 2010 jich zde bylo zaregistrováno 257[106]) v dané chvíli představoval celých 47 % z jejich celkového počtu. Např. v Německu se v té době nacházela necelá čtvrtina z celkového počtu zaregistrovaných SE[107]. Pravděpodobným důvodem tohoto prvenství byla ojedinělá možnost koupit v České republice již hotovou tzv. *ready made* evropskou společnost, což bylo na českém trhu nabízeno již od roku 2007[108].

Dle databáze evropských společností SE (*European company (SE) database*) provozované Institutem evropských odborů (*European Trade Union Institute*) bylo ke dni 26. února 2012 v celé Evropské unii zaregistrováno 1088 evropských společností. Z tohoto počtu jich je 653, tedy suverénně nejvíce, zaregistrováno stále

[102] Zákon č. 627/2004 Sb, o evropské společnosti
[103] Například ve vztahu k zápisu do obchodního rejstříku podle Zákona o veřejných rejstřících
[104] Nařízení je totiž aplikovatelné i v zemích Evropského hospodářského prostoru, tedy kromě zemí EU i na Islandu, v Lichtenštejnsku a Norsku.
[105] Societas Europaea – Evropská společnost, Akont, http://www.akont.cz/cz/societas-europaea-evropska-spolecnost
[106] Počty založených evropských společností v ČR stále rostou, Business info, 7. června 2010 http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/cerven-2010/pocty-evropske-spolecnosti-cr-rostou/1001920/57504/
[107] Evropské společnosti, aktuality, září 2010, http://www.evropskespolecnosti.cz/?aa=1&qq=1&lng=cz&sel=aktuality
[108] RUML M., *Podnikání v EU usnadní Evropská společnost*, 22. května 2007, http://www.finance.cz/zpravy/finance/112024-podnikani-v-eu-usnadni-evropska-spolecnost/

v České republice[109]. Podrobný přehled počtů zaregistrovaných evropských společností je obsažen v příloze této práce.

Jedním z možných důvodů malé rozšířenosti evropské akciové společnosti může být komplikovanost jejího vzniku. Mimo jediné výjimky, kterou je založení dceřiné SE mateřskou společností se stejnou formou, je totiž vždy vyžadována přítomnost přeshraničního prvku. Evropskou akciovou společnost je tedy třeba možné zřídit fúzí nejméně dvou akciových společností se sídlem v různých členských zemích[110], jako holdingovou společnost nebo naopak dceřinou společnost minimálně dvou společností z jiného členského státu nebo s pobočkou v jiném členském státě existující minimálně dva roky[111], případně se v SE může přeměnit akciová společnost, která má dceřinou společnost existující v jiném členském státě minimálně po dobu dvou let[112]. Sídlo nové SE může být přitom zřízeno v jakémkoli členském státě bez ohledu na sídla zakládajících či měnících se společností.

Vedle možnosti jednoduše přemístit své sídlo v rámci Evropské unie, patří k výhodám SE oproti ostatním formám obchodních společností možnost zvolit si mezi monistickým a dualistickým systémem vnitřního řízení společnosti. Takové zřízení národní akciové společnosti umožnil v českém právu od roku 2014 až ZOK[113], zatímco ObchZ znal pouze dualistický systém řízení akciové společnosti.

Co se týče možnosti přeshraničního přemístění sídla, Nařízení o statutu evropské společnosti stanoví, že zapsané sídlo, tedy sídlo registrované v obchodním rejstříku, i skutečné sídlo SE se musí nacházet ve stejném státě[114] a může být přemístěno do jiného členského státu se souhlasem akcionářů. Přemístění vyžaduje vypracování Projektu přemístění[115] a Zprávy o ekonomických a právních důsledcích přemístění[116]. Zatímco Zpráva zveřejněna být nemusí, Projekt přemístění ano, a to minimálně dva

[109] EUROPEAN COMPANY (SE) DATABASE – ECDB, 26. února 2012, http://ecdb.worker-participation.eu/
[110] Článek 2 odst.1. a Články 17 a násl. Nařízení o statutu evropské společnosti
[111] Článek 2 odst.2. a Články 32 a násl. Nařízení o statutu evropské společnosti
[112] Článek 2 odst.4. a Článek 37. Nařízení o statutu evropské společnosti
[113] Ustanovení § 456 a násl. ZOK
[114] Poněkud odlišnou konstrukci obsahuje návrh statutu evropské soukromé společnosti, jak rozebráno dále v podkapitole 4.5
[115] Článek 8 odst. 2. Nařízení o statutu evropské společnosti
[116] Článek 8 odst. 3. Nařízení o statutu evropské společnosti

měsíce před hlasováním valné hromady o uskutečnění přemístění. K jeho schválení je třeba souhlas minimálně 2/3 většiny přítomných akcionářů (stanovy SE přitom mohou vyžadovat vyšší počet) a notářsky ověřeného záznamu. Současně se schvaluje příslušná změna stanov s účinkem odloženým ke dni zápisu přemístění do rejstříku cílového státu. K takovému okamžiku nabude přemístění sídla účinnosti[117]. I po souhlasu valné hromady může být přesunu zabráněno výchozím členským státem v zájmu ochrany věřitelů či minoritních akcionářů[118]. Evropská akciová společnost navíc nesmí přemístit své sídlo, pokud byl na její majetek vyhlášen konkurz, vstoupila do likvidace nebo je vůči ní vedeno jiné obdobné řízení[119]. Podle Zákona o evropské společnosti musí mít evropská akciová společnost zapsaná v České republice na jejím území i skutečné sídlo (hlavní správu). V případě nesouladu vyzve rejstříkový soud z úřední povinnost danou SE k nápravě, a pokud ta jí ve stanovené lhůtě nesjedná, soud rozhodne o jejím zrušení s likvidací[120].

Uskutečněné přemístění sídla SE se ovšem potýká se stejnými problémy jako v případě přemístění společnosti prostřednictvím přeshraniční fúze, a to především s (prozatímní) nejednotností obchodních rejstříků a nepřenosností veřejnoprávních oprávnění k podnikání. Další problémy se týkají oblasti cenných papírů; především odlišných forem cenných papírů v různých členských státech (například francouzské právo nezná listinné cenné papíry)[121] a rozdílných přístupů k jejich evidenci.

Jak je detailně popsáno ve zprávě Evropské komise o aplikaci Nařízení Rady 2157/2001 o statutu evropské společnosti vydané dne 17. listopadu 2010[122], koncept evropské společnosti nelze pro jeho malou popularitu, alespoň prozatím, považovat za zcela úspěšný.

[117] Článek 8 odst. 10. Nařízení o statutu evropské společnosti
[118] Článek 8 odst. 14. Nařízení o statutu evropské společnosti
[119] Článek 8 odst. 15. Nařízení o statutu evropské společnosti
[120] Ustanovení § 5 Zákona o evropské společnosti
[121] DVOŘÁK T., *Zapsané sídlo evropské společnosti a jeho přemístění*, Právní fórum, 2/2005, s. 61
[122] The Commision report, The application of Council Regulation 2157/2001 of 8 October 2011 on the Statute for a European Company (SE), COM(2010) 676, 17. listopadu 2010, Brussels, http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0676:FIN:EN:PDF

4.4 Evropská družstevní společnost

Třetí a zatím poslední z již existujících forem nadnárodních společností je takzvaná evropská družstevní společnost (*Societas Cooperative Europaea*) (dále i jen jako „SCE"). Existence SCE je upravena Nařízením Rady z roku 2003 (dále jen „Nařízení o statutu evropské družstevní společnosti")[123] a na úrovni českého práva doplněna zákonem účinným od srpna roku 2006 (dále jen jako „Zákon o SCE") [124].

V roce 2010 se objevil zájem zrevidovat úspěšnost této formy evropské společnosti napříč členskými státy. Jak je patrno z provedené Studie o implementaci Nařízení o statutu evropské družstevní společnosti uvedené v příloze B této práce[125], rozšíření evropské družstevní společnosti bylo, alespoň ke dni jejího provedení, zcela zanedbatelné. V roce 2010 tak v celé Evropské Unii bylo zaregistrovaných pouze 17 evropských družstevních společností, přičemž v České republice nebyla v té době zapsána ani jedna SCE.

V návaznosti na výše uvedené prováděla v létě roku 2011 Evropská komise konzultace ohledně úspěšnosti implementace Nařízení o statutu evropské družstevní společnosti. Relevantní zpráva byla v té době ve stádiu přípravy a diskuzí v Evropském parlamentu a její schválení se očekávalo v únoru popřípadě březnu 2012. Úprava postavení zaměstnanců v Nařízení o statutu evropské družstevní společnosti stejně jako v ostatních typech nadnárodních společností podléhá tvrdé kritice a vyjednávání ze strany Evropského Odborového Svazu[126]. V návaznosti na to bylo v roce 2013 vydáno Usnesení Evropského parlamentu o statutu evropské družstevní společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců[127].

---

[123] Nařízení Rady č. 1435/2003, ze dne 22. července 2003, (Úř. věst. L207, s. 1) o statutu evropské družstevní společnosti

[124] Zákon č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti

[125] Study on the implementation of the Regulation 1435/2003 on the Statute for European Cooperative Society (SCE), 8. května 2010, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/sce_final_study_part_i.pdf

[126] ETUC Resolution on workers participation at risk: towards better employee involvement, European Trade Union Confederation, 16. prosince 2011, http://www.etuc.org/a/9425

[127] Usnesení Evropského parlamentu ze dne 13. března 2012 o statutu evropské družstevní společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců (2011/2116(INI)) 2013/C 251 E/03

V průběhu září roku 2013 byla do českého obchodního rejstříku zapsána vůbec první společnost s formou evropské družstevní společnosti. K 29. březnu 2014 však byla tato společnost spolu s jednou organizační složkou zahraniční evropské družstevní společnosti stále jedinou českou SCE[128].

Přemístění zapsaného sídla SCE do jiného členského státu upravuje článek 7 Nařízení o statutu evropské družstevní společnosti a na národní úrovni také hlava II Zákona o SCE. Úprava se však velice podobá přemístění sídla evropské akciové společnost a proto není třeba ji detailněji rozebírat.

4.5 Evropská soukromá společnost

Je však možné, že evropská družstevní společnost nebude na poli evropských forem společností tou poslední. Již několik let je více či méně aktivně zvažováno přijetí právní úpravy, která by zaštítila vznik evropské soukromé společnosti (*Societas privata europea*) (dále i jen jako „SPE“) a umožnila tak i malým a středním společnostem podnikat prostřednictvím společnosti s nadnárodní formou.

V roce 2008 byl v této souvislosti Evropskou komisí vypracován a zveřejněn návrh Nařízení Rady o statutu Evropské soukromé společnosti (dále i jen jako „Návrh Statutu evropské soukromé společnosti“)[129]. Podle tohoto návrhu by mělo být zřízení SPE v jakémkoliv členském státě daňově neutrální. Ačkoliv Návrh statutu evropské soukromé společnosti nic takového nezmiňuje, byly po jeho zveřejnění diskutovány návrhy, aby vzhledem k velikosti společností využívajících formu SPE, tedy malým a středním podnikům, nebylo dovoleno podnikání v této formě společnostem zabývajícím se výhradně investicemi nebo správou cizího majetku. Evropský parlament z tohoto důvodu později navrhl omezení předmětu podnikání SPE na výrobu zboží, obchod se zbožím, případně poskytování jiných služeb[130]. Samotný Návrh statutu

[128] Detaily uvedeny v Příloze B této práce
[129] Proposal for a Council Regulation on the Statute for a European private company, COM(2008) 396/, http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/epc/proposal_en.pdf
[130] NEUBAUER R., *Evropská soukromá společnost – analýza problematických bodů navrhované právní úpravy*, Ad Notam, 2/2009, s. 52

evropské soukromé společnosti ovšem pouze stanoví, že podíly na SPE nemohou být veřejně nabízeny ani obchodovány[131].

Minimální výše základního kapitálu evropské soukromé společnosti je dle Návrhu statutu evropské soukromé společnosti pouhé €1[132]. Oproti základnímu kapitálu v minimální výši €120 000[133] vyžadovaném pro založení evropské akciové společnosti je to skutečně značný rozdíl a znamenalo by to odstranění bariéry, kterou taková částka nezbytná pro založení SE může představovat. Ohledně výše základního kapitálu byl však poslanci Evropského parlamentu nakonec vyřčen požadavek, aby nově vznikající společnost osvědčila svou platební schopnost, případně aby výše minimálního kapitálu SPE, která takovému požadavku nevyhoví, byla minimálně € 8 000[134]. V té době to byla stejná částka, jakou vyžadovala k založení české společnosti s ručením omezeným tehdejší úprava ObchZ, která se ovšem již tehdy lišila od úpravy společností s ručením omezeným v jiných členských státech, kupříkladu i Velké Británii.

Kromě minimální výše základního kapitálu by byl postup založení evropské soukromé společnosti jednodušší i z důvodu, že Návrh statutu evropské soukromé společnosti připouští její založení i bez účasti jiné, natož zahraniční společnosti a to konkrétně změnou právní formy existující společnosti, fúzí existujících společností nebo rozdělením existující společnosti[135].

Přeshraniční přemísťování sídla SPE mělo podle Návrhu statutu evropské soukromé společnosti[136] kopírovat úpravu přemístění sídla evropské akciové společnosti. Na rozdíl od úpravy SE ovšem Návrh statutu evropské soukromé společnosti obsahoval možnost, aby se hlavní správa společnost, tedy její řídící orgány apod., nacházela v jiném státě, než ve kterém by bylo umístěno její statutární sídlo zapsané ve stanovách[137]. Dle Kapitoly 2 části 7 Návrhu statutu evropské soukromé

[131] Dle Článku 3 Návrhu statutu evropské soukromé společnosti
[132] Dle Článku 19 Návrhu statutu evropské soukromé společnosti
[133] Dle Článku 4 Statutu evropské společnosti
[134] MIŠÚR P., *Návrh nařízení Rady o Statutu Evropské soukromé společnosti byl vrácen k přepracování,* Obchodněprávní revue, 3/2010. s. 84
[135] Dle Článku 5 Návrhu statutu evropské soukromé společnosti
[136] Dle Článku 35 a násl. Návrhu statutu evropské soukromé společnosti
[137] Dle bodu (4) Preambule a Článku 7 Návrhu statutu evropské soukromé společnosti

společnosti je to důsledek rozhodnutí Soudního dvora Evropské Unie ve věci *Centros*. Takové zřízení ovšem není umožněno evropskému hospodářskému sdružení, evropské akciové společnosti ani evropské družstevní společnosti. Odůvodnění Evropské komise však celkem pokulhává. V případě *Centros* totiž šlo dle článku 49 SFEU o svobodu sekundárního a nikoliv primárního usazování, jelikož společnost Centros zřídila v jiném členském státě svou pobočku. Soudní dvůr Evropské unie navíc ve svém pozdějším rozhodnutí ve věcí *Cartesio* jasně vyřkl názor, že požadavek národního práva členského státu na shodu sídla hlavní správy se zapsaným sídlem je v souladu s evropským právem.

Taková možnost je ve skutečnosti navíc jen těžko představitelná. Musela by být detailně vyřešena veškerá zákoutí jejího možného zneužívání, zejména v oblasti ochrany třetích osob jako věřitelů či zákazníků – spotřebitelů. Stejně tak nebyla v této souvislosti řešena ani mandatorní účast zaměstnanců na řízení společnosti jinak v Návrhu statutu evropské soukromé společnosti ustanovená[138]. Podobně by v situacích, kdy by byla sídla SPE takto rozštěpena, muselo být nutně výslovně řešeno vedení účetnictví i otázka příslušnosti obchodních rejstříků[139].

V průběhu roku 2009 proto Evropský parlament z toho důvodu vznesl několik připomínek, k nimž se závěrem roku připojila i Rada a vyzvala k úpravě Návrhu statutu evropské soukromé společnosti[140].

V rámci diskuzí v Evropském parlamentu poslanci rovněž otevírali otázku, zda založení evropské soukromé společnosti nemá přeci jen vyžadovat přítomnost přeshraničního prvku. Na tyto diskuze reagovala Rada usnesením, ve kterém některá ustanovení Návrhu statutu evropské soukromé společnosti kritizovala, především s ohledem na ochranu zaměstnanců, a zároveň vyzvala k jeho přepracování.

Přepracovaný návrh nařízení byl představen Radou 23. května 2011[141].

---

[138] Dle Článku 34 a násl. Návrhu statutu evropské soukromé společnosti

[139] NEUBAUER R., *Evropská soukromá společnost – analýza problematických bodů navrhované právní úpravy*, Ad Notam, 2/2009, s. 52

[140] MIŠÚR P., *Návrh nařízení Rady o Statutu evropské soukromé společnosti byl vrácen k přepracování,* Obchodněprávní revue, 3/2010. s. 84

Evropský odborový svaz byl oproti návrhu nařízení Rady o Statutu Evropské soukromé společnosti[142] v opozici, přičemž celkem předvídatelně nesouhlasil především se způsobem zapojení zaměstnanců[143].

V rámci svého předsednictví předložilo Maďarsko dne 30. května 2011 Radě kompromisní návrh na úpravu dosud nevyřešených záležitostí ohledně Evropské soukromé společnosti s ohledem na dosažení politické shody a konečného přijetí návrhu nařízení. Návrh však narazil na nesouhlas Švédska se stanovením hranice 500 zaměstnanců pro zapojení zaměstnanců na řízení společnosti, jelikož obdobný práh ve švédském národním právu je o poznání nižší. Německo se vyhradilo vůči ustanovení, které by dovolilo Evropské soukromé společnosti mít zapsané sídlo a centrální administrativní adresu v různých členských státech, ale zároveň připustilo možnost, aby tato choulostivá otázka byla řešena takovou právní konstrukcí, která by zamezila zneužití takovéto možnosti. Další kompromisní návrh měl být vypracován a představen na příštím zasedání Rady v červnu roku 2012[144].

V rozhodnutí přijatém 14. června 2012[145], poslanci Evropského parlamentu opakovaně zdůraznili, že je nezbytné vytrvat v přípravě legislativy posilující evropské právo společností včetně přijetí statutu o evropské soukromé společnosti a směrnici o přemístění sídla takové společnosti. Z toho důvodu se zdálo, že se opět otevřely dveře pro prosazení tohoto záměru v Evropské komisi[146].

Evropská komise se chopila hozené rukavice a 12. prosince 2012 vypracovala tzv. Akční plán: Evropské právo obchodních společností a správa a řízení společností

---

[141] Proposal for a Council Regulation on a European private company - Political agreemen, 23. května 2011, http://europeanprivatecompany.eu/legal_texts/download/Hungarian-presidency-Mai2011.pdf

[142] Proposal for a Council Regulation on a European private company - Political agreemen, 23. května 2011, http://europeanprivatecompany.eu/legal_texts/download/Hungarian-presidency-Mai2011.pdf

[143] ETUC Resolution on workers participation at risk: towards better employee involvement, European Trade Union Confederation, 16. prosince 2011, http://www.etuc.org/a/9425

[144] European Private Company, Lehrstuhl Prof. Dr. Teichmann, Julius-Maximilians-Universität Würzburg, http://www.europeanprivatecompany.eu, 30. května 2011

[145] Usnesení Evropského parlamentu ze dne 14. června 2012 o budoucnosti evropského práva obchodních společností (2012/2669(RSP)), http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+20120614+ITEMS+DOC+XML+V0//CS&language=CS#top

moderní právní rámec pro angažovanější akcionáře a udržitelnější společnosti[147]. V něm se Komise zavázala nadále pokračovat v opatřeních navazujících na návrh statutu evropské soukromé společnosti za účelem posílení přeshraniční příležitosti pro malé a střední podniky. Kromě toho si dala za cíl podporovat a zlepšovat povědomí o statutech evropské akciové společnosti a evropské družstevní společnosti.

V roce 2013 Evropská komise zveřejnila konkrétní záměry, jak hodlá v těchto záležitostech dále postupovat. Vedle zvyšování transparentnosti obchodních korporací a větší míře angažovanosti akcionářů v oblasti corporate governance se Komise hodlá zaměřit právě na oblast přemísťování registrovaného sídla společnosti. Hodlá této možnosti docílit jednak revizí Desáté směrnice, kterou by zároveň bylo možné doplnit o úpravu přeshraničního přemístění sídla původně zamýšlenou do samostatné Čtrnácté směrnice. Krom toho, vzhledem k tomu, že na poli připravované evropské soukromé společnosti údajně neuspěla, chystá se v této oblasti malých a středních podniků prozkoumávat alternativní způsoby mobility společností[148].

Ve světle výše uvedeného se zdá, že forma evropské soukromé společnosti v současné době nemá příliš nadějí na úspěch. Na poli evropské úpravy společností ovšem není nikdy nic jistého a vzhledem k častým obratům v této oblasti práva není vyloučeno, že se jí nakonec možná přece jen dočkáme.

4.6 Evropská vzájemná společnost

Pro úplnost přehledu evropských forem společností je vhodné zmínit i jeden z velice aktuálních návrhů. V březnu roku 2013 totiž Evropský parlament přijal

---

[146] Parlament makes headway on private company statute, 14. června 2012, http://www.europolitics.info/business-competitiveness/parliament-makes-headway-on-private-company-statute-art337104-4.html

[147] SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ, Akční plán: Evropské právo obchodních společností a správa a řízení společností moderní právní rámec pro angažovanější akcionáře a udržitelnější společnosti, ze dne 12. prosince 2012, KOM/2012/0740

[148] KŠB, *Jaké změny evropského práva obchodních společností můžeme očekávat?*, Patria online, 10. července 2013, http://www.patria.cz/pravo/2378929/jake-zmeny-evropskeho-prava-obchodnich-spolecnosti-muzeme-ocekavat.html

usnesení obsahující doporučení Komisi o statutu evropské vzájemné společnosti[149] (dále jen jako „Usnesení o statutu evropské vzájemné společnosti“). Vzájemné společnosti jsou dobrovolnými skupinami fyzických či právnických osob, jejichž účelem je naplňovat potřeby svých členů[150], a které mají mít odlišný model řízení než evropské akciové společnosti a evropské družstevní společnosti[151]. Usnesení o statutu evropské vzájemné společnosti dále uvádí, že článek 54 SFEU by měl být doplněn o rozmanitost podniků[152].

Výzva k urychlenému předložení návrhu statutu evropské vzájemné společnosti je kromě výše zmíněného Usnesení o statutu evropské vzájemné společnosti obsažena např. i v Usnesení Evropského parlamentu ze dne 14. června 2012 o budoucnosti evropského práva obchodních společností.

O přemístění sídla ovšem Usnesení o statutu evropské vzájemné společnosti nic nestanoví.

[149] Usnesení Evropského parlamentu ze dne 14. března 2013 obsahující doporučení Komisi o statutu evropské vzájemné společnosti (2012/2039(INI))

[150] Bod H. Usnesení o statutu evropské vzájemné společnosti

[151] Bod Ae. Usnesení o statutu evropské vzájemné společnosti

[152] Příloha Usnesení o statutu evropské vzájemné společnosti

5 Evropský obchodní rejstřík

Jelikož přeshraniční přeměny společností včetně přemístění jejich sídla úzce souvisí se zápisy do obchodních rejstříků zúčastněných států, patří se podotknout, že v současnosti dochází k zesílení spolupráce na evropské úrovni i v této oblasti.

Počátky samotné technické spolupráce mezi obchodními rejstříky jednotlivých členských států se datují již do roku 1992 v souvislosti s První směrnicí o obchodních společnostech, která klade požadavky na informace zveřejňované společnostmi[153].

Evropská komise zahájila na podzim roku 2009 (po zveřejnění tzv. Zelené knihy o propojení obchodních rejstříků[154]) veřejnou konzultaci o posílení spolupráce národních obchodních rejstříků. Záměr v roce 2010 podpořil Evropský parlament[155] a na jaře téhož roku přijala česká vláda návrh ministerstva spravedlnosti na zapojení České republiky do Evropského obchodního rejstříku, jenž v té době zahrnoval 18 rejstříků členských států EU[156].

Zmíněný Evropský obchodní rejstřík (*European business register*) (dále i jako „EBR"), jehož počátky se datují do let 2001-2003[157] v současnosti poskytuje informace o společnostech z 28 evropských zemí včetně České republiky (některé země nejsou členy Evropské unie) prostřednictvím jednotlivých národních obchodních rejstříků, přičemž 25 z nich je dostupných online. Bohužel ne všechny informace jsou, alespoň prozatím, dostupné také v anglickém jazyce.

Přijetí novelizace První směrnice obchodních společností podpořilo využití Evropského obchodního rejstříku, jelikož přijatá úprava stanovila povinnost členských zemí vést elektronické obchodní rejstříky ke dni 1. ledna 2007.

---

[153] http://www.ebr.org/section/68/index.html, 11. března 2012

[154] Zelená kniha o propojení obchodních rejstříků, 4. listopadu 2009, KOM(2009)614 http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0614:FIN:CS:PDF

[155] Podnikání v září 2010, 30. září 2010, Euroskop http://www.euroskop.cz/13/17473/clanek/podnikani-v-zari-2010/

[156] Tisková zpráva ministerstva spravedlnosti, 19. dubna 2010, http://www.euroskop.cz/8920/16102/clanek/vlada-prijala-navrh-ministerstva-spravedlnosti-na-zapojeni-ceske-republiky-do-evropskeho-obchodniho-rejstriku/

[157] http://www.ebr.org/

Drobnou zajímavostí je, že v rámci spolupráce se některé evropské státy zapojené v Evropském obchodním rejstříku v roce 1998 dohodly, že se sjednotí ve formě Evropského hospodářského zájmového sdružení EBR. Vzhledem ke specifikům této formy sdružení, především k neomezenému ručení jeho členů za jeho závazky, se však jeho členy nebyly schopny stát všechny zainteresované státy. Členy Evropského hospodářského sdružení EBR se sídlem v Belgii se tak stalo jen 12 států: Rakousko, Dánsko, Francie, Německo, Řecko, Itálie, Lotyšsko, Lucembursko, Nizozemí, Norsko, Španělsko a Švédsko[158]. Všechny zainteresované státy jsou však smluvními stranami dohody ISA (*Information Sharing Agreement*)[159].

Záměrem bylo do roku 2014 sjednotit veškeré informace o evropských obchodních společnostech na portálu e-justice[160]. Z takto zveřejňovaných informací by prostřednictvím speciálního identifikačního kódu měly být zcela patrné i vzájemné vztahy mezi společnostmi, tedy zejména jednodušší identifikace dceřiných společností a poboček v jednotlivých členských státech[161].

Následně byla přijata Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/17/EU ze dne 13. června 2012, kterou se mění směrnice Rady 89/666/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/56/ES a 2009/101/ES, pokud jde o propojení ústředních, obchodních a podnikových rejstříků (dále jen „Směrnice o propojení obchodních rejstříků“).

Směrnice o propojení obchodních rejstříků kritizuje neexistenci zákonné povinnosti národních obchodních rejstříků vyměňovat si informace ohledně zahraničních poboček. Z toho důvodu také novelizuje Jedenáctou směrnici uložením povinnosti přidělit pobočkám jedinečný identifikační kód. V témže smyslu mění směrnici 2009/101/ES[162]. Jedinečný identifikační kód nemá nicméně sloužit k identifikaci společností na jejich obchodních listinách, ale výhradně pro komunikaci

[158] http://www.ebr.org/section/2/index.html, 11. března 2012
[159] http://www.ebr.org/section/68/index.html, 11: března 2012
[160] Portál Evropské e-Justice; https://e-justice.europa.eu/home.do
[161] KŠB; *Jednotlivé rejstříky v EU se propojí*, Patria online, 3. listopadu 2011, http://www.patria.cz/pravo/1941128/obchodni-rejstriky-v-eu-se-propoji.html
[162] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/101/ES ze dne 16. září 2009o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od

mezi jednotlivými propojenými rejstříky[163]. Směrnice propojení obchodních rejstříků dále zmiňuje i přeshraniční fúze, když novelizuje i Desátou směrnici a dále uvádí, že Desátá směrnice vyžaduje přeshraniční spolupráci dotčených obchodních rejstříků. Směrnice 2009/101/ES zároveň zajišťuje, aby listiny a údaje přístupné v rejstříku byly dostupné v elektronické nebo papírové podobě, protože dosavadní dobrovolná spolupráce obchodních rejstříků prakticky příliš nefungovala[164].

Z výše uvedených důvodů Směrnice o propojení obchodních rejstříků zřizuje systém propojených rejstříků sestávající z evropské centrální platformy, rejstříků členských států a portálu, který slouží jako evropské elektronické přístupové místo.

Podle Směrnice o propojení obchodních rejstříků tak bude portál evropské e-Justice sloužit jako evropské elektronické místo přístupu k informacím obchodního rejstříku. Do provedení Směrnice o propojení obchodních rejstříků (stanoveného k datu 1. července 2014, přičemž plného provedení má být dosaženo do dvou následujících let[165]) totiž EBR samotné přestavuje jedinou síť rejstříků, jež funguje na evropské úrovni.

Neopomenutelnou zajímavostí potom je, že zmiňovaná Směrnice o propojení obchodních rejstříků byla vyhlášena vítězem v anketě českých podnikatelů Zákon roku 2012 - Nejlepší legislativní počin pro podnikatelské prostředí, a to právě z důvodu, že by měla konečně zabezpečit zpřístupnění pravdivých a aktuálních informací o zahraničních obchodních partnerech společností[166].

---

společností ve smyslu čl. 48 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření

[163] Odst. 14 preambule Směrnice o propojení obchodních rejstříků

[164] Odst. 4 preambule Směrnice o propojení obchodních rejstříků

[165] Článek 5 Směrnice o propojení obchodních rejstříků

[166] http://www.zakonroku.cz/smernice-2012-17-eu-kterou-se-meni-nektere-smernice-ve-veci-propojeni-ustrednich-obchodnich-a-podnikovych-rejstriku.html

6 Úprava sídla právnických osob a jeho přemístění v českém právním řádu

6.1 Historický exkurz

Úprava sídla právnické osoby dle občanského zákoníku z roku 1964[167]

Jádro tuzemské úpravy sídla se historicky nacházelo v občanském zákoníku č. 40/1964 Sb. (dále i jen jako „OZ“) v ustanovení § 19c.

Část původního znění zmíněného ustanovení, konkrétně jeho druhý odstavec, původně vyžadoval, aby sídlo právnické osoby bylo určeno dle umístění sídla skutečného. Nejvyšší soud České republiky v návaznosti na toto ustanovení opakovaně docházel k závěru, že bylo-li sídlo zapsané v obchodním rejstříku pouze fiktivním sídlem, měl příslušný rejstříkový soud společnost nejprve vyzvat k nápravě tohoto rozporu tím, že změní své zapsané sídlo tak, aby bylo v souladu se sídlem skutečným. Pokud by snad společnost nápravu nezjednala, příslušný rejstříkový soud by následně rozhodl o jejím zrušení s likvidací[168].

Novelizací OZ provedenou v roce 2009[169] ale byla vypuštěna právě tato podmínka trvající na souladu sídla zapsaného a sídla skutečného.

Po zmíněné změně nebylo nějakou dobu jasné, jaké požadavky tedy lze na sídlo společnosti zapisované do obchodního rejstříku klást. Například zda může být jako sídlo společnosti do obchodní rejstříku zapsaná jen poštovní schránka neboli P.O.BOX. Pravděpodobně nemůže, a to zejména s ohledem na ustanovení zákona, která vyžadují prokázání právního oprávnění k užívání prostor (nemovitosti nebo její části), v níž se takové zapisované sídlo nachází (viz dále). Někteří autoři však považovali takový výklad za příliš formalistický a zásadně s ním nesouhlasili[170].

---

[167] Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdější předpisů
[168] ČECH P., DĚDIČ J., ŠTENGLOVÁ I., *Právní důsledky změny koncepce sídla,* Obchodněprávní Revue, 4/2010, s. 100
[169] Zákon č. 215/2008 Sb., změna obchodního zákoníku a změna některých dalších zákonů
[170] ČECH P., DĚDIČ J., ŠTENGLOVÁ I., *Právní důsledky změny koncepce sídla,* Obchodněprávní Revue, 4/2010, s. 100

Pokud však zapisované sídlo nemuselo být shodné se skutečným sídlem, nabízela se otázka, zda se zapisované sídlo nemůže nacházet i mimo Českou republiku. Až na některé specificky regulované oblasti podnikání upravené speciálními právními předpisy nebyla totiž tato otázka výslovně upravena. Taková konstrukce by však narazila na úpravu občanského soudního řádu[171], která pro takový případ nestanovila příslušnost českého rejstříkového soudu.

Podle názoru některých akademiků[172] je vhodné, aby požadavek toho, aby se sídlo společnosti zakládané v České republice nacházelo na jejím území, byl obsažen primárně v předpisech hmotného práva a ne v procesním předpisu.

Zapsané sídlo společnosti

Úprava zapisování sídla podnikající právnické osoby do obchodního rejstříku byla historicky obsažena v ustanovení § 37 obchodního zákoníku.

Novelou Zákona o přeměnách byl s účinností od 1. ledna 2012 pozměněn jeho druhý odstavec. Dle něj nemusel navrhovatel zápisu nově prokazovat právní důvod užívání prostor sídla, pokud byl tento zjistitelný z veřejně dostupných informačních seznamů. Dále je podnikateli nově uloženo mít právní důvod užívání prostor po celou dobu, kdy je do nich dle zápisu v obchodním rejstříku umístěno jeho sídlo nebo místo podnikání. Krom toho bylo v rámci novelizace nově vyžadováno, aby prohlášení vlastníka dané nemovitosti, které bylo povinnou součástí návrhu na zápis takového sídla do obchodního rejstříku, nebylo starší než 3 měsíce a podpis na něm byl úředně ověřen.

V rámci rekodifikace byla výše popsaná úprava ustanovení § 37 ObchZ v podstatě doslovně převzata do ustanovení § 14 Zákona o veřejných rejstřících[173].

Právní způsobilost zahraniční právnické osoby

Historicky bylo základní ustanovení řešící způsobilost zahraniční právnické osoby obsaženo v ustanovení § 22 obchodního zákoníku.

---

[171] Zákon č. 99/1963, občanský soudní řád, § 200a odst. 1

[172] ČECH P., DĚDIČ J., ŠTENGLOVÁ I., *Právní důsledky změny koncepce sídla,* Obchodněprávní Revue, 4/2010, s. 100

Podle něj, *právní způsobilost, kterou má jiná než fyzická zahraniční osoba podle právního řádu, podle něhož byla založena, má rovněž v oblasti českého právního řádu*. Právním řádem, podle něhož byla tato osoba založena, se zároveň řídí i její vnitřní právní poměry a ručení členů nebo společníků za její závazky. Pod pojmem právní způsobilost třeba chápat jak právní subjektivitu dané osoby[174], tak i způsobilost k právním úkonům[175]. Právním řádem země založení společnosti se dle tohoto ustanovení dále řídil vznik této osoby, její existence i zánik, vnitřní poměry, ručení členů či společníků za její dluhy a stejně tak i zakládání jejích organizačních složek[176]. Jak patrné, ustanovení tedy nevyžadovalo, aby taková zahraniční osoba měla skutečné sídlo ve státě jejího založení.

Termín *jiná než fyzická osoba* použitý v tomto ustanovení poukazoval na existenci určitých typů společenství s různě omezenou (hmotně)právní způsobilostí v právních řádech některých států[177]. Zákon o mezinárodním obchodu[178], který obchodnímu zákoníku předcházel, hovořil v této souvislosti pouze o podnicích a jiných organizacích. V tomto ohledu tedy byla textace obchodního zákoníku komplexnější.

Toto ustanovení bylo základní kolizní normou jasně ovlivněnou teorií inkorporace[179],[180].

Dále bylo doplněno ustanovením § 3 zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním[181], který detailněji rozváděl způsobilost osob k právům a k právním úkonům. V souladu s ustanoveními předchozího občanského zákoníku[182] se v této

---

[173] Viz podkapitola 6.2 této práce dále

[174] Pro zjednodušení zde používám termín „osoba“, ačkoliv text ustanovení používal samozřejmě přesnější termín „jiná než fyzická osoba“ – viz dále

[175] DĚDIČ J., *Obchodní zákoník Komentář Díl I,* září 2002, Polygon, s. 128

[176] KUČERA Z., *Mezinárodní právo soukromé,* 6. Vydání, Brno, Nakladatelství Doplněk, 2004, s. 458

[177] ŠTENGLOVÁ, PLÍVA, TOMSA A KOLEKTIV, *Obchodní zákoník Komentář,* 12. Vydání 2009, C.H. BECK, s. 59

[178] Zákon č. 101/1963Sb., Zákoník mezinárodního obchodu, zrušen ObchZ k 1. lednu 1992

[179] DĚDIČ J., ČECH P., *Nový pohled na kolizní normy a reflexe kolizně relevantní judikatury Evropského soudního dvora v českém právu společností*, Soudní rozhledy 10/2004

[180]

[181] Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, § 3, ve znění pozdějších předpisů, zrušený k 1. lednu 2014

[182] Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 2 odst. 1, ve znění pozdějších předpisů, zrušený k 1. lednu 2014

souvislosti dovozovalo, že za takové osoby jsou považovány nejen osoby fyzické, ale i právnické osoby[183].

Obsah ustanovení § 22 ObchZ byl v rámci rekodifikace soukromého práva téměř doslovně přejat do ustanovení § 3024 nového občanského zákoníku.

Účast zahraničních osob na českých právnických osobách

Majetkovou účast zahraničních osob na českých právnických osobách donedávna upravovalo ustanovení § 24 obchodního zákoníku.

První odstavec tohoto ustanovení přiznával zahraničním osobám právo podílet se na založení, popřípadě být členem nebo společníkem již založené české právnické osoby.

Druhý odstavec původně umožňoval, podobně jako ustanovení § 26 řešící přemístění sídla zmíněné v následujícím oddíle této práce, založit českou právnickou osobu i podle zahraničního právního řádu.

Na rozdíl od zmíněného přemístění sídla dle § 26 ObchZ však primární založení společnosti dle ustanovení § 24 ObchZ prakticky nikdy využito nebylo[184].

Toto ustanovení druhého odstavce § 24 dokonce bývalo považováno za jedno z nejvíce problematických v rámci ObchZ[185] vůbec a bylo z toho důvodu zrušeno zákonem č. 370/2000 Sb. s účinností od 1. ledna 2001. Na jeho základě by totiž fakticky docházelo k nerovnému postavení právnických osob, kdy by české společnosti (ve smyslu společností zakládaných v České republice) mohly být podřízeny zahraničnímu právu jen proto, že jejich zakladatelé byli zahraničními osobami. To by však odporovalo nejen zásadě rovnosti ale i zásadě právní jistoty[186]. Navíc by takové ustanovení teoreticky nabízelo v podstatě neomezenou množinu nových forem společností, včetně

[183] TUROŇOVÁ J., *Ustanovení § 22 a 26 obchodního zákoníku a jeho soulad s právem EU,* http://www.epravo.cz/top/clanky/ustanoveni-22-a-26-obchodniho-zakoniku-a-jeho-soulad-s-pravem-eu-54993.html, 2. července 2008

[184] ŠTENGLOVÁ, PLÍVA, TOMSA A KOLEKTIV, *Obchodní zákoník Komentář,* 12., Vydání 2009, C.H. BECK, s. 59

[185] PAUKNEROVÁ M., *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*, Karolinum 1998, s. 159

[186] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění obchodní zákoník, 22. prosince 1999, PSP tisk 476/0

těch bez bližšího vztahu k jakékoliv zemi. Takovou společnost by totiž nebylo možno považovat ani za ryze českou ani za ryze zahraniční, což by vedlo především k obrovské míře nejistoty ohledně určování rozhodného práva.

Výše nastíněné výtky jsou sice zcela relevantní, ale druhou stranou téže mince je skutečnost, že dle ustanovení popsaného v následujícím oddíle byly podobné společnosti do roku 2001 skutečně přemísťovány a zacházení s nimi může i nyní jistě přinést nemalé obtíže.

Problém ustanovení § 24 ObchZ spočíval i v jiné oblasti, která se týkala termínu *zahraniční osoba*. Otázka zněla, zda musí jít jen o fyzickou nebo právnickou osobu nebo může jít i o jinou entitu, a to dokonce i třeba bez právní subjektivity.

Logický je dle mého názoru takový výklad, že zmíněné ustanovení je třeba vykládat široce tak, jak nastiňovalo předcházející ustanovení § 22 ObchZ popsané výše i ustanovení 23 ObchZ, byť je obchodní zákoník řadil do jiného dílu než ustanovení § 24. Za zahraniční osobu pro účely ustanovení § 24 ObchZ tak v souladu s tímto přístupem bylo potřeba považovat jakoukoliv jinou než fyzickou zahraniční osobu.

V praxi navíc ani v tehdejší době nebyl problém, aby například zahraniční private equity fond podléhající kupříkladu jurisdikci Guernsey byl zakladatelem obchodní společnosti zakládané v České republice. V takovém případě byla pouze potřeba dostatečná identifikace partnerů takové entity českému notáři za účelem vyhotovení příslušné zakladatelské listiny ve formě notářského zápisu.

Uvedené ustanovení nemá svůj ekvivalent ani v novém občanském zákoníku ani v zákoně o obchodních korporacích. Pouze nový ZMPS v tematicky souvisejícím ustanovení § 26 stanoví, *že zahraniční právnickou osobou se rozumí právnická osoba se sídlem mimo území České republiky*. Dále zmíněné ustanovení říká, že cizinci (tedy zahraniční fyzické osoby) a zahraniční právnické osoby mají v rámci osobních a majetkových práv stejné postavení jako české osoby. To samozřejmě za podmínky, že není tímto nebo jiný právní předpisem stanoveno jinak. Hned další ustanovení § 27 ZMPS ovšem uvádí, že postavení zahraničních právnických osob při podnikání v České republice je ve vyjmenovaných oblastech (pracovního práva, autorského práva a práv průmyslových) upraveno jinými právní předpisy. Tím je samozřejmě míněna

ve své podstatě veřejnoprávní úprava podnikání včetně například živnostenského zákona[187] či předpisů souvisejících se zaměstnaností. Konečně ustanovení § 30 nového ZMPS přebírá ustanovení § 24 odst. 2) ObchZ, když stanoví, že právnická osoba se sídlem v České republice může být založena pouze podle českého právního řádu.

Domnívám se, že nové zařazení postavení zahraničních právnických osob je vhodnější, jelikož není důvod, aby tak zřejmé pravidlo stanovoval občanský zákoník, popřípadě zákon o obchodních korporacích. Bohužel se však v rámci rekodifikace nepodařilo precizněji vyřešit problém právnické osoby se sídlem v zahraničí, ač by dle mého stačilo použít terminologii užitou již v ustanovení § 22 ObchZ. Jsem však toho názoru, že i na toto ustanovení by se měl uplatnit rozšiřující výklad mnou nastíněný výše.

Právní způsobilost a příslušnost právnických osob dle zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním

Zákon číslo 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním[188] (dále i jen jako „ZMPSP"), určoval do konce roku 2013 právní způsobilost a příslušnost právnických osob v rámci ustanovení § 3 a § 32 ZMPSP.

Podle ustanovení § 3 odst. 1 ZMPSP se způsobilost osoby k právům a právním úkonům řídila právním řádem státu, jehož *příslušníkem* dotyčná osoba byla. Toto ustanovení se vztahovalo jak na osoby fyzické tak i právnické.

Uvedené pravidlo ustanovení § 3 ZMPSP však mělo i kritiky, dle kterých není v případě právnických osob zcela správné hovořit o „státní příslušnosti" [189].

Podobné ustanovení je po rekodifikaci možné nalézt jednak v již zmíněném ustanovení § 3024 NOZ, které vychází spíše z vhodnější terminologie § 22 ObchZ a jako rozhodující určuje právní řád, *podle něhož byla osoba založena*, jednak v ustanovení § 30 nového ZMPS[190], které používá lehce odlišnou textaci, když odkazuje na právní řád, podle kterého daná osoba *vznikla*. Musím přiznat, že si nejsem zcela jista,

[187] Zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů, zrušený k 1. lednu 2014
[188] Zákon číslo 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdější předpisů
[189] Více in PAUKNEROVÁ M., *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*, Karolinum 1998, s. 46 a násl.

zda měl zákonodárce opravdu na mysli ve zmíněných ustanoveních rozlišovat mezi *založením* a *vznikem* právnické osoby[191].

Dle ustanovení § 32 ZMPSP pak měly zahraniční právnické osoby v majetkových vztazích zaručeny stejné práva jako české osoby právnické.

Toto ustanovení můžeme po rekodifikaci nalézt přenesené do ustanovení § 26 odst. 2 nového ZMPS.

Přemístění sídla dle ustanovení § 26 obchodního zákoníku

Úpravě přemístění sídla právnické osoby[192] bylo v minulosti věnováno ustanovení § 26 ObchZ.

Jelikož v průběhu více než dvaceti let jeho existence prošlo mnohými změnami, přikládám pro větší přehled grafické zobrazení jeho vybraných znění v příloze F této práce.

Jeho hlavním účelem dlouhodobě bylo umožnit kontinuitu právnické osoby v případě, že se rozhodne přemístit své sídlo z anebo do České republiky. Měl tak zaručovat, že dotyčná právnická osoba bude v cílovém státě pokládána za právní nástupkyni původní společnosti a nebude tedy muset být v jednom státě zrušena a ve druhém založena jako zbrusu nová entita.

Pokud tak připouštěl právní řád domovského státu, mohla tedy zahraniční právnická osoba přemístit své sídlo do České republiky.

Po dlouhou dobu ovšem nebylo jasné, zda toto ustanovení řeší přemístění skutečného sídla nebo sídla zapsaného. Důvodová zpráva k návrhu ObchZ stejně jako většina odborníků považovala v tomto za relevantní přemístění skutečného sídla. Třeba

---

[190] Viz podkapitola 6.2 této práce dále

[191] V českém právním řádu i po rekodifikaci přetrvává dvoufázovost ustavování právnických osob. Dle ustanovení § 122 NOZ je tak právnická osoba „ustanovena“ zakladatelským právním jednáním, pro což dřívější úprava (ustanovení § 57 ObchZ používala termín „založení“). Právnická osoba pak v souladu s ustanovením § 126 „vzniká“ zápisem do veřejného rejstříku, popř. účinností zvláštního zákona, přičemž stejný termín používalo ustanovení § 62 ObchZ

[192] Popisované ustanovení sice používá termín „právnická osoba“, nicméně v jeho odst. 1 je toto dále doplněno obratem „založená za účelem podnikání“. ObchZ navíc upravoval výhradě postavení

však říci, že tehdejší ustanovení § 2 odst. 3 ObchZ definovalo jako sídlo podnikající právnické osoby adresu zapsanou do obchodního rejstříku, tedy zapsané sídlo. Někteří autoři[193] navíc byli přesvědčení, že ustanovení § 26 ObchZ je třeba vykládat právě tak, že jde o přemístění sídla statutárního.

Tyto spory ukončila v roce 2009 novelizace občanského zákoníku prostřednictvím přijatého Zákona o Přeměnách, která opustila koncepci skutečného sídla obsaženou do té doby v jeho ustanovení § 19c.

Ustanovení § 26 ObchZ původně připouštělo do své první novelizace účinné k 1. lednu 2001 pouze možnost přemístění právnické osoby založené podle cizího práva do České republiky[194]. Do toho okamžiku tedy bylo možné, aby se do České republiky přemístila společnost a i po tomto přemístění se řídila zahraničním právním řádem. A skutečně se tak i dělo.

Minimálně v jednom případě, konkrétně společnosti S.K.Y., a.s. se (současným) sídlem v Brně[195] (dále jen jako „S.K.Y., a.s.“), která byla založena na Britských Panenských ostrovech dne tamního právního řádu a následně zapsaná do tamního obchodního rejstříku dne 24. října 1994. O pár měsíců později pak rozhodnutím člena představenstva ze dne 31. ledna 1995 rozhodla o svém přemístění do České republiky. V návaznosti na to byla dne 4. května 1995 zapsána do obchodního rejstříku vedeného Krajským soudem v Brně.

Ve Sbírce listin je veřejně dostupné pouze úplné znění jejích stanov ke dni 26. března 2004. Dle něj se právní poměry S.K.Y., a.s. stále řídí právním řádem Britských Panenských ostrovů. S ohledem na tehdejší právní úpravu a koneckonců i znění současného účinného ustanovení § 3024 NOZ nevidím důvod, proč by taková

---

podnikatelů. Z toho dovozuji, že dané ustanovení bylo aplikovatelné primárně na obchodní společnosti, případně pak okrajově na některé další právnické osoby podnikající.

[193] DĚDIČ J., ČECH P., *Nový pohled na kolizní normy a reflexe kolizně relevantní judikatury Evropského soudního dvora v českém právu společností*, Soudní rozhledy 10/2004, s. 361

[194] Tehdejší znění ustanovení § 26 ObchZ je znázornění v příloze F této práce

[195] Společnost SKY, a.s. se (současným) sídlem Brno, Příkop 8, IČ: 60752475, zapsaná v obchodním rejstříku vedeném Krajským soudem v Brně, oddíl B, vložka 1537 – dle výpisu z obchodního rejstříku ke dni 6. dubna 2014

společnost dodnes nemohla působit v České republice, ačkoliv současná právní úprava již takové nastavení právnickým osobám neumožňuje[196].

To však neznamená, že se taková společnost nemůže ocitnout v problémech, především v situaci, kdy bude potřeba určit, zda se jedná o českou nebo zahraniční osobu. Více k této problematice uvádím v podkapitole 8.1 této práce věnované přeshraničním přeměnám dle novelizovaného Zákona o přeměnách.

K 1. lednu 2001 bylo ustanovení § 26 ObchZ[197] rozšířeno o možnost přemístění sídla právnické osoby z České republiky do zahraničí. Stejnou novelou byla ovšem nahrazena podmínka, aby přemístění připouštěl právní řád domovského státu společnosti, podmínkou, aby přemístění bylo umožněno mezinárodní smlouvou, která by byla pro Českou republiku závazná a vyhlášena ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv. Taková mezinárodní smlouva však nikdy neexistovala.

Účinné mělo být přemístění sídla dle odst. 2 tohoto ustanovení ode dne jeho zápisu do obchodního rejstříku. To zároveň znamenalo, že této možnosti mohou využít jen právnické osoby do takového rejstříku zapisované[198].

Odst. 3 tohoto ustanovení stanovil až do konce roku 2011, že dle inkorporačního principu měl být právní řád, podle něhož byla společnost založena, rozhodný pro určení jejích vnitřních právních poměrů i ručení jejích společníků a členů vůči třetím osobám. Takové ručení však zároveň nesmělo být nižší, než české právo stanoví pro obdobné formy právnických společností.

Tak tedy v letech 2001 až 2004 byla možnost přemístění společnosti z České republiky do zahraničí velkou otázkou. Obzvlášť přemístění z České republiky do země s právním řádem vycházejícím taktéž z teorie inkorporace nebylo příliš představitelné. Někteří autoři[199] se domnívali, že ačkoliv obchodní zákoník tuto možnost výslovně neupravil, teoreticky nebylo v českém právním řádu nic, co by jí bránilo. Jiní autoři[200]

[196] Ustanovení § 138 NOZ, respektive ustanovení § 384a Zákona o přeměnách
[197] Zákonem č. 370/2000 Sb.
[198] DĚDIČ J., *Obchodní zákoník Komentář Díl I,* září 2002, Polygon, s. 140
[199] Např. M. Pauknerová či Z. Kučera
[200] Např. I. Pelikánová či J. Dědič

se však ve shodě se soudci rejstříkových soudů stavěli k této možnosti spíše skepticky[201].

V polovině června roku 2004[202] pak bylo toto ustanovení doplněno o čtvrtý odstavec, který umožňoval přemístění sídla právnické osoby z České republiky do zahraničí nebo ze zahraničí do České republiky „*také v případech a za podmínek stanovených právem Evropských společenství či zvláštním zákonem*".

Nikdy však nebylo skutečně objasněno, které předpisy Evropských společenství měl zákonodárce na mysli. Někteří autoři[203] se domnívali, že jimi měla být plánovaná Čtrnáctá směrnice popřípadě přímo SFEU a v jejím rámci zaručení svobody primárního usazovaní či evropské formy společností.

Od roku 2004 tak sice byli teoreticky přesněji vymezeny podmínky případného přemístění, ovšem vzhledem k tomu, že mezinárodní smlouva dle odst. 1 nikdy přijata nebyla, podmínky stanovené právem Evropských společenství v té době také nedostačovaly a žádný speciální český předpis ještě neexistoval, takové ustanovení ve své podstatě předběhlo dobu. V případě úmyslu zahraniční společnosti přemístit se do České republiky by dokonce takové ustanovení mohlo být shledáno v rozporu s právem Evropské unie a navazující judikaturou pro omezování svobody usazování[204].

V rámci Novely Zákona o přeměnách[205] pak byla k roku 2012 podmínka úpravy mezinárodní smlouvou stanovená v prvním odstavci doplněna ve smyslu, že přemístění je možné za podmínek stanovených zvláštním předpisem (a jestliže to zároveň umožňuje právě mezinárodní smlouva).

V zájmu lepší přehlednosti a návaznosti na novelizovaný Zákon o přeměnách byl od počátku roku 2012 v tomto ustanovení ponechán pouze upravený první odstavec

---

[201] Více in PAUKNEROVÁ M., *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*, Karolinum 1998, s. 175 a násl.

[202] Zákonem č. 360/2004 Sb.

[203] PETR M., *Evropská společnost – 1.část,* Právní rozhledy, 2/2005, s. 69

[204] TUROŇOVÁ J., *Ustanovení § 22 a 26 obchodního zákoníku a jeho soulad s právem EU,* http://www.epravo.cz/top/clanky/ustanoveni-22-a-26-obchodniho-zakoniku-a-jeho-soulad-s-pravem-eu-54993.html, 2. července 2008

[205] V roce 2011 došlo přijetím zákona číslo 355/2011 Sb., novelizujícího zákon o přeměnách (jenž je předmětem rozboru v této práci dále) k odstranění odstavců (2) a (3) § 26 ObchZ s účinností od 1. ledna 2012.

a doposud čtvrtý odstavec jako druhý, zatímco zbytek původní úpravy byl zčásti přemístěn do relevantních ustanovení Zákona o přeměnách a z části zcela vypuštěn[206].

Došlo tím zejména k opuštění koncepce dosavadního znění ustanovení § 26 odst. 3, jež připouštěla zachování osobního statutu právnické osoby v případě přemístění jejího sídla ze zahraničí do České republiky. Dle důvodové zprávy Novely Zákona o přeměnách[207] nebyl k zachování této koncepce žádný důvod a bylo naopak třeba reflektovat opačnou koncepci potvrzenou Soudním dvorem Evropské unie v případě *Cartesio*, jež byla reflektována právě v novelizovaném Zákoně o přeměnách a jež umožňuje cílovému členskému státu požadovat, aby společnost přemísťující své sídlo na jeho území podřídila svůj osobní status jeho právnímu řádu.

Lze tak shrnout, že možnost přemístění sídla upravená v ustanovení § 26 ObchZ, byla po dlouho dobu jeho existence prakticky nepoužitelná. Ačkoliv některé zdroje[208] uvádějí, že zmíněné ustanovení bylo nefunkční po celou dobu jeho existence, z výše uvedeného příkladu společnosti S.K.Y., a.s. je patrné, že před rokem 2001 některé společnosti možnosti přemístit své sídlo do České republiky a přitom se stále řídit zahraničním právním řádem využily, ba co víc, působí v České republice dodnes. Kompletní přehled veškerých takových společností existujících na českém území však bohužel není k dispozici.

6.2 Rekodifikace soukromého práva a její dopad na úpravu sídla právnických osob

Nový občanský zákoník

Obecná úprava NOZ věnovaná sídlu právnických osob pouze v ustanoveních § 136 a § 137 v podstatě kopíruje dosavadní úpravu a přiklání se k v Evropě typickému pojetí sídla jako sídla formálního se současnou ochranou dobré víry třetích osob[209].

[206] K ilustraci změn v předmětném ustanovení si opět dovoluji odkázat na přílohu F této práce
[207] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, čj. předkladatele 690/2009-LO, str. 130, k čl. IV bodu 1 a 2
[208] Komentář k ustanovení § 138 NOZ, Wolters Kluwer, ASPI k KO89_2012CZ, stav ke dni 2. února 2014
[209] Důvodová zpráva NOZ, K § 136 až 143

Podobně jako v předchozím obchodním zákoníku byla přejata i možnost, aby se sídlo právnické osoby nacházelo v bytě. Nově je však tato možnost podmíněna nikoliv souladem s povahou právnické osoby a rozsahem její činnosti, ale požadavkem, aby sídlo právnické osoby v bytě nenarušovalo klid a pořádek v domě[210].

Kromě sídla právnických osob a podnikajících fyzických osob také nový občanský zákoník pracuje s pojmem „bydliště", který v ustanovení § 80 definuje jako místo, kde se člověk trvale zdržuje. Jak patrno dále, bydliště může mít ve vztahu k obchodním společnostem význam při identifikaci jejich společníků – fyzických osob.

Zákon o obchodních korporacích

Vzhledem k tomu, že zákon o obchodních korporacích upravuje jen specifické záležitosti týkající se obchodních korporací, tedy obchodních společností a družstev, a nechává obecnou úpravu právnických osob zcela na NOZ, neobsahuje ani obecná ustanovení o jejich sídle.

Samozřejmě i nadále zůstává sídlo jako nezbytná náležitost společenské smlouvy obchodní korporace, upravená ovšem pro každou obchodní korporaci individuálně[211] či použití údaje o jejich sídle pro identifikaci společníků obchodní korporace[212]. Pokud jde o společníky fyzické osoby, je v souladu se Zákonem o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob[213] třeba do obchodního rejstříku zanést také adresu jejich bydliště[214], liší-li se od místa jejich trvalého pobytu[215].

Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním

V rámci nového zákona o mezinárodním právu soukromém (dále i jen jako „ZMPS"), jehož návrh byl vypracován již v květnu roku 2009[216] a zákon byl posléze

[210] Ustanovení § 136 odst. 1) věta druhá NOZ
[211] Např. ustanoveni § 98 ZOK pro společnost s ručením omezeným
[212] Opět pro s.r.o. např. ustanovení § 139 ZOK
[213] Viz dále
[214] Také např. dle ustanovení § 120 NOZ
[215] ČECH P., Co nově (ne)zapsat do obchodního rejstříku?, Právní rádce, 14. března 2014, http://pravniradce.ihned.cz/c1-61838770-co-nove-ne-zapsat-do-obchodniho-rejstriku
[216] Vládní návrh na vydání zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním, tisk 837, Poslanecká sněmovna 2009, V. volební období

přijat a vyhlášen ve Sbírce zákonů pod číslem 91/2012 Sb., byla otázka rozhodného právního řádu společností v porovnání s předchozí právní úpravou starého zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním vyřešena konkrétněji a dle mého názoru i elegantněji. Podle ustanovení § 30 odst. 1 ZMPS se právní způsobilost právnické osoby a jiné než fyzické osoby řídí právním řádem, podle něhož osoba vznikla. Zároveň podle třetího odstavce může být právnická osoba se sídlem v České republice založena pouze podle českého právního řádu, čímž není dotčena možnost přemístění sídla právnické osoby založené podle cizího právního řádu do České republiky, jestliže to umožňuje mezinárodní smlouva, přímo použitelný předpis Evropské unie nebo jiný právní předpis. Návrh zákona z roku 2009 tak plynule navázal na inkorporační zásadu zakotvenou v ustanoveních § 22, § 24 odst. 2 a § 26 ObchZ.

Vládním záměrem bylo, aby ZMPS navazoval na rekodifikaci civilního práva, tedy na plánovaný nový občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích. Nová úprava původně měla vstoupit v platnost počátkem roku 2012. Vzhledem k tehdejší politické situaci však byla podle programu VI. volebního období Poslanecké sněmovny rekodifikace odložena a co se Poslanecké sněmovny týkalo, vrátila se opět na počátek.

Naštěstí v roce 2011 došlo ke znovuoživení návrhu zákona a návrh ve stejný den jako NOZ, tedy 9. listopadu 2011 úspěšně prošel Poslaneckou sněmovnou Parlamentu. Sněmovní tisk číslo 364[217] obsahoval i ustanovení § 30 v jeho původně navrhovaném znění a stejné znění zmíněného ustanovení byla nakonec i přijato.

Pro úplnost třeba dodat, že ZMPS se od původního zákona č. 97/1963 Sb., liší již názvem, když upouští od slova „procesní“. Toto zjednodušení ovšem nemá, ani dle důvodové zprávy k ZMPS, obsahové dopady a slouží pouze k jednoduššímu citování a srovnání s názvy obdobného zákona v jiných státech[218].

[217] Sněmovní tisk číslo 364; vládní návrh zákona o mezinárodním právu soukromém, http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=364&ct1=0&v=PZ&pn=2&pt=1
[218] Důvodová zpráva k ZMPS, Obecná část

Zákon o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob

V návaznosti na hlavní kodexy rekodifikace byl v roce 2013 mimo dalších souvisejících zákonů přijat i zákon č. 304/2013 Sb. o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob (dále i jen jako „Zákon o veřejných rejstřících"). Ten upravuje celkem 6 druhů veřejných rejstříků osob ve smyslu ustanovení § 120 a následujících NOZ. Označení veřejný rejstřík má přitom sloužit pro označení registrů osob, oproti označení veřejný seznam, jenž slouží jako označení veřejného registru věcí.

Jistě nejvýznamnějším z 6 různých rejstříků osob upravených rejstříkovým zákonem je obchodní rejstřík[219]. V jeho rámci se sídlem pracuje jednak jako s identifikátorem podnikatele či jeho společníků v případě obchodní korporace, jednak obdobně jako dle předchozí úpravy v rámci ObchZ se do něj zapisují i zahraniční osoby.

6.3 Přemístění sídla právnické osoby v novém občanském zákoníku

Poměrně překvapivé je, že v rámci nového občanského zákoníku se objevuje i úprava přemístění sídla společnosti přes hranice. A to v části nazvané Přemístění sídla navazující na předchozí část Sídlo týkající se právnických osob, konkrétně v ustanoveních § 138 až § 143.

Jak samotný název, tak systematické zařazení této nové úpravy je ovšem již podrobeno kritice. Ohledně názvu se zdá nepřesným označení jako pouhé přemístění sídla, dostatečně nereflektující skutečnost, že musí jít jen a pouze o přeshraniční přemístění sídla právnické osoby, systematicky pak jde o chybné zařazení z toho důvodu, že se jedná o jeden ze způsobů přeshraničních přeměn právnické osoby a není tedy důvod řadit jej do obecných ustanovení NOZ týkajících se právnických osob[220]. A právě vztah této nové úpravy k Zákonu o přeměnách není zcela jasný. Zdá se totiž nepochybné, že Zákon o přeměnách upravující přeshraniční přeměny obchodních korporací je vůči novému občanskému zákoníku zákonem speciálním a úprava

[219] Rejstříkový zákon, Díl 6, Obchodní rejstřík, ustanovení § 42 až 51

přemístění sídla právnických osob dle NOZ by se tak na obchodní korporace neměla uplatnit. Přesto je hned v úvodu tohoto zvláštního zákona obsažena chyba, když ustanovení § 1 odst. 3 Zákona o přeměnách výslovně odkazuje na úpravu NOZ ohledně přeměny právnických osob nebo o přemístění sídla[221]. V obecném předpisu upravujícím obchodní korporace, tedy v zákoně o obchodních korporacích, úprava přemístění sídla zmíněna není. Nedomnívám se ovšem, že jen z toho důvodu lze dojít k závěru, že na přeshraniční přemístění sídla obchodní korporace se bez dalšího použije úprava obsažená v NOZ[222], a to právě z důvodu existence zvláštní úpravy v Zákoně o přeměnách.

Celkem zajímavé v této souvislosti také je, že úprava NOZ, na rozdíl od úpravy Zákona o přeměnách, výslovně nezakazuje přemístění v případě, že je dotyčná společnost v likvidaci anebo vůči ní bylo zahájeno insolvenční řízení.

Důvodová zpráva NOZ pak k úpravě přemístění přeshraničního sídla říká pouze souhrnně toliko, že: „*V globalizujícím se světě nelze bránit přeshraničním změnám sídel právnických osob a zřizování a přemisťování jejich poboček. Z toho důvodu se navrhuje upravit přemístění sídla právnické osoby ze zahraničí do tuzemska a naopak, jakož i stanovit, ke kterému dni je přemístění sídla účinné. Absolutní volnosti však brání zákonná ustanovení zakazující právnické osoby, které narušují veřejný pořádek*[223].“

Vybraná ustanovení nového občanského zákoníku rozebíraná v této kapitole jsou pro lepší ilustraci zařazena do přílohy H této práce.

Přemístění sídla do České republiky (dle ustanovení § 138 NOZ)

Hned úvodní ustanovení této části § 138 NOZ připouští možnost přemístit sídlo právnické osoby se sídlem v zahraničí na území České republiky.

---

[220] SVEJKOVSKÝ J., DEVEROVÁ L., *Právnické osoby v novém občanském zákoníku*, C.H. Beck, 1. vydání, 2013, s. 50-52

[221] SVEJKOVSKÝ J., DEVEROVÁ L., *Právnické osoby v novém občanském zákoníku*, C.H. Beck, 1. vydání, 2013, s. 50-52

[222] SVEJKOVSKÝ J., DEVEROVÁ L., *Právnické osoby v novém občanském zákoníku*, C.H. Beck, 1. vydání, 2013, s. 50-52

[223] Důvodová zpráva k NOZ, konsolidované znění, k §136 až 143

Je patrné, že zákonodárce se při přípravě tohoto ustanovení snažil respektovat svobodu usazování zaručenou článkem 49 SFEU a rozvedenou rozsudky Soudního dvora Evropské unie v čele s poslední z nich ve věci *Vale*. Přijatá úprava však jednak nemá vyřešen vztah ke zvláštnímu předpisu, jak je uvedeno výše, ale opomíná i skutečnost, že SFEU i judikatura SDEU se týká výhradně společností z členských států Evropské unie[224]. Úprava přeshraničního přemístění sídla v NOZ však takové omezení nezná a vztahuje se tedy i na právnické osoby ze třetích zemí.

Jaké právnické osoby tedy mohou využít možnosti přemístit své sídlo na území České republiky? Podle znění NOZ všechny, s výjimkou případů takzvaných zakázaných právnických osob podle ustanovení § 145 NOZ rozebraného dále a také s výjimkou právnických osob, u kterých to nepřipouští právní řád státu, ve kterém má daná právnická osoba sídlo.

Je možná škoda, že zákonodárce nevyužil možnosti definovat pojem právnické osoby. V zahraničních právních řádech totiž mohou existovat entity, které zcela neodpovídají českému pojetí právnické osoby[225]. Pravděpodobně však není možný jiný závěr, než že za zahraniční právnickou osobu je třeba považovat jakoukoliv jinou než fyzickou osobu podléhající zahraničnímu právnímu řádu[226].

Zahraniční úprava, která by nepřipouštěla svým právnickým osobám přemístit své sídlo do zahraničí, by tak nejspíše musela činit výslovným zákazem, popřípadě by mohlo jít o takový stav právnické osoby, které by její přemístění do zahraničí nepřipouštěl např. z důvodu ochrany třetích osob. Poměrně nedomyšlený je pak také způsob, jakým bude český rejstříkový soud splnění této podmínky, respektive neexistenci zákazu na straně zahraničního právního řádu, posuzovat. Soud rozhodující o zápisu do českého obchodního rejstříku by měl patrně vyzvat zahraniční registrující

[224] Komentář k ustanovení § 138 NOZ, Wolters Kluwer, ASPI k KO89_2012CZ, stav ke dni 2. února 2014

[225] Tento problém historicky částečně řešilo ustanovení § 22 ObchZ. Ten je částečně reflektován v ustanovení § 3024 NOZ, které zároveň stanoví, že za zahraniční osobu se považuje fyzická osoba s bydlištěm nebo právnická osoba se sídlem mimo území České republiky. Problém entit, které nelze snadno považovat ani za jedno tak výslovně řešen není, nehledě na to, že zákonodárce na tomto místě používá zaběhlý termín fyzická osoba, kterému se v jiných ustanoveních NOZ snaží vyhnout jeho nahrazením pojmem „člověk“.

[226] Komentář k ustanovení § 138 NOZ, Wolters Kluwer, ASPI k KO89_2012CZ, stav ke dni 2. února 2014

orgán[227], popřípadě si nechat zahraniční úpravu věrohodně doložit jinak. Skutečnost, zda dojde k výmazu záznamu právnické osoby ze zahraničního právního rejstříku po jejím zápisu do českého obchodního rejstříku, již nebude předmětem zkoumání z pohledu českého práva[228].

Zahraniční právnická osoba zamýšlející přemístění svého sídla do České republiky si samozřejmě musí zvolit některou z českých právních forem[229]. Rozhodnutí o této volbě spolu s takzvaným zakladatelským právním jednáním vyžadované českým právním řádem pro tuto formu právnické osoby je pak nezbytnou součástí návrhu na zápis zahraniční právnické osoby do příslušného českého veřejného rejstříku.

Možnost volby jedné z českých forem právnických osob se pochopitelně bude lišit v případě obchodní korporace a jiné právnické osoby. Obchodní korporace z členských států Evropské unie totiž podléhají Zákonu o přeměnách a v jeho rámci mají omezenou možnost volby, kdy se mohou změnit pouze na českou obchodní společnost nebo družstvo[230]. Obchodní korporace ani právnické osoby ze třetích států obecně však takové omezení nemají a mohou si tak dle úpravy NOZ vybrat jakoukoliv formu právnické osoby, kterou český právní řád zná[231].

Vnitřní právní poměry právnické osoby a ručení jejích členů nebo členů jejích orgánů za dluhy právnické osoby, pokud vznikly po dni účinnosti přemístění sídla do tuzemska, se po přemístění sídla budou řídit českým právním řádem[232]. Zakladatelské právní jednaní ohledně dotčené společnosti tak musí zcela respektovat českou právní úpravu vnitřní struktury právnických osob.

---

[227] SVEJKOVSKÝ J., DEVEROVÁ L., *Právnické osoby v novém občanském zákoníku*, C.H. Beck, 1. vydání, 2013, s. 50-52
[228] SVEJKOVSKÝ J., DEVEROVÁ L., *Právnické osoby v novém občanském zákoníku*, C.H. Beck, 1. vydání, 2013, s. 50-52
[229] Ustanovení § 138 odst. 2) NOZ
[230] Podle ustanovení § 384a Zákona o přeměnách
[231] Komentář k ustanovení § 138 NOZ, Wolters Kluwer, ASPI k KO89_2012CZ, stav ke dni 2. stav ke dni 2. února 2014
[232] Ustanovení § 138 odst. 3) NOZ

Přemístění sídla z České republiky do zahraničí (dle ustanovení § 139 až § 141 NOZ)

Nový občanský zákoník dále připouští v navazujícím ustanovení § 139 možnost české právnické osoby odejít do zahraničí v případě, že to neodporuje veřejnému pořádku a zároveň to připouští právní řád státu, do něhož má být sídlo právnické osoby přemístěno.

Jedním z problémů vytýkaným této úpravě je nejednoznačnost pojmu veřejný pořádek[233]. Ohledně této výtky jsem ovšem toho názoru, že ačkoliv žádný český právní předpis tento pojem výslovně nedefinuje, nový občanský zákoník nejenže s ním pracuje i v souvislosti s absolutně neplatným právním jednáním[234] i jako s důvodem pro zrušení právnické osoby rozhodnutím soudu i bez návrhu[235], ale že jde o pojem široce vymezený českou judikaturou včetně judikatury Ústavního soudu[236] i odbornou literaturou. Pokud měl zákonodárce na mysli právnické osoby, jež se, jak uvádím dále, s ohledem na svou povahu přeshraničního přemístění sídla zúčastnit nemohou, měl tak dle mého názoru učinit explicitněji.

Závažnější výtkou je však upozornění na skutečnost, že zmíněné ustanovení § 139 NOZ přemístění sídla právnické osoby do zahraničí nikterak nepodmiňuje souhlasem osob na dané právnické osobě zúčastněných[237]. Oproti úpravě přeshraničních přeměn obchodních společností totiž není vyžadován souhlas nejvyššího orgánu právnické osoby a dokonce ani jakékoliv oficiální oznámení záměru přemístit své sídlo adresované konkrétně těmto osobám, byť záměr přemístit své sídlo musí být dle hned následujícího ustanovení s předstihem zveřejněn. Pokud si tedy členové české právnické osoby nebudou zvlášť hlídat informace obecně uveřejňované o právnické osobě, nemusí se o záměru přemístit sídlo vůbec dopředu dozvědět, čímž také přijdou o možnosti vyplývající z nesouhlasu s přemístěním sídla (viz dále).

---

[233] Více in SVEJKOVSKÝ J., DEVEROVÁ L., *Právnické osoby v novém občanském zákoníku*, C.H. Beck, 1. vydání, 2013, s. 50-52
[234] Podle ustanovení § 588 NOZ
[235] Podle ustanovení § 172 odst. 1) NOZ
[236] Za všechny např. rozhodnutí ÚS Pl. ÚS 6/02 ze dne 27. listopadu 2011
[237] Komentář k ustanovení § 139 NOZ, Wolters Kluwer, ASPI k KO89_2012CZ, stav ke dni 2. února 2014

Jakým konkrétním právnickým osobám tedy český právní řád neumožní přemístit jejich sídlo do zahraničí? Úprava NOZ se samozřejmě neuplatní v případě obchodních korporací, které musí respektovat podmínky a proces přeshraniční přeměny stanovené zvláštním předpisem. Dále není představitelné, aby se do zahraničí přemístilo společenství vlastníků jednotek, jehož účelem dle NOZ je zajištění správy domu a pozemku, které jsou prostřednictvím bytových jednotek ve vlastnictví jeho členů[238]. Otázkou je možnost přemístění právnických osob úzce svázaných s místem jejich působení[239]. Dále pravděpodobně není bez dalšího možné přemístit do zahraničí sídlo obecně prospěšných společností a zájmových sdružení právnických osob, jelikož od těch NOZ v budoucnu očekává změnu na jinou právní formu[240]. S ohledem na specifickou povahu je také zpochybňována možnost přemístit do zahraničí sídlo komoditní burzy upravené zvláštním zákonem[241]. Stejně tak by pravděpodobně v rozporu s veřejným pořádkem (a to jak České republiky, tak cílového státu) byla snaha přemístit do zahraničí sídlo veřejnoprávní právnické osoby[242].

V souhrnu tak možnost přeshraničně přemístit své sídlo dle úpravy NOZ připadá v úvahu u spolků[243], nadací a nadačních fondů[244] a nejspíše i ústavů[245]. Aby bylo přemístění sídla takových právnických osob proveditelné, musí je však samozřejmě připouštět právní řád cílového státu[246].

Dle ustanovení § 140 NOZ musí být tedy záměr české právnické osoby přemístit své sídlo do zahraničí, včetně uvedení adresy nového sídla a právní formy

[238] Dle ustanovení § 1124 NOZ
[239] Kromě honebního společenství zmíněného v Komentář k ustanovení § 139 NOZ, Wolters Kluwer, ASPI k KO89_2012CZ, stav ke dni 2. února 2014, si lze jistě představit další právnické osoby úzce navázané na místo svého působení, u kterých by přemístění zapsaného sídla dávalo pramalý smysl.
[240] Ustanovení § 3050 a 3051 NOZ
[241] Zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, ve znění pozdějších předpisů
[242] Komentář k ustanovení § 139 NOZ, Wolters Kluwer, ASPI k KO89_2012CZ, stav ke dni 2. února 2014
[243] Přeshraniční přeměna přemístění sídla spolku existujícího dle ustanovení § 214 a násl. NOZ není – na rozdíl od jejich fúzí a rozdělení- zákonem výslovně upravena. Přesto jsem však toho názoru, že právě na ně primárně úprava navržená v ustanovení § 139 míří.
[244] Přeshraniční přemístění sídla nadace je NOZ dokonce výslovně připuštěn v ustanovení § 316, avšak zároveň je omezeno souhlasem (obecného) soudu. Zároveň přemístění nesmí samozřejmě bránit nadační listina.
[245] Založených dle ustanovení § 402 a následujících NOZ
[246] Komentář k ustanovení § 139 NOZ, Wolters Kluwer, ASPI k KO89_2012CZ, stav ke dni 2. února 2014

po přemístění, zveřejněn alespoň tři měsíce přede dnem předpokládaného přemístění sídla. Zveřejněním rozumí NOZ, pokud není výslovně stanoveno jinak, uveřejnění v Obchodním věstníku[247]. Věřitelé mají podle § 140 odst. 2 NOZ právo požadovat dostatečné zajištění svých dosud nesplatných pohledávek do dvou měsíců od zveřejnění, dojde-li po přemístění sídla ke zhoršení dobytnosti jejich pohledávek v České republice. Pokud nedojde k dohodě o způsobu a rozsahu zajištění, rozhodne o dostatečném zajištění a o jeho rozsahu soud s ohledem na druh a výši pohledávky. Neposkytne-li právnická osoba zajištění podle rozhodnutí soudu, ručí členové statutárního orgánu za dluhy, které nebyly zajištěny.

Zmíněné ustanovení má jasný cíl a to ochranu oprávněných zájmů právnické osoby, která zvažuje přemístění svého sídla do zahraniční. Úprava NOZ je částečně přejata z ustanovení Zákona o přeměnách, nicméně na rozdíl od něj nestanoví žádné sankce, respektive mechanismus kontroly splnění požadovaných povinností. Zákonodárce se tudíž měl spíše inspirovat úplnou úpravou obsaženou ve zvláštním předpisu týkajícím se obchodních korporací[248]. Ačkoliv někteří autoři trvají na povinnosti rejstříkového soudu přezkoumávat naplnění podmínek ustanovení §140 odst. 2 NOZ co do existence nesplacených pohledávek a zhoršení jejich dobytnosti v důsledku přemístění sídla současně se způsobem jejich dostatečného zajištění[249], je třeba přitakat názoru, že v situaci, kdy právnická osoba záměr přemístit své sídlo za hranice v rozporu se zákonem řádně nezveřejní, jsou možnosti přezkumu ze strany příslušného rejstříkového soudu zásadně omezeny[250].

Ustanovení § 141 NOZ se pak snaží stanovit pojistku pro případ, že by některý člen právnické osoby s přemístěním sídla do zahraničí nesouhlasil. Ve světle výše uvedeného se však možnost nesouhlasit s přemístění sídla právnické osoby podle úpravy NOZ týká pouze členů spolku, a to ještě navíc v případě, že se o záměru přemístit sídlo spolku vůbec dozví.

---

[247] Dle ustanovení § 3018 NOZ

[248] Komentář k ustanovení § 140 NOZ, Wolters Kluwer, ASPI k KO89_2012CZ, stav ke dni 2. února 2014

[249] SVEJKOVSKÝ J., DEVEROVÁ L., *Právnické osoby v novém občanském zákoníku*, C.H. Beck, 1. vydání, 2013, s. 50-52

[250] Komentář k ustanovení § 140 NOZ, Wolters Kluwer, ASPI k KO89_2012CZ, stav ke dni 2. února 2014

Dále se nabízí otázka, jakým způsobem má daný člen spolku svůj nesouhlas vyjádřit. V případě, že je k přemístění sídla vyžadováno kvorum orgánu příslušného o přemístění sídla rozhodovat[251], je nepochybné, že nesouhlasící člen musí svůj názor vyjádřit na zasedání příslušného orgánu a být přehlasován. Jelikož ovšem úprava spolků obsažená v NOZ přiznává spolkům široké možnosti nastavení jejich vnitřní struktury[252], je možné, že taková záležitost nebude vyžadovat schválení členské schůze[253], k účasti na níž je člen spolku ze své podstaty oprávněn.

Nesouhlasící člen má dle předmětného ustanovení § 141 odst. 1 NOZ právo ukončit členství v právnické osobě s účinky ke dni přemístění sídla. Má-li takový člen při ukončení členství právo na vypořádání, právnická osoba mu plnění musí poskytnout nejpozději ke dni účinnosti přemístění sídla. Za splnění tohoto závazku ručí členové statutárního orgánu společně a nerozdílně. Za dluhy, které vznikly přede dnem účinnosti přemístění sídla, pak ručí členové právnické osoby a jejího statutárního orgánu dle ustanovení § 140 odst. 2 NOZ stejně jako před přemístěním sídla do zahraničí.

Pokud je ovšem ustanovení § 141 NOZ možné vztáhnout pouze na právnické osoby ve formě spolku, pak je jeho druhý odstavec zcela nepoužitelný, jelikož členové spolku za jeho dluhy dle NOZ neručí vůbec[254].

Účinnost přemístění sídla (dle ustanovení § 142 NOZ)

Účinnost přemístění sídla i podle úpravy NOZ nastává dle jeho ustanovení § 142 ode dne zápisu jeho adresy do příslušného veřejného rejstříku. Taková konstrukce může bez problému fungovat v případě přemístění sídla do České republiky, kdy má český rejstříkový soud dostatečný čas na posouzení, zda bylo přemístění provedeno v souladu

[251] SVEJKOVSKÝ J., DEVEROVÁ L., *Právnické osoby v novém občanském zákoníku*, C.H. Beck, 1. vydání, 2013, s. 50-52
[252] Ustanovení § 247 NOZ
[253] Např. v takovém nastavení, kdy členská schůze spolku nebude jeho nejvyšším orgánem a rozhodováním o změně stanov spolku bude v souladu s ustanovením § 247 NOZ svěřeno jinému orgánu.
[254] Dle ustanovení § 215 odst. 2) NOZ

s českým právem, respektive zda je dle požadavku českého práva nezakazuje právní řád země původu[255].

Uvedené ustanovení ovšem spoléhá na to, že zahraniční právo nebude mít proces, respektive účinnost, přemístění sídla nastaveno odlišně. V krajních případech dokonce mohou nastat situace, kdy by dotyčná právnická osoba podléhala jak zahraničnímu, tak českému právnímu řádu anebo dokonce žádnému[256]. Jak již bylo zmíněno výše, v případě přemístění sídla do České republiky ze zahraniční český rejstříkový soud nepřezkoumává ani nezjišťuje, zda a kdy dojde k výmazu právnické osoby ze zahraničního obchodního rejstříku. Úprava účinnosti přeshraniční přeměny přemístění sídla obsažená v ustanoveních § 384e a § 384o Zákona o přeměnách je tak o mnoho elegantnější.

Přemístění sídla poboček právnických osob (dle ustanovení § 143 NOZ)

Popisovaná právní úprava se má dle ustanovení § 143 NOZ obdobně uplatnit i na případné zřizování a přemísťování poboček právnických osob. Pobočkou je dle definice NOZ[257] taková část závodu, která vykazuje hospodářskou a funkční samostatnost a o které podnikatel rozhodl, že bude pobočkou[258]. Tato konstrukce už je o to víc nejasná, když pobočka právnické osoby ze své podstaty není nadána právní osobností a nemůže tak v důsledku svého přemístění měnit ani právní formu ani osobní statut. Z toho důvodu se zmíněné ustanovení zdá některým autorům absolutně nadbytečné, jelikož se na přeshraniční přemísťování poboček právnických osob nemůže beztak prakticky využít[259].

[255] SVEJKOVSKÝ J., DEVEROVÁ L., *Právnické osoby v novém občanském zákoníku*, C.H. Beck, 1. vydání, 2013, s. 50-52
[256] Komentář k ustanovení § 142 NOZ, Wolters Kluwer, ASPI k KO89_2012CZ, stav ke dni 2. února 2014
[257] Ustanovení § 503 odst. 1) NOZ
[258] Pravděpodobně tedy pobočkou může být jen samostatná organizační složka obchodního závodu, o níž je vedeno oddělené účetnictví ve smyslu dosavadní judikatury předcházející rekodifikaci.
[259] Komentář k ustanovení § 143 NOZ, Wolters Kluwer, ASPI k KO89_2012CZ, stav ke dni 2. února 2014

Jiní ve zmíněném ustanovení ovšem spatřují otevřené dveře pro přemísťování poboček nadaných právní osobností[260], přičemž jako jejich příklad bývá uváděn pobočný spolek dle NOZ[261], popřípadě zahraniční pobočka právnické osoby.

Pobočný spolek je ovšem problematický případ, vzhledem k tomu, že byť je nadán právní osobností, a tedy nikoliv pouhou organizační jednotkou jiné právnické osoby, jeho současné označení naznačuje, že se jedná o pobočku, což také nevypovídá zcela úplně o jeho charakteru[262]. Osobně se tedy domnívám, že pobočný spolek bez dalšího za pobočku označit nelze a koneckonců i kdyby byl přeci jen pobočkou s vlastním právní osobností, jedná se v jeho případě o právní osobnost odvozenou od hlavní právnické osoby – spolku – a je tedy otázka, zda vůbec lze uvažovat o jeho samostatném přeshraničním přemístění. Krom toho se zatím nezdá, že by tyto právnické osoby byly v praxi v České republice rozšířeny, natož projevovaly potřebu přesídlovat do zahraničí.

Zakázané právnické osoby (dle ustanovení § 145 NOZ)

Ustanovení § 145 NOZ nepřipouští založení určitých právnických osob, přičemž tento zákaz je výslovným odkazem[263] vztažen i na přemístění takové právnické osoby do České republiky. Jedná se zejména o právnické osoby potlačující lidská práva, rozněcující nenávist, podporující násilí a nedovolené ozbrojené právnické osoby[264]. Tento výčet závadných účelů je ovšem pouze demonstrativní.

[260] SVEJKOVSKÝ J., DEVEROVÁ L., *Právnické osoby v novém občanském zákoníku*, C.H. Beck, 1. vydání, 2013, s. 50-52)
[261] Ustanovení § 228 NOZ
[262] Komentář k ustanovení § 228 NOZ, Wolters Kluwer, ASPI k KO89_2012CZ, stav ke dni 2. února 2014
[263] Dle ustanovení § 138 odst. 1) NOZ
[264] Ozbrojenou právnickou osobu lze samozřejmě založit na základě zvláštních (veřejnoprávních) předpisů. Za ozbrojené osoby ve smyslu relevantního ustanovení naopak nelze považovat právnické osoby, které nakládají se zbraněmi v rámci svého podnikání, případně zbraně využívají k jiným dovoleným účelům (sport, myslivost, kulturní účely). Všechny tyto výjimky z uvedeného zákazu také příslušné ustanovení výslovně zmiňuje.

Tato úprava NOZ v podstatě přejímá ustanovení § 4 zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů[265], který obsahoval podobné vymezení zakázaných občanských sdružení.

Ohledně obchodních společností pak předchozí úprava stanovila v ustanovení § 68a odst. 2 ObchZ neplatnost společnosti, jejíž předmět podnikání by byl nedovolený nebo odporoval veřejnému pořádku. Zmíněné ustanovení ovšem představovalo možnost prohlášení neplatnosti soudem a to i bez návrhu.

Úprava NOZ ovšem řeší situaci odlišně. Právnickou osobu s nedovoleným účelem dle § 145 NOZ by měl příslušný rejstříkový soud primárně odmítnout zapsat podle výslovné instrukce ustanovení § 86 písm. f) Zákona o veřejných rejstřících. V rámci rozsahem omezeného rejstříkového řízení o prvozápis právnické osoby je ovšem zjištění takového nedovoleného účelu spíše nepravděpodobné[266]. Pokud by tedy byla taková nedovolená právnická osoba do veřejného rejstříku přeci jen zapsána, je samozřejmě na místě její zrušení. Zatímco pro případy spolků[267], nadací a nadačních fondů[268] a ústavů[269], nový občanský zákoník soudům výslovně dává možnost zrušení spolku explicitně pro tento důvod, a to i bez návrhu, ohledně ostatních forem právnických osob mlčí. Obdobné důvody neplatnosti obchodní korporace nezná ani ZOK jakožto speciální předpis. Ten sice v ustanovení § 92 upravuje neplatnost obchodní korporace, ale jako její důvody prohlášení neplatnosti soudem vyjmenovává pouze nedodržení požadované formy společenské smlouvy[270], pokud nebyla splacena dostatečná výše základního kapitálu[271] či byla zjištěna nezpůsobilost všech zakladatelů[272]. Pro zrušení ostatních právnických osob mimo spolky, fundace a ústavy tak zbývá jedině postup dle ustanovení § 172 NOZ. To ovšem výslovně nezmiňuje ustanovení § 145 NOZ jako důvod pro zrušení právnické osoby s likvidací. Důvod zrušení by tak musel být spatřován ne v samotném účelu založení právnické osoby, ale

[265] Zákon byl zrušen NOZ k okamžiku jeho účinnost 1. ledna 2014
[266] Komentář k ustanovení § 145 NOZ, Wolters Kluwer, ASPI k KO89_2012CZ, stav ke dni 2. února 2014
[267] Ustanovení § 268 odst. 1) písm. a) NOZ
[268] Ustanovení § 377 odst. 1) písm. a) NOZ
[269] Ustanovení § 408 NOZ
[270] Ustanovení § 92 odst. 1) písm. a) ZOK
[271] Ustanovení § 92 odst. 1) písm. b) ZOK
[272] Ustanovení § 92 odst. 1) písm. c) ZOK

buď ve vyvíjení nezákonné činnosti v takové míře, že to závažným způsobem narušuje veřejný pořádek[273], anebo z důvodu, že nesplňuje zákonem vyžadované předpoklady pro vznik právnické osoby[274].

V případě, že by ovšem samotné zakladatelské jednání právnické osoby odporovalo ustanovení § 145 NOZ, musel by soud z úřední povinnosti prohlásit takovou právnickou osobu za neplatnou, kdy jej k tomu výslovně opravňuje ustanovení § 129 odst. 1) písm. c) NOZ.

[273] Ustanovení § 172 odst. 1) písm. a) NOZ
[274] Ustanovení § 172 odst. 1) písm. b) NOZ

7 Přeshraniční přeměny v českém právu i evropském právu

7.1 Úprava přeshraničních přeměn společností v rámci Evropské Unie

Přeshraniční fúze nebyly na celoevropské úrovni po dlouho dobu upraveny vůbec, což samozřejmě vyvolávalo otázky spojené s výkladem a uplatněním článků 49 a 54 SFEU.

Členské státy tak často přistupovaly odlišně k fúzím vnitrostátním a zamýšleným fúzím přeshraničním, což je i předmětem rozhodnutí SDEU ve věci *Sevic*. V něm SDEU takový přístup výslovně odmítl, přesto však nadále chyběla sjednocující evropská úprava. A tak ačkoliv pravidla pro zdaňování přeshraničních fúzí byla přijata již v roce 1990[275], samotné úpravy se přeshraniční fúze dočkaly až s Desátou směrnicí v roce 2005.

Ta byla přijata již 26. října 2005, jako termín transpozice byl však stanoven až 15. prosinec 2007. Od té doby mají tedy členské státy povinnost zapsat přeshraniční fúzi a zároveň měly do tohoto okamžiku přijmout implementující zákony. Jak ale vidíme na příkladu Zákona o přeměnách, který je účinný až od poloviny roku 2008, ne vždy se implementace v souladu s Desátou směrnicí podařila.

S implementací Desáté směrnice do národních právních řádů také souvisí ta komplikace úpravy, že v každém členském státě byla směrnice implementována trochu jinak. Proto například v právu českém a slovenském bylo možné nalézt odlišnosti v účetních a daňových předpisech, určení rozhodného dne a další. Takové rozdíly sice nečinily případnou fúzi kupříkladu české a slovenské společnosti zcela nemožnou, ale nějakou dobu se očekávalo, že by ji v praxi minimálně ztížily[276]. Takové obavy se však ukázaly celkem liché, když ze statistiky přeshraničních fúzí uskutečněných v České

[275] Směrnice Rady 90/434/EHS, ze dne 23. července 1990, o společném postupu zdanění při fúzích, převodech aktiv a výměně akcií týkajících se společností z různých členských států (Úř. věst. L225, s. 1), kodifikována Směrnicí Rady 2009/133/ES dne 19. října 2009 (Úř. věst. L310, s. 34)

[276] SLAVKOVSKÝ J., REIMONTOVÁ J., *Fúze sloučením české a slovenské společnosti – realita nebo fikce?*, Daňový expert, 7. dubna 2009

republice v roce 2010, uvedených v příloze C této práce, je patrné, že právě fúze směrem do a ze Slovenské republiky žebříčkům provedených přeshraničních fúzí co do počtu kralovaly.

Velkou otázku ohledně Desáté směrnice poté bylo, zda je možné provést fúzi společností z téhož členského státu a sídlo nástupnické společnosti umístit za hranice, do státu jiného. Taková fúze totiž nesplňovala a dosud nesplňuje definici přeshraniční fúze stanovenou v článku 1 Desáté směrnice. Nezdá se však správné, aby takový typ transakce, který dozajista spadá pod ochranu svobody usazování dle článků 49 a 54 SFEU, ačkoliv není v článku 49 výslovně zmíněn, měl mít jinou úpravu než přeshraniční fúze Desátou směrnicí definované. Soudní dvůr Evropské unie již navíc dovodil, že v rámci SFEU jsou způsoby uplatňování svobody usazování vyjmenovány toliko demonstrativně[277]. Splňují-li tedy relevantní společnosti požadavky článku 54 SFEU, ani původní státy fúzujících společností, ani cílový stát, kde má sídlit nástupnická společnost, by neměly takové fúzi bránit. Tomuto výkladu odpovídají i rozhodnutí SDEU v zatím posledních rozsudcích této oblasti ve věcech *Cartesio* a *Vale*, ve kterých bylo řečeno, že dochází-li ke změně osobního statutu společnosti a ta tak nabývá formu společnosti dle práva cílového státu, nemůže ani jeden členský stát takovému přemístění bránit.

Pokud tedy při výkladu Desáté směrnice budeme pracovat nejen s jejím samotným textem, ale i svobodou usazování dle SFEU a souvisejících rozsudků SDEU, musíme nevyhnutelně dojít k závěru, že i taková přeshraniční fúze je podle evropského práva přípustná[278].

7.2 Vývoj úpravy přeshraničních přeměn v českém právu

První úpravy fúzí a rozdělení obchodních společností se objevovaly již v právu rakouském a prvorepublikovém, v roce 1945 ovšem jejich úprava navazující na předchozí přijata nebyla a znovu se v českém právu objevuje až v rámci obchodního

[277] Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 4.12.1986, ve věci C-205/84, *Commission v. Germany*
[278] LASÁK J., *Tanec v temnotách (Svoboda usazování ve smyslu čl. 43 a 48 SES a přeshraniční fúze národních obchodních společností)*, Obchodněprávní revue, 4/2009, s. 91

zákoníku s jeho druhou velkou novelou, zákonem č. 370/2000 Sb[279]. Samostatnou úpravu přeměn společností a zároveň první výslovnou úpravu přeshraničních přeměn, přinesl až samostatný Zákon o přeměnách v účinnosti od roku 2008[280].

Zákon o přeměnách ve znění do 31. prosince 2011

Zákon o přeměnách upravoval přeměny obchodních společností včetně těch přeshraničních od počátku své účinnosti roku 2008. Jeho úprava však bohužel nebyla prosta chyb.

Původní znění Zákona o přeměnách jako přeshraniční přeměnu upravovala jmenovitě pouze přeshraniční fúzi[281], což bylo následně změněno až jeho zásadní novelizací v roce 2011 popsanou v navazující kapitole.

Přeshraniční fúze byla upravena především v ustanovení § 180 a následujících Zákona o přeměnách. Předmětem úpravy byly tři oblasti, a to jednak pravidla samotného procesu fúze, dále pravidla týkající se technických aspektů přeshraničních fúzí, zejména při střetu se zahraničním právním řádem a nakonec pravidla ohledně práv zaměstnanců nástupnické společnosti[282].

Ustanovení § 181 Zákona o přeměnách obsahovalo definici zahraniční korporace, kterou se rozumí „*obchodní společnost nebo družstvo, která má právní subjektivitu a vlastní majetek, řídí se právním řádem jiného členského státu než České republiky a může se v souladu s požadavky práva Evropských společenství podle právních předpisů členského státu, jehož právním řádem se řídí, zúčastnit přeshraniční fúze*“[283]. Definice to nebyla zcela dokonalá s ohledem na to, že chybělo řešení vztahu k definici zahraniční právnické osoby obsažené v ustanovení § 21 odst. 2 ObchZ. Související problémy mezi kritériem sídla a kritériem rozhodující právního řádu neměly však

[279] DVOŘÁK T., *Historický exkurs,* ASPI - Přeměny obchodních společností a družstev, 2008
[280] Zákon č. 125/2008 Sb., dále jen jako „Zákon o přeměnách“
[281] DĚDIČ J., *Novinky v právní úpravě přeměn obchodních společností a družstev*, Obchodněprávní revue 1/2012, s. 9
[282] KUHN Z., ŠTENGLOVÁ I., BÍLÁ I., HAVEL B., *Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev, komentář,* 1. vydání 2010, C. H. Beck, s. 521
[283] Ustanovení § 181 písm. b) Zákona o přeměnáchve znění do 31. prosince 2011

významnější praktický dopad[284] a především jsou v současnosti již překonány účinnou právní úpravou[285].

Vedle přeshraničních fúzí českých kapitálových společností byly připuštěny i přeshraniční fúze veřejných obchodních společností a komanditních společností. Pokud je mi známo, neprojevovaly však tyto druhy obchodních společností o přeshraniční fúze přílišný zájem. Důvodem může být jednak neexistence dostatečné úpravy v ostatních členských státech, jednak i osobní povaha těchto společností. Nutno navíc přiznat, že podmínky stanovené pro takovéto transakce samotným Zákonem o přeměnách nejsou zcela příznivé, když v této souvislosti není dovolena většina křížových fúzí.

Právní účinky fúze nastávají dle české úpravy jejím zápisem do obchodního rejstříku. Ačkoliv ustanovení § 213 Zákona o přeměnách zmiňovalo i zahraniční obchodní rejstřík, v případech, kdy se má nástupnická společnost řídit zahraničním právním řádem, se česká právní úprava v této otázce uplatnit nemůže[286].

Mezi další problémy současného znění Zákona o přeměnách patřilo určení rozhodného dne. To se totiž v některých státech mohlo lišit od českého pojetí. V praxi mohlo být důsledkem takových rozporů zejména problematické zdanění, tedy ať už ve formě nezdanění společnosti či naopak jejího dvojího zdanění[287]. I tento problém byl však později vyřešen změnou koncepce rozhodného dne[288].

Mimo to měla původní česká úprava samozřejmě celou řadu dalších problémů, kupříkladu v oblasti zástavy akcií či přenosu podnikatelských oprávnění do zahraničí[289]. Velkou část z nich se však v průběhu času podařilo následně napravit.

---

[284] KUHN Z., ŠTENGLOVÁ I., BÍLÁ I., HAVEL B, *Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev, komentář,* 1. vydání 2010, C. H. Beck, s. 539

[285] Dále viz podkapitola 8.2 této práce věnující se současné úpravě přeshraničních fúzí

[286] Tento nedostatek byl však později odstraněn Novelou Zákona o přeměnách, která pozměnila znění tohoto ustanovení ve smyslu, že pokud má nebo má mít nástupnická společnost nebo družstvo sídlo v jiném členském státě, než v České republice, nastávají právní účinky přeshraniční fúze v České republice dnem, kdy nastaly účinky přeshraniční fúze v zahraničí.

[287] KUHN Z., ŠTENGLOVÁ I., BÍLÁ I., HAVEL B, *Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev, komentář,* 1. vydání 2010, C. H. Beck, s. 521

[288] Viz navazující kapitola 8 věnovaná Novele Zákona o přeměnách

[289] ČECH P., *Transpozice směrnice ES o přeshraničních fúzích na pořadu dne,* Právní zpravodaj, 2/2006, s. 1-6

8 Novela Zákona o přeměnách

Dne 23. května 2011 předložila vláda návrh novely zákona o přeměnách[290]. Ta původně měla za cíl mimo jiné do 30. června 2011 transponovat směrnici 2009/109/ES. Tato směrnice mění Desátou směrnici co do požadavků na zveřejnění projektu fúze, které mají být stejné jako u fúzí vnitrostátních. Novela byla poprvé projednána v Poslanecké sněmovně parlamentu dne 8. června 2011 pod číslem sněmovního tisku 365, úspěšně prošla zákonodárným procesem a 30. listopadu 2011 byla vyhlášena ve Sbírce zákonů pod číslem 355/2011 Sb. s účinností od 1. ledna 2012 (dále jen jako „Novela Zákona o přeměnách“)[291].

Kromě Zákona o přeměnách změnila Novela Zákona o přeměnách i některé související zákony jako například ustanovení § 26 ObchZ, jehož pozměněný text je možné najít v příloze F této práce.

Vedle transpozice směrnice 2009/109/ES a komplexní úpravy přeshraničních přeměn rozebrané v navazující podkapitole měla Novela Zákona o přeměnách za cíl i odstranit některé nedostatky původního znění Zákona o přeměnách. Ten se totiž v některých pasážích odchýlil od evropské legislativy, ba s ní byl přímo v rozporu; jednalo se zejména o otázky projektu přeměny a jeho schvalování, postavení notáře při fúzích a rozdělení, znalecké zprávy při rozdělení se vznikem nových společností a další.

K jedné z nejvýznamnějších praktických změn v rámci všech přeměn patří změna týkající se rozhodného dne přeměny. Ten může být nově určen nejen zpětně tak, aby následoval až po dni vyhotovení projektu. Rozhodný den tak smí být určen v rozsahu maximálně 12 měsíců předcházejících podání návrhu na zápis přeměny do obchodního rejstříku až nejpozději právě ke dni takového podání[292]. Tato nová koncepce rozhodného dne tak umožňuje provedení přeshraničních přeměn i se

[290] Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů. A dalších související zákony procesním, sněmovní tisk 365, Poslanecká sněmovna 2011, VI. volební období
[291] http://www.sbirka.cz/POSL4TYD/NOVE/11-355.htm
[292] Ustanovení § 10 odst. 3 Zákona o přeměnách (ve znění Novely Zákona o přeměnách)

společnostmi z některých nových členských států[293], které spojují rozhodný den přeměny právě s jejím zápisem do obchodního rejstříku[294].

Dále měla Novela Zákona o přeměnách odstranit některé terminologické nesrovnalosti a nedostatečnou úpravu některých procesů. Nějaký čas přitom bylo zvažováno i řešení údajného nesouladu znění Zákona o přeměnách s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a svobod[295]. Tento přístup byl však následně přehodnocen ve světle rozhodnutí Ústavního soudu[296].

Vzhledem k rozsahu a významu Novely Zákona o přeměnách se prakticky jedná téměř o nový zákon. I z toho důvodu bylo ve Sbírce zákonů vyhlášeno úplné znění novelizovaného Zákona o přeměnách[297].

8.1 Přeshraniční přeměny po Novele Zákona o přeměnách obecně

Vedle výše uvedených motivů pro přijetí Novely Zákona o přeměnách je jejím hlavním cílem komplexní úprava všech možných typů přeshraničních přeměn. Zákonodárce se novou úpravou snaží reagovat mimo jiné na rozhodnutí Soudního dvora Evropské Unie ve věci *Cartesio*[298].

Novela Zákona o přeměnách přinesla v oblasti přeshraničních přeměn společností novinky především v oblasti povinného ocenění jmění, projektu přeměny, přeshraničního převodu jmění, přeshraničních fúzí, přeshraničního rozdělení, změně

[293] DĚDIČ J., *Novinky v právní úpravě přeměn obchodních společností a družstev*, Obchodněprávní revue 1/2012, s. 9

[294] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ZVLÁŠTNÍ ČÁST, K bodu 16

[295] Na základě rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Kohlhofer a Minarik v. Česká republika ze dne 15. října 2009

[296] Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2671/09 ze dne 3. března 2011

[297] DĚDIČ J., *Novinky v právní úpravě přeměn obchodních společností a družstev*, Obchodněprávní revue 1/2012, s. 9

[298] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, 1. DŮVOD PŘEDLOŽENÍ, 1.3. Identifikace problémů a další pasáže

právní formy a zejména zbrusu nový typ přeshraniční přeměny - přeshraniční přemístění sídla. Ty nejvýznamnější změny jsou popsány v následujících podkapitolách.

Nové znění Zákona o přeměnách také výslovně definuje, co rozumí pod pojmem zahraniční fyzická a právnická osoba[299] i česká právnická osoba. Zákon o přeměnách tak definuje zahraniční právnickou osobu elegantněji než NOZ, když pro definici využívá spojení „jiná než fyzická osoba“. To, jak je ostatně uvedeno v této práci výše, lépe zahrnuje entity, které z pohledu českého práva nemusí být jednoduše považovány za právnické osoby[300]. Nové definice bohužel ani tak nejsou zcela dokonalé; zejména pojem česká právnická osoba[301] může být příčinou výkladových problémů. Nebere totiž v potaz skutečnost, že až do roku 2001 se mohly do České republiky přemístit právnické osoby, které se nadále řídí právem (cizího) státu svého založení. Ostatně minimálně v jednom výše popsaném případě se tak i stalo[302]. Taková právnická osoba potom nespadá dle Zákona o přeměnách ani do definice zahraniční osoby ani české právnické osoby. Také v případě zájmu také právnické osoby o přeměnu dle Zákona o přeměnách by byl nejspíše na místě rozšiřující výklad a tedy dovození, že pro účely Zákona o přeměnách se v takovém případě jedná o českou právnickou osobu[303].

V rámci obecné úpravy přeshraničních přeměn je Novelou Zákona o přeměnách upravena také otázka účinnosti přeměn, která by měla být podle ustanovení § 59k Zákona o přeměnách určena podle práva členského státu, kterým se řídí společnost nástupnická. Mimo to je nově řešeno například zveřejňování informací a s ním související práva zaměstnanců[304], ochrana společníků a věřitelů[305] či osvědčení přeshraniční přeměny notářem[306].

[299] Ustanovení § 59b odst. 1 až 3 Zákona o přeměnách (ve znění Novely Zákona o přeměnách)
[300] Viz ustanovení § 138 NOZ a jeho výklad v podkapitole 6.3 této práce.
[301] Ustanovení § 59b odst. 4 Zákona o přeměnách (ve znění Novely Zákona o přeměnách)
[302] Viz výklad k ustanovení § 26 ObchZ v podkapitole **Error! Reference source not found.** této práce
[303] DĚDIČ J., *Novinky v právní úpravě přeměn obchodních společností a družstev*, Obchodněprávní revue 1/2012, s. 9
[304] Ustanovení § 59l a § 59m Zákona o přeměnách (ve znění Novely Zákona o přeměnách)
[305] Ustanovení § 59r až § 59w Zákona o přeměnách (ve znění Novely Zákona o přeměnách)
[306] Ustanovení § 59x až § 59za Zákona o přeměnách (ve znění Novely Zákona o přeměnách)

Ocenění jmění

Ocenění jmění není nově dle ustanovení § 59zb Zákona o přeměnách potřeba v případě, kdy česká společnost účastnící se přeshraniční přeměny zaniká a zároveň nástupnická osoba má sídlo na území jiného členského státu, jehož právní řád ocenění jmění taktéž nevyžaduje. Naopak, v případě, kdy zaniká zahraniční osoba a nástupnická společnost má sídlo na území České republiky, je znalecké ocenění jmění zahraniční osoby Novelou Zákona o přeměnách vyžadováno, s výjimkou již provedeného ocenění tvořícího součást znalecké zprávy o přeměně či odpovídajícího požadavkům unijních předpisů pro oceňování nepeněžitých vkladů v akciových společnostech. Uvedené se vztahuje na všechny typy přeshraničních přeměn včetně přemístění sídla na území České republiky[307].

8.2 Přeshraniční fúze

Úprava přeshraničních fúzí v původním znění Zákona o přeměnách byla v podstatě jediným typem výslovně upravených přeshraničních přeměn[308].

Velká část původní úpravy přeshraničních fúzí je nově zařazena do obecných ustanovení týkajících se všech typů přeshraničních přeměn[309]. Nově je naopak definován samotný pojem přeshraniční fúze. Tou se dle ustanovení § 180 Zákona o přeměnách rozumí fúze jedné nebo více českých společností s jednou nebo více zahraničními právnickými osobami nebo mezi zahraničními právnickými osobami, pokud nástupnická společnost má mít sídlo na území České republiky. Zákonná dikce se tak snaží napravit dosavadní úpravu, která dělila fúze na vnitrostátní a přeshraniční dle sídla zúčastněných společností. Taková úprava nebrala v potaz existenci společností se sídlem v České republice, které se ovšem v souladu s ustanovením § 26 ObchZ řídily zahraničním právním řádem[310], a bylo tak krajně nesprávné pohlížet na ně při fúzích

[307] ETRYCH R., Jaké změny přináší novela zákona o přeměnách z pohledu znalců, 24. ledna 2012, http://www.epravo.cz/top/clanky/jake-zmeny-prinasi-novela-zakona-o-premenach-z-pohledu-znalcu-80021.html

[308] DĚDIČ J., *Novinky v právní úpravě přeměn obchodních společností a družstev*, Obchodněprávní revue 1/2012, s. 9

[309] Mimo jiné např. úprava rozhodného práva obsažená původně v ustanoveních § 185 až 188 či jazykové verze projektu přeměny původně upravené v ustanovení § 192 Zákona o přeměnách

[310] Což je kritizováno už v rámci rozboru definice zahraničních osob v podkapitole 8.1 této práce

jako na české společnosti. Stejně tak je za přeshraniční fúzi potřeba považovat takovou fúzi, při níž fúzují zahraniční právnické osoby a nástupnická společnost má mít sídlo v České republice[311].

Ani Novela Zákona o přeměnách však bohužel stále nevyřešila otázku, zda je možná přeshraniční fúze ve smyslu fúzování společností z jednoho členského státu (v našem případě několika českých obchodních společností a družstev) do nástupnické společnosti v jiném členském státě, jako je to připuštěno například u vzniku evropské akciové společnosti, respektive zda se v takovém případě jedná o fúzi vnitrostátní či přeshraniční.

Na nahrazení kritéria sídla kritériem statutu ze stejných důvodů navazuje i nová úprava ustanovení § 212 písm. b). Kritérium osobního statutu je považováno za vhodnější i s ohledem na požadavek vzájemného uznávání společností z jiných členských států[312].

8.3 Přeshraniční rozdělení společnosti

Novelizovaný Zákon o přeměnách nově definuje obecné dva obecné způsoby rozdělení společnosti a to rozdělení rozštěpením, kdy rozdělovaná společnost přeměnou zanikne, a rozdělení odštěpením, o které se jedná v případě, že rozdělovaná společnost přeměnou nezaniká a na nástupnickou společnost přechází pouze část jejího jmění[313].

Oba typy rozdělení bude možné provést jak se vznikem nových společností, tak i sloučením s již existující/mi společností/mi.

[311] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, čj. předkladatele 690/2009-LO, str. 98, K bodu 264

[312] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, čj. předkladatele 690/2009-LO, str. 98, K bodu 288

[313] Ustanovení § 243 Zákona o přeměnách (ve znění Novely Zákona o přeměnách)

Dle důvodové zprávy Novely Zákona o přeměnách se zde návrh snažil následovat terminologii NOZ, který pojmy „rozštěpení“ a „odštěpení“ používá v totožném smyslu[314].

Podle druhé věty ustanovení § 244 Zákona o přeměnách upravujícího právní účinky rozdělení „*jmění zanikající společnosti včetně práv a povinností z pracovněprávních vztahů přechází na jednu nebo více nástupnických společností nebo družstev podle projektu rozštěpení a její společníci nebo členové se stávají i společníky nebo členy jedné nebo více nástupnických společností nebo družstev, nestanoví-li tento nebo jiný zákon něco jiného“*. Nepřecházení některého majetku a závazků má tedy i v případě přeměn upravovat zejména nový občanský zákoník[315],[316].

Speciální úprava přeshraničního rozdělení se nachází v ustanoveních § 336a až § 359 Zákona o přeměnách. Definice přeshraničního rozdělení je obdobná definici přeshraniční fúze a vztahuje se na rozštěpení i odštěpení. Jelikož je rozdělení sloučením považováno za formu fúze a není důvod od ní odlišovat rozdělení odštěpením, úprava je téměř shodná s úpravou přeshraničních fúzí. Tak tedy náležitosti projektu rozdělení, právo společníků společnosti s ručením omezeným na dokumenty vyjmenované v ustanovení § 285 Zákona o přeměnách, proces schvalování přeshraničního rozdělení, přípustné výhrady nového schválení přeshraničního rozdělení valnou hromadou nebo členskou schůzí i právo vlivu zaměstnanců po nastalé přeměně jsou upraveny totožně s obecnou úpravou přeshraničních fúzí.

Malá odchylka nastává pouze u úpravy osvědčení přeshraničního rozdělení, jelikož Desátá směrnice se vztahuje pouze na fúze. Členské státy tak nemají povinnost vydávat osvědčení. Namísto osvědčení je vyžadováno předložení jakékoliv jiné veřejné listiny potvrzující splnění podmínek daných zahraničním právním řádem, kterým se daná zúčastněná osoba řídí.

[314] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, čj. předkladatele 690/2009-LO, str. 98, K bodu 365

[315] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, čj. předkladatele 690/2009-LO, str. 98, K bodu 301

Také v případě přeshraničního rozdělení se odlišují náležitosti pro jeho zapsání do obchodního rejstříku vedeného pro zanikající či rozdělovanou společnost či družstvo. Co se týče listin přikládaných k návrhu na zápis přeshraničního přemístění do českého obchodního rejstříku, úprava[317] je obdobná úpravě přeshraničních fúzí. Účinky přeshraničního rozdělení pak dle ustanovení § 336l Zákona o přeměnách a obecné úpravy obsažené v ustanovení § 59k Zákona o přeměnách v novelizovaném znění, nastávají pro působení (tedy zanikající či rozdělované) české společnosti v okamžiku účinku přeshraničního rozdělení u poslední z nástupnických osob[318].

8.4 Přeshraniční převod jmění

Zákon o přeměnách nově upravuje i přeshraniční převod jmění společnosti na jejího jediného společníka v ustanoveních § 359a až § 359l Zákona o přeměnách.

Přeshraniční převod jmění je definován jako situace, při níž dochází k převzetí jmění (včetně práv a povinností z pracovněprávních vztahů) české společnosti společníkem, jenž je zahraniční osobou, převzetí jmění zahraniční právnické osoby společníkem, jenž je českou společností, a převzetí jmění zahraniční právnické osoby společníkem, jenž je zahraniční osobou v případě, že se vnitřní poměry přejímajícího společníka mají řídit právním řádem České republiky, jde o osobu s bydlištěm v České republice[319]. Právě případ, kdy zaniká zahraniční právnická osoba, nebyl dosud českým právním řádem nijak upraven[320]. V případě, kdy zaniká zahraniční právnická osoba, úprava požadavků na osobu přejímajícího společníka i na samotnou zanikající

[316] Podle ustanovení § 179 NOZ, které v podstatě přebírá úpravu zákona o přeměnách ohledně rozdělení právnických osob, ovšem na nástupnickou společnost přechází veškerá práva a povinnosti a to včetně trestněprávní odpovědnosti podle zvláštního zákona.
[317] Ustanovení § 336k Zákona o přeměnách (ve znění Novely Zákona o Přeměnách)
[318] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, čj. předkladatele 690/2009-LO, str. 118, K bodu 512
[319] Ustanovení § 359a Zákona o přeměnách (ve znění Novely Zákona o Přeměnách)
[320] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, čj. předkladatele 690/2009-LO, str. 123, K bodu 559

právnickou osobu podléhá příslušnému zahraničnímu právnímu řádu. Možnost převzetí jmění je v zahraničí upravena například v německém či rakouském právním řádu[321].

Jelikož se ve své podstatě opět jedná o specifickou formu fúze, odkazuje často úprava přeshraničního převzetí jmění, podobně jako jiné přeměny, na úpravu přeshraničních fúzí, či obsahuje obdobnou úpravu. Je tomu tak v případě náležitostí projektu přeměny (samozřejmě s výjimkou zahraniční zanikající právnické osoby, kdy je úprava projektu přeměny věcí zahraničního právního řádu), úpravy schvalování přeshraničního převodu jmění kapitálovými společnostmi, zapojení zaměstnanců a pravidel vypořádání, kdy se opět jako hraniční určovatel uplatní právní řád státu, jímž se řídí vnitřní poměry zanikající právnické osoby.

Dochází-li k zániku české právnické osoby, vyžaduje se vypracování znalecké zprávy o převodu jmění, od níž je jinak možné upustit. Důvodem tohoto ustanovení je ochrana menšinových věřitelů[322].

Obdobná úprava jako v případě přeshraničních fúzí se uplatní u osvědčování přeshraničního převodu jmění notářem s tím rozdílem, že členské státy nemají povinnost vydat osvědčení jako v případě přeshraniční fúze. Proto se v případě přeshraničního převodu jmění obchodní rejstřík spokojí s jakoukoliv veřejnou listinou, jež prokáže, že zahraniční osoba splnila požadavky stanovené tímto právním řádem vyžadované pro přeshraniční převod jmění, v případě, že takový převod jmění nebyl zapsán do zahraničního obchodního rejstříku.

8.5 Přeshraniční přemístění sídla

Novela Zákona o přeměnách také poměrně překvapivě přinesla možnost společnostem přemístit své sídlo, a to jak zahraničním právnickým osobám na území České republiky, tak sídlo české obchodní společnosti či družstva do jiného členského státu, aniž by došlo k zániku společnosti a vzniku nové právnické osoby.

[321] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, čj. předkladatele 690/2009-LO, str. 123, K bodu 559

[322] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, čj. předkladatele 690/2009-LO, str. 123, K bodu 559

Přemístění zahraniční právnické osoby do České republiky

Speciální úprava přemístění sídla zahraniční společnosti do České republiky je po přijetí novely Zákona o přeměnách obsažena v hlavě 1 části páté tohoto zákona nazvané „Přemístění sídla do České republiky“ v ustanoveních § 384a až § 384e. Obecně tato progresivní nová úprava často vychází z rozhodnutí SDEU ve věci *Cartesio* a Nařízení o statutu evropské společnosti. Přijatá úprava Zákona o přeměnách se odráží i v ustanoveních nového občanského zákoníku[323].

Podmínkou je, že pro přemístění sídla do České republiky musí zahraniční společnost změnit právní formu na českou společnost nebo družstvo a zároveň musí takové přemístění dovolovat právní předpisy členského státu, v němž má společnost původní sídlo. V souvislosti se změnou právní formy jsou upraveny povinné náležitosti zakladatelských dokumentů v ustanoveních § 384b a § 384g Zákona o přeměnách, dle kterého se na přemístění sídla podpůrně použijí obecná ustanovení o změně právní formy.

Přemístění sídla se nepřipouští v případě likvidace nebo úpadku společnosti. Záměrem tohoto omezení je ochrana věřitelů inspirovaná Nařízením o statutu Evropské společnosti.

Dále se upravuje osvědčení, které vydá český notář o tom, že mu bylo prokázáno, že zahraniční osoba splnila veškeré požadavky, jenž právní řád státu původu vyžaduje pro přemístění sídla do České republiky. Splnění podmínek se notáři dokládá předložením veřejné listiny vydané příslušným orgánem státu, prokazující, že zahraniční právnická osoba splnila požadavky vyžadované právním řádem tohoto státu k přemístění sídla, zakladatelského dokumentu a posudkem znalce osvědčujícím, že jmění zahraniční právnické osoby odpovídá alespoň nutné výši základní kapitálu, jestliže bude zahraniční právnická osoba měnit svou formu na společnost s ručením omezeným, akciovou společnost nebo družstvo. Osvědčení pro zápis do obchodního rejstříku zároveň musí obsahovat prohlášení notáře o tom, že daná společnost splnila

[323] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, čj. předkladatele 690/2009-LO, str. 128, k bodu 604

všechny požadavky, které český právní řád pro zápis do obchodního rejstříku stanoví, prohlášení o tom, že mu byla předložena již zmíněná veřejná listina, jenž nesmí být starší než 6 měsíců, údaje o původním sídle, názvu či obchodní firmě a právní formě přemisťující se společnosti a označení zahraničního obchodního rejstříku, v němž je zahraniční právnická osoba zapsána, včetně čísla tohoto zápisu.

Účinky přemístění sídla do České republiky nastávají dnem jeho zápisu do obchodního rejstříku popřípadě dnem výmazu ze zahraničního rejstříku, jestliže zahraniční právní řád spojuje právní účinky právě s výmazem. Inspirací pro tento rozhodný okamžik bylo opět Nařízení o statutu Evropské společnosti[324]. Do českého obchodního rejstříku se zapíší stejné údaje jako u českých společností a také údaj o tom, že zahraniční osoba přemístila své sídlo ze zahraničí s uvedením názvu nebo firmy, právní formy a sídla zahraniční právnické osoby před přeshraniční změnou právní formy, včetně označení zahraničního obchodního rejstříku, v němž byla dosud zapsána, a čísla tohoto zápisu. Údaj o předchozí právní formě společnosti může být významný v případných otázkách ručení jejích společníků či členů[325].

Přemístění sídla české obchodní společnosti nebo družstva do jiného členského státu

Přemístění sídla české obchodní společnosti nebo družstva před Novelou Zákona o přeměnách bylo upravené pouze v ustanovení § 26 ObchZ, a to, jak již bylo popsáno výše, spíše jen teoreticky. Ze zmiňované úpravy také nevyplývala žádná ochrana společníků ani věřitelů odcházející společnosti.

Přemístění sídla do zahraničí bude za podmínky, že takovou možnost připouští i právní řád cílového členského státu, možné buď se zachováním osobního statutu a české právní formy nebo se změnou právní formy na právní formu příslušného členského státu. Vždy však bude záležet na úpravě právního řádu státu, kam společnost směřuje. Obě tyto varianty přemístění jsou zmíněny v rozsudku SDEU ve věci *Cartesio*,

[324] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, čj. předkladatele 690/2009-LO, str. 128, k bodu 604

[325] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, čj. předkladatele 690/2009-LO, str. 128, k bodu 604

na což důvodová zpráva Novely Zákona o přeměnách výslovně upozorňuje[326]. Při přemístění sídla z České republiky do zahraničí se tedy podpůrně obecná ustanovení Zákona o přeměnách o změně právní formy včetně ustanovení upravující ochranu společníků či členů[327].

V případě, že by česká společnost podléhala dohledu správního orgánu nebo České národní banky, k přemístění sídla společnosti do zahraničí bude třeba souhlasu tohoto orgánu, stejně jako je to v případě Evropské společnosti.

Přemístění sídla není možné ani v případě, že daná společnost je v likvidaci nebo vůči ní bylo zahájeno řízení o úpadku.

Při úpravě projektu přeměny se zákonodárce opět inspiroval Nařízením o statutu Evropské společnosti, jež upravuje náležitosti návrhu na přemístění sídla[328]. Projekt tak musí obsahovat nezbytné identifikační údaje společnost, její zamýšlené nové sídlo, navržené nové znění zakladatelských dokumentů a obchodní firmy nebo jména, zhodnocení vlivu přemístění na zaměstnance společnosti, časový harmonogram přemístění, opatření na ochranu práv společníků a věřitelů a údaj o tom, kterým právním řádem se vnitřní poměry společnosti budou po nabytí účinnosti přemístění řídit. Jednoměsíční lhůta pro zveřejnění nebo uveřejnění projektu stanovená v ustanoveních § 33 a § 33a Zákona o přeměnách je v tomto případě prodloužena na měsíce dva nejspíše právě z důvodu vyšší ochrany zúčastněných osob.

Pro vydání osvědčení notáře jsou stanoveny obdobné podmínky jako v případě přemístění sídla do České republiky s tím, že veřejná listina je zde nahrazena projektem, jehož soulad se Zákonem o přeměnách včetně vyžadované publikace a přijetí notář potvrdí[329].

S ohledem na ochranu práv společníků, kteří by s přemístění sídla nesouhlasili, je návrh na zápis přemístění do zahraničního obchodního rejstříku dle ustanovení

[326] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, čj. předkladatele 690/2009-LO, str. 128, k bodu 604

[327] Ustanovení § 384g Zákona o přeměnách (ve znění Novely Zákona o přeměnách)

[328] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, čj. předkladatele 690/2009-LO, str. 129, k bodu 604

§ 372 Zákona o přeměnách možné podat až po vydání notářské osvědčení a uplynutí 30 dnů od schválení přeměny valnou hromadou[330].

Přemístění nabývá účinnosti dnem zapsání přemístění do příslušného zahraničního rejstříku, nestanoví-li příslušné právo jinak. Tato úprava opět vychází z úpravy Nařízení o statutu evropské společnosti, protože vzhledem k tomu, že právní úprava není na evropské úrovni v této oblasti zcela harmonizována, je možné, že právní řády členského státu, kam společnost směřuje, budou mít úpravu odlišnou od české. Zahraniční právní úprava bude v takovém případě rozhodující[331]. Návrh českému obchodnímu rejstříku na vymazání sídla je přípustné podat až poté, co zápis nového sídla do zahraničního obchodního rejstříku nabude účinnosti. Český rejstříkový soud pak zapíše a zveřejní údaj o tom, že společnost přemístila své sídlo do zahraničí, včetně uvedení jejího nového sídla, obchodní firmy či názvu a označení zahraničního obchodního rejstříku včetně čísla a dne zápisu.

8.6 Realizace přemístění sídla do České republiky

Projdeme-li si praktický postup přeshraničního přemístění sídla na příkladu jedné z přemístěných společností, konkrétně společnosti WISBERG s.r.o.[332], zjistíme, že jde o poměrně jednoduchou záležitost.

Na projekt takové přeměny, která ještě navíc znamenala změnu z původní formy lucemburské akciové společnosti (*S.A.*) na českou formu společnosti s ručením omezeným (bez zahrnutí textu společenské smlouvy), postačí pouhé tři stránky textu.

Osvědčení českého notáře pro zápis do obchodního rejstříku ve smyslu ustanovení § 384d a § 59z Zákona o přeměnách je také velice stručným výčtem notáři předložených zahraničních listin. Drobnou zajímavostí v této souvislosti je, že notářské osvědčení v této souvislosti odkazuje nejen na relevantní ustanovení Zákona

---

[329] Ustanovení § 384m Zákona o přeměnách (ve znění Novely Zákona o přeměnách)

[330] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, čj. předkladatele 690/2009-LO, str. 129, k bodu 604

[331] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, čj. předkladatele 690/2009-LO, str. 128, k bodu 604

o přeměnách, ale i na článek 11 Desáté směrnice. Srovnatelná notářská osvědčení, např. v případě společnosti COGEI s.r.o.[333], přitom v této souvislosti zmiňují pouze úpravu Zákona o přeměnách.

[332] Detaily o společnosti a jejím přemístění viz příloha E této práce
[333] Detaily o společnosti a jejím přemístění viz příloha E této práce

9 Porovnání jednotlivých možností přeshraničního přemístění společnosti

9.1 Způsoby přeshraničního přemístění společnosti v současném českém právu

Ponecháme-li stranou historické a prakticky velice omezené možnosti přemístění sídla v předcházející úpravě § 26 ObchZ stejně tak jako přemísťování jiných právnických osob podle úpravy NOZ, mají české společnosti, případně společnosti z jiného členského státu zamýšlející přemístit svou společnost do České republiky, následující možnosti: existence ve formě evropské akciové společnosti, případně některé z dalších forem evropských společností, přeshraniční fúze do jiného členského státu či přeshraniční přemístění sídla dle Zákona o přeměnách.

Je přitom třeba vzít v potaz, že společnosti, které zvažují přemístění do jiného státu, se od sebe většinou velice liší co do specifičnosti jejich situace. Často bývají členy nadnárodních skupin společností a v takovém případě je pro ně samozřejmě jednodušší vytvořit evropskou akciovou společnost či fúzovat s nějakou jinou společností ze skupiny, než kdyby měly pro tyto účely hledat zcela cizí zahraniční společnost.

Novela Zákona o přeměnách pak od roku 2012 přinesla českým společnostem zbrusu novou možnost, jak přemístit své sídlo do zahraničí a naopak zahraničním společnostem možnost přemístit se na území České republiky. Samozřejmě tento typ přeshraniční přeměny může v praxi někdy narazit na bariéru na straně druhého či dalšího zúčastněného členského státu a jeho právního řádu. Možná i z toho důvodu zatím všechny provedené přeshraniční přemístění sídla směřovala právě do České republiky a nikoliv opačným směrem[334].

[334] Dále k těmto přeměnám viz podkapitola 9.3 a příloha E této práce.

9.2 Náklady a složitost procesu jednotlivých možností přeshraničního přemístění společnosti

V rámci porovnání složitosti jednotlivých možností přeshraničního přemístění sídla může být poměrně zrádné srovnávat situaci „osamělé“ společnosti, která nemá žádné vazby do zahraničí, a společnosti, která je členem nadnárodní skupiny.

Přesto pro obě tyto situace nejspíše nebude řešením založení evropské akciové společnosti. Samostatná společnost by totiž k jejímu založení potřebovala další společnost, byť by si samozřejmě mohla pořídit některou z ready made společností, ať už přímo ve formě SE anebo jiné, s níž by následně SE vytvořila fúzí. Pro společnost, která je členem širší skupiny je pak jednodušší spojit s jednou ze spřízněných společností a přemístit své sídlo v rámci fúze.

Proti volbě formy evropské akciové společnosti také vyznívají náklady. Už samotný požadavek na základní kapitál SE v minimální výši € 120.000 několikanásobně převyšuje kapitálové požadavky na většinu ostatních evropských či národních typů společností. Pokud se k tomu ještě navíc přičtou další náklady již související přímo s přemístěním sídla, jedná se s největší pravděpodobností o nejdražší možnost ze všech.

Zakládat popřípadě pořizovat novou SE pouze pro účely přemístění společnosti do zahraničí tak pravděpodobně nedává smysl. Nejspíše i z těchto důvodu nenašla tato forma široké uplatnění. Jinak tomu samozřejmě může být v situaci, kdy podnikatel zvažuje založení zbrusu nové společnosti, se kterou od počátku plánuje působit na celoevropské úrovni či dokonce její migraci mezi členskými státy.

Alternativou samozřejmě může být jiná forma evropské společnosti. Z těch v současnosti existujících ovšem přichází v úvahu pouze evropská družstevní společnost. Základní kapitál SCE však musí dosahovat minimálně výše € 30.000[335], což pořád ještě není zanedbatelná částka. Navíc, pokud v případě SE hovoříme o neúspěchu ohledně jeho rozšíření, v souvislosti s SCE se nedá mluvit o ničem jiném než o fiasku. Velká část podnikatelů by se tak pravděpodobně zdráhala přistoupit na tuto formu už jen z toho důvodu, že prostě není široce známa a obchodní partneři by si jednoduše nemuseli být jisti, co od takové formy společnosti mají vůbec čekat.

Přeshraniční fúze se oproti tomu zdá jednodušším způsobem, jak dosáhnout přemístění sídla společnost přes hranice. Z časového hlediska ale taková transakce zabere průměrně 6 až 9 měsíců. Administrativní náklady této transakce spolu s náklady na právní pomoc se samozřejmě odvíjejí od skutečnosti, že musí být zúčastněny vždy minimálně dvě různé společnosti.

Přeshraniční přemístění sídla by oproti tomu mělo být proveditelné v období zhruba 4 až 6 měsíců. Stejně tak celkové náklady na provedení tohoto typu přeměny pravděpodobně budou o poznání nižší než v případě přeshraniční fúze. Detaily postupu takového přemístění jsou koneckonců stručně shrnuty v podkapitole 8.6 této práce.

Výše uvedené samozřejmě nebere v potaz, že některé situace mohou v praxi zahrnovat různé kombinace výše uvedených možností.

Daňové konsekvence

Kromě možností, které v oblasti přeshraničního přesídlení sídla přinesla nová česká právní úprava, je především ve vztahu k dalším členským státům relevantní recentní judikatura Soudního dvora Evropské unie v čele s rozsudky ve věcech *Cartesio* a *Vale*.

Zmíněná rozhodnutí jistě přinášejí v oblasti daňové optimalizace nové možnosti. Rozhodnutí SDEU ve věci *Vale* zaprvé zaručuje společnosti v jednom členském státě právo na přeshraniční přemístění do cílového členského státu. Pokud je stejně jako v případě *Vale* cílovým státem členský stát Evropské unie, je na přeshraniční přeměnu v takovém případě aplikovatelná směrnice Rady 2010/24/EU o vzájemné pomoci při vymáhání pohledávek vyplývajících z daní, poplatků, cel a jiných opatření z roku 2010[336] (dále jen jako „Směrnice o vzájemné pomoci při vymáhání pohledávek“).

To v důsledku znamená, že daňová zátěž dopadající na společnost v členském státě jejího původu v okamžiku jejího odchodu respektive přeměně ve společnost podléhající právnímu řádu cílového členského státu může být odložena s ohledem na

[335] Ustanovení článku 3. Nařízení o statutu evropské družstevní společnosti
[336] Směrnice Rady 2010/24/EU ze dne 16. března 2010 o vzájemné pomoci při vymáhání pohledávek vyplývajících z daní, poplatků, cel a jiných opatření

skutečnost, že taková práva mohou být předmětem ochrany právě na základě Směrnice o vzájemné pomoci při vymáhání pohledávek. Toto však nemusí nutně nastat v každém případě. Pokud by například založení nové společnosti v cílovém členském státě vyústilo ve zrušení společnosti v členském státě původu, existuje možnost, že by právě stát původu mohl o své daňové nároky přijít v okamžiku zrušení dané společnosti. V takovém případě by byl členský stát původu očividně oprávněn nárokovat splnění daňových povinností k okamžiku účinnosti přemístění sídla společnosti. Konkrétní přístup bude záležet na pravidlech jednotlivých členských států upravujících postavení příslušné právnické osoby. V rozhodnutí ve věci *Vale* Soud každopádně judikoval, že v případě absence evropských právních předpisů je ve vztahu ke konkrétní přeshraniční transakci namístě návazná aplikace obou právních řádů zúčastněných členských států.

To samé rozhodnutí dále znamená, že přeshraniční přemístění sídla společnosti z členského státu Evropské Unie s vyšší mírou zdanění do cílového členského státu s nižší mírou zdanění může mít na společnost pozitivní vliv v obdobích následujících po takovém přemístění[337].

Co se týče daňových dopadů přeměn zahrnující český prvek, měla by být přeshraniční fúze daňově neutrální. Přemístění sídla by stejně tak nemělo mít za následek přímé daňové dopady.

V některých případech samozřejmě může za dosažením podobného cíle připadat v úvahu i prodej závodu[338] a následné zrušení společnosti v jednom členském státě a případné založení nové společnosti v členském státě jiném. Taková transakce je sice poměrně rychlá, nebereme-li v potaz samotnou likvidaci společnosti, ale zároveň s sebou již nese daňové zatížení, přičemž úroveň zdanění bude primárně vycházet z hodnoty převáděného obchodního závodu.

Nejspíše i z těchto důvodů tedy podnikatelé často volí právě cestu přeshraniční přeměny.

[337] O'SHEA T., *ECJ says Hungarian Conversion Rules Unacceptable*, Tax Notes International, 24. září 2012, www.law.qmul.ac.uk/docs/staff/ccls/oshea/87571.pdf
[338] Dříve podle ObchZ „podniku"

9.3 Počty provedených přeshraničních přemístění sídla

Jak je uvedeno v této práci výše, z let předcházejících roku 2001 je známo minimálně jedno přemístění sídla do České republiky ze zahraničí. Během let 2001 až 2011 k takovým přemístění vzhledem k tehdejšímu znění § 26 ObchZ s největší pravděpodobností nedocházelo vůbec.

Od upravení přeshraničních přemístění sídla jakožto přeshraniční přeměny proběhlo takových přemístění již několik. Je však poměrně zvláštní, že ze záznamů v obchodním rejstříku vyplývá, že dle Zákona o přeměnách bylo od roku 2012 provedeno celkem 5 přemístění sídla původně zahraniční společnosti do České republiky avšak ani jediné směrem z České republiky[339].

Ačkoliv se toto číslo nemusí zdát vysoké, nesmíme zapomínat, že této možnosti mohou společnosti využít teprve dva roky, navíc po přijetí potřebné úpravy a jejím vstupu v účinnost se společnosti musely na plánovanou přeměnu připravit, což dokazuje skutečnost, že první přemístění sídla dle Zákona o přeměnách proběhlo až v červenci roku 2012.

Třeba také dodat, že například v roce 2010 proběhlo v České republice celkem 14 přeshraničních fúzí, z toho 9 směrem do České republiky ze zahraničí a 5 z České republiky do zahraničních členských států[340].

V období od 1. ledna 2008 do 31. prosince 2010 bylo prostřednictvím Obchodního věstníku oznámeno celkem 29 projektovaných přeshraničních fúzí, z nichž se 22 úspěšně dokončilo. Nejvíce z nich, celkem třináct, bylo uskutečněno se společnostmi na Slovensku, čtyři fúze proběhly s kyperskými společnostmi po třech se společnostmi z Německa a Nizozemí. Mezi další zúčastněné země pak patří Francie, Irsko, Polsko, Rakousko a Velká Británie[341].

[339] Podrobnosti a přehled provedených transakcí jsou obsaženy v Příloze E této práce
[340] Podrobnosti a přehled provedených transakcí jsou obsaženy v příloze C této práce
[341] TPA Horwath; *Přeshraniční fúze*, http://www.ecpm.cz/cz/clanky/3172-preshranicni-fuze, 4. října 2012

V roce 2011 dle Obchodního věstníku[342] proběhly 4 přeshraniční přeměny. Vždy se jednalo o fúzi sloučením, a to ve dvou případech se společností (mimo případných dalších zúčastněných českých společností) z Nizozemí, jednou společností z Kypru a jednou ze Slovenska.

Taková čísla mohou naznačovat, že argument o tom, že společnosti, které toužily přemístit své sídlo do zahraničí před tím, než to Zákon o přeměnách připustil, dříve využívaly cesty přeshraniční přeměny, nemusí být pravdivý. Je-li tomu skutečně tak a společnosti se zdráhaly zfúzovat se společností z jiného členského státu, pokud k tomu opravdu neměly skutečný důvod, pak lze opět jen kvitovat, že český zákonodárce jim umožnil cestu přeshraničního přemístění sídla bez nutnosti a nákladů další přeměny.

Naopak, co se týče Evropských akciových společností, byla tendence opačná – v jejich případě došlo celkem k 5 případům přemístění sídla SE do zahraničí a to ve 4 případech v letech 2009 až 2011, avšak pouze k jedinému přemístění sídla SE ze zahraničí do České republiky v roce 2013[343]. K nejznámějším takto přemístěným společnostem patří likérka Jelínek, která v roce 2012 přemístila svůj holding do Nizozemí[344], a která byla zároveň průkopnicí této formy společnosti mezi zavedenými společnostmi na českém trhu vůbec.

Souhrnná čísla přeshraničního přemísťování sídel Evropských akciových společností samozřejmě mohou svědčit i o odlišném přístupu tohoto typu společností, které tendují k přemísťování z České republiky do zahraničních států, a to převážně do Kyperské republiky a Nizozemí, jakožto zemí známých svou příznivou úpravou práva společností a jejich zdanění.

Pravděpodobnější ale bude, že někdy v roce 2012 nastal trend opačný a společnosti obecně se pomalu začaly stahovat ze zahraničí do České republiky. Odpovídal by tomu i fakt, že v rámci přemístění sídla jakožto přeshraniční přeměny dle

[342] http://ov.ihned.cz/
[343] Podrobnosti a přehled provedených transakcí jsou obsaženy v příloze D této práce
[344] http://zpravy.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/likerka-jelinek-presouva-sidlo-holdingu-do-nizozemska-685117, 27. července 2011

Zákona o přeměnách byly právě z Kyperské republiky přemístěny hned dvě společnosti[345].

Statistiky ohledně jiných způsobů přemístění společnosti nezahrnující přemístění jejího zapsaného sídla bohužel nemám k dispozici.

[345] Zde je ovšem třeba přiznat, že obě společnosti jsou úzce propojené a tudíž motivy jejich přemístění z Kyperské do České republiky spolu pravděpodobně také úzce souvisely.

Závěr

Ač by se mohlo zdát, že se na poli evropského práva v poslední době nic tak významného neděje, při bližším pohledu na vývoj směrnic z oblasti práva společností je patrné, že v posledních několika letech prošla tato oblast významnými změnami.

Evropské právo týkající se obchodních společností a jeho změny má navíc nezanedbatelný dopad na podobu současného českého soukromého práva.

Kromě jasných, ba dokonce přiznaných inspirací například posledními rozhodnutími Soudního Dvora Evropské unie, které najdeme jak v rámci rekodifikace, tak v Novele Zákona o přeměnách, evropská legislativa samozřejmě výslovně vyžaduje provedení některých svých předpisů vnitrostátní úpravou.

Ne vždy je však taková implementace zdařilá. Vedle staršího příkladu, kdy zapracování úpravy Desáté směrnice muselo vyčkat na přijetí Zákona o přeměnách a byla tak o více než půlroku překročena transpoziční lhůta, můžeme některé nedostatky nalézt i v rámci rekodifikace.

Tak například úprava akciových společností v rámci zákona o obchodních korporacích na několika místech neprovádí ustanovení Druhé směrnice zcela bezchybně.

Nový občanský zákoník je v tomto směru možná zdařilejší, anebo naopak není evropskými směrnicemi tolik ovlivněn. Jeho úprava sídla právnických osob a především jejich přemístění však přesto není, jak popsáno výše, vždy úplně šťastná.

Zmíněná úprava NOZ také často není, jak už bylo zmíněno, aplikovatelná na obchodní společnosti. Pro úplný, byť zkratkovitý, obraz české právní úpravy však bylo třeba zmínit i ji. Navíc, kromě popsaných nedokonalostí této úpravy, je otázkou, které právní řády připouštějí přemístění zahraničních právnických osob jiných než podnikajících na jejich území.

S rekodifikací souvisí i další otázka a to, co se společnostmi, které sídlí v České republice a podléhají přitom cizímu právnímu řádu. Z hlediska inkorporační teorie je samozřejmě vše v pořádku a není důvod se znepokojovat. Na druhou stranu je právě

v těchto situacích patrné, že prakticky není takové řešení zcela bez problémů, když především není jasné, zda mají být tyto společnosti považovány za zahraniční anebo české právnické osoby. Navíc, jak už bylo také naznačeno, je problémem, byť možná ne tak relevantním pro praxi, že taková společnost pravděpodobně má po letech své existence v České republice žádný anebo pramalý vztah k právnímu řádu, kterým se stále řídí. Jen málokdo v České republice také může být schopný posoudit, zda je z toho pohledu s relevantním zahraničním právním řádem vše v souladu.

Mohou tedy takové společnosti existovat v České republice ještě dlouho? Pravděpodobně ano, jelikož nejspíše není nic, co by jim v tom mělo zabránit. Byť české právo vznik takové situace již nepřipouští, neřeší zároveň situace již vzniklé. Retroaktivitu se totiž snaží nový občanský zákoník logicky používat co nejméně, a to zejména ve vztahu ke svým základním zásadám[346] a právům osobním, rodinným a věcným.

V případě zákona o obchodních korporacích je ovšem situace o něco komplikovanější. Jeho úprava totiž myslí jen na společnosti, které se dosud řídily obchodním zákoníkem[347]. Ten má potom v určitém rozsahu stále být součástí společenské smlouvy takové společnosti. Takové ustanovení tedy pravděpodobně nelze na společnosti řídící se zahraničním právním řádem použít vůbec. ZOK ale kromě toho také vyžaduje, aby všechny obchodní korporace přizpůsobily své společenské smlouvy jeho úpravě během 6 měsíců po jeho účinnosti[348]. To nás opět vrací k otázce, zda jde v tomto případě o českou obchodní korporaci podléhající úpravě ZOK. Ten totiž vyjmenovává pouze formy společností, které jsou obchodními korporacemi[349].

Pokud by např. v konkrétním případě společnosti S.K.Y, a.s. bylo uzavřeno, že se jedná o českou akciovou společnost, pak dle definice obchodních korporací ZOK je jednou z nich, podléhá tak tomuto zákonu a musí se mu ve zmíněné lhůtě přizpůsobit. Nelze ji totiž snadno prohlásit za zahraniční osobu, jelikož podle nového ZMPS[350]

[346] Část první hlavy I první NOZ
[347] Ustanovení § 777 odst. 4) ZOK
[348] Ustanovení § 777 odst. 2) ZOK
[349] Ustanovení § 1 odst. 2) ZOK
[350] Ustanovení § 26 odst. 1) nového ZMPS

a koneckonců i NOZ[351] se takovou rozumí výhradně osoba se sídlem mimo území České republiky. Pokud ale vyjdeme z ustanovení § 3024 odst. 2 NOZ, dojdeme k závěru, že se společnost stále řídí zahraničním právním řádem a české právo by se tak nemělo na její vnitřní poměry vůbec aplikovat.

Přese všechny v úvahu přicházející výtky, je však třeba uznat, že minimálně obchodním společnostem v poslední době přibyly na úrovni českého právního řádu nové možnosti přeshraničních přeměn.

Jaká cesta přes hranice je tedy pro obchodní společnosti nejvhodnější?

Jak se snaží tato práce naznačit již výše, na tuto otázku většinou není jednoznačná odpověď. Odpověď bude vždy záležet hlavně na konkrétní situaci dané společnosti či společností včetně relevantních právních řádů. Neexistuje tedy žádné univerzálně nejlepší řešení.

Evropské formy společností jsou stále ještě v podstatě kapitolou *per se* a často nepřichází v konkrétní situaci společnosti ani do úvahy. Jsou tak vhodné spíše pro specifické dlouhodobé záměry, ať už jimi mohou být časté změny sídla v rámci evropských států anebo třeba zájem o jakýsi punc univerzální celoevropské společnosti. I když ten, jak je koneckonců popsáno v příslušných pasážích, může být vzhledem k četnosti těchto společností pouhou iluzí.

Přeshraniční fúze se tak zdá nejvhodnějším nástrojem v případě, že jsou změny ve společnosti respektive skupině širšího charakteru než pouhé přemístění sídla (například je v plánu zároveň zrušení jedné společnosti v jiném členském státě či podobná reorganizace v rámci skupiny). Přeshraniční přemístění sídla je oproti tomu nejrychlejší, nejjednodušší a s největší pravděpodobností i nejrychlejší způsob, jak přemístit společnost do jiného členského státu.

Právě na reálných příkladech a posuzování konkrétních situací je také asi nejvíce patrná snaha o začlenění praktických prvků do této práce. Praktický přístup koneckonců byl také jedním z jejích cílů.

[351] Ustanovení § 3024 odst. 1) NOZ

K čemu jsou užitečné přehledy provedených transakcí

Přehledy provedených přeshraničních transakcí, které jsou přiloženy a popsány v rámci této práce, by neměly být přehlédnuty s tím, že se jedná o pouhé statistické tabulky.

Kromě „suchých" čísel uvádějících počet společností, které se zúčastnily některé z vybraných forem přeshraniční přeměny ve vztahu k České republice, totiž mohou v širším kontextu osvětlit úspěšnost jednotlivých řešení. Dále je dokonce možné, že pomocí nich lze částečně odhadnout, zda a jakým způsobem počet přemísťovaných společností reflektuje změny souvisejících úprav, např. v daňovém zatížení společností jednotlivými členskými státy. V takovém případě by se, aniž by taková konkrétní úprava musela být předmětem detailního zkoumání, dalo leccos usoudit již z počtu společností, které do nebo naopak z takové země směřují.

Je tak možné, že počty společností, které přesídlují do určitých zemí, mohou poskytnout vodítko i ostatním společnostem, které takovou změnu teprve plánují. Právě zamyšlení se nad počtem společností, které se účastní jednotlivých typů přeshraničních operací, tedy může představovat ideální spojení teoretických akademických otázek a praktického přístupu ke konkrétním situacím, ve kterých se obchodní společnosti nacházejí.

Uvedené závěry samozřejmě nelze považovat za zcela spolehlivé a dovodit, že poskytují správnou odpověď na to, který právní řád je v danou chvíli pro společnost nejvhodnější. Je to však jeden z možných náhledů a vodítek, které je možné vzít aspoň částečně v potaz.

Co se dá v této oblasti dále očekávat?

Na evropské úrovni jistě můžeme v této oblasti očekávat mnohé. Z příslušných kapitol je patrné, že evropské směrnice byly v posledních letech předmětem mnohých změn a mnohé stejně významné změny je nejspíše ještě čekají.

Kromě dlouhodobě připravovaného ale i odkládaného přijetí návrhu Čtrnácté směrnice je otázkou, zda a jakým způsobem přikročí Evropská unie k celkové rekodifikaci oblasti práva společností.

Možná se tak jednou skutečně dočkáme i unifikovaného celoevropského kodexu zahrnujícího tuto problematiku.

Krom toho je další vývoj a sbližování očekáváno v záležitostech týkajících se Evropského obchodního rejstříku. I mimo legislativní rámec se zdá logické, aby se spolupráce členských států právě v této oblasti spíše prohlubovala než naopak. Jak roste mobilita společností mezi jednotlivými členskými státy i míra jejich vzájemného obchodování, roste i potřeba zjistit o svých obchodních partnerech co nejvíce. Navíc by jednotná úprava v tomto ohledu velice usnadnila rejstříkové procesy, když možná jednou nebude třeba národním rejstříkovým soudům dokládat údaje o zápisu společníků do obchodního rejstříku jiného členského státu.

Na úrovni české právní úpravy toho asi tolik očekávat nemůžeme, tam už právní zemětřesení nastalo, a to v posledních letech rovnou dvakrát – Novelou Zákona o přeměnách v roce 2012 i rekodifikací soukromého práva v roce 2014.

Ačkoliv nová úprava samozřejmě není bez chyb, přičemž některé jsou v této práci výslovně popsány, přesto jde o jasný posun vpřed. V tomto ohledu tak můžeme očekávat spíše jen vytříbení v současnosti již účinné legislativy, aby byly napraveny i tyto nedostatky. Ani takové novelizace ovšem nemusí být bez většího právního významu.

Otázkou samozřejmě jsou přetrvávající pozůstatky starých úprav zhmotněné v existujících společnostech. Tam ale asi žádné jednoduché a rázné řešení čekat nemůžeme. Koneckonců, ačkoliv mi není známo přesné číslo společností, které se v takovém postavení v České republice v současné chvíli nacházejí, dá se očekávat, že jde spíše o velice okrajovou záležitost a počet takových společností bych odhadovala maximálně v řádu jednotek.

„…Bohužel, co se společností týče, svoboda usazování zůstává neúplnou a je nutné ji reformovat. Svoboda usazování zaručená Smlouvami v současné době nedovoluje společnosti odejít ze státu, ve kterém byla společnost založena, do státu jiného za současného zachování si své původní právní způsobilosti…[352]“

Citátem byla tato práce uvedena, nechť ji tedy citát i zakončí. Tento totiž jasně ukazuje, že evropské právo obchodních společností čeká v oblasti přeshraničních přeměn ještě dlouhá cesta. Český zákonodárce je oproti tomu v této oblasti zatím lehce napřed, což je ve své podstatě pozitivní zpráva.

[352] Report of the Reflection Group On the Future of EU Company Law, Brussels, 5 April 2011, http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/reflectiongroup_report_en.pdf, neformální překlad autorky

Seznam použitých zdrojů

Knižní díla:

- DĚDIČ J., *Obchodní zákoník Komentář Díl I,* září 2002, Polygon
- DORRESTEIN A., MONTEIRO T., TEICHMANN C., WERLAUFF E., *European Corporate Law* (2nd ed), Kluwer Law International, 2009
- DVOŘÁK T., *Přeměny obchodních společností a družstev*, ASPI, 2008, s.143
- HANSEN J. L., *Nordic Company Law – the Regulation of Public Companies in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden*, Jurist- og Ekonomforbundets Forlag, Kobenhavn 2003
- Komentář k ustanovení § 138 NOZ, Wolters Kluwer, ASPI k KO89_2012CZ, stav ke dni 2. února 2014
- KUČERA Z., *Mezinárodní právo soukromé,* 6. vydání, Brno, Nakladatelství Doplněk, 2004
- KUHN Z., ŠTENGLOVÁ I., BÍLÁ I., HAVEL B., *Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev*, komentář, 1. vydání 2010, C. H. Beck
- PAUKNEROVÁ M., *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*, Karolinum 1998
- PELIKÁNOVÁ I., *Komentář k obchodnímu zákoníku 1.díl*, 4. aktualizované vydání, 2004, ASPI
- SEALY L., WORTHINGTON S*., Cases and Materials in Company Law*, Eight edition, Oxford press, 2007
- SVEJKOVSKÝ J., DEVEROVÁ L., *Právnické osoby v novém občanském zákoníku*, C.H. Beck, 1. vydání, 2013, s. 50-52
- ŠTENGLOVÁ, PLÍVA, TOMSA A KOLEKTIV, Obchodní zákoník-Komentář, 12. vydání, 2009, C. H. BECK

- ŠVESTKA J., JEHLIČKA O., ŠKÁROVÁ M., SPÁČIL J. A KOL., *Občanský zákoník Komentář,* 10. vydání, C.H.BECK, Praha 2006
- TICHÝ L., ARNOLD R., SVOBODA P., ZEMÁNEK J., KRÁL R., *Evropské právo,* 3. vydání, Praha 2006, C.H. BECK, s. 498
- VAN HULLE H., GESELL C.C.*, European Corporate law,* 2006, ISBN 3-8329-1811-6

Odborné články:

- ČECH P., *Transpozice směrnice ES o přeshraničních fúzích na pořadu dne,* Právní zpravodaj, 2/2006, s. 1-6
- ČECH P., DĚDIČ J., ŠTENGLOVÁ I., *Právní důsledky změny koncepce sídla,* Obchodněprávní Revue, 4/2010, s. 100
- DĚDIČ J., *Evropské právo společností,* Praha, Bova Polygon, 204, s. 33
- DĚDIČ J., *Novinky v právní úpravě přeměn obchodních společností a družstev*, Obchodněprávní revue 1/2012, s. 9
- DĚDIČ J., ČECH P., *Nový pohled na kolizní normy a reflexe kolizně relevantní judikatury Evropského soudního dvora v českém právu společností*, Soudní rozhledy 10/2004, s. 361
- DOLEŽIL T., *Koncerny v komunitárním právu. Analýza a náměty pro rekodifikaci.* Praha: Auditorium, Edice studie, 2008, s. 175
- DVOŘÁK T., Historický exkurs, ASPI - Přeměny obchodních společností a družstev, 2008
- DVOŘÁK T., *Rozvažování nad evropskou společností,* Právní rozhledy, 2/2007, s. 68
- DVOŘÁK T., *Zapsané sídlo evropské společnosti a jeho přemístění*, Právní fórum, 2/2005, s. 61

- ELIÁŠ K., *Sídlo obchodních společností,* Právní praxe v podnikání, rok 1993, číslo 7
- CHOBOLA T., *Svoboda usazování zahraničních společností v právu ČR,* Právní rozhledy, 16/2004, s. 599
- LASÁK J., *Tanec v temnotách (Svoboda usazování ve smyslu čl. 43 a 48 SES a přeshraniční fúze národních obchodních společností)*, Obchodněprávní revue, 4/2009, s. 91
- MIŠÚR P., *Návrh nařízení Rady o Statutu evropské soukromé společnosti byl vrácen k přepracování,* Obchodněprávní revue, 3/2010. s. 84
- NEUBAUER R., *Evropská soukromá společnost – analýza problematických bodů navrhované právní úpravy*, Ad Notam, 2/2009, s. 52
- PAUKNEROVÁ M., *Společnosti v mezinárodním právu soukromém – k novému vývoji v českém právu a v právu Evropských společenství*, Právník, 2002, č. 3, s. 321
- PAUKNEROVÁ M., *Kolizněprávní úprava obchodních společností,* Právní rozhledy, 7/2005, s. 244
- PETR M., *Evropská společnost – 1.část,* Právní rozhledy, 2/2005, s. 69
- POKORNÁ J., GLOGAROVÁ J., *Kolizní problematika ovládacích smluv*, Právní forum 11/2007, s. 395
- SALAČ J., DOLEŽIL T.*, Evropský soudní dvůr dotváří svobodu usazování (podnikání) obchodních společností – k rozsudku Inspire Art*, Právní rozhledy 2004, č.4, C.H. Beck, s. 147
- SLAVKOVSKÝ J., REIMONTOVÁ J., *Fúze sloučením české a slovenské společnosti – realita nebo fikce?***,** Daňový expert, 7.dubna 2009
- SYLLA M.*, Vývoj judikatury ESD v oblasti mezinárodního práva společností*, Právní rozhledy 2008, č.21, C.H. Beck, s. 784

Internetové zdroje:

- ALEXANDER J., *Riešenie rovnice – Cartesio smúti?*, 21. ledna 2009, Lexforum.cz, http://www.lexforum.cz/150
- BŘÍZA P., *Jak se Michal s Honzou (s)pletli aneb Cartesio je na světě*, Jiné právo, 31. ledna 2009 http://jinepravo.blogspot.com/2009/01/jak-se-michal-s-honzou-spletli-aneb.html
- Corporate Governance and Company Law: Commission announces results of consultation on Action Plan, 21. listopadu 2003 http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/03/1581&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en
- ČECH P., Co nově (ne)zapsat do obchodního rejstříku?, Právní rádce, 14. března 2014, http://pravniradce.ihned.cz/c1-61838770-co-nove-ne-zapsat-do-obchodniho-rejstriku
- ČERNÝ M.: *České koncernové právo podle evropského vzoru,* 28. června 2001, www.epravo.cz, http://www.epravo.cz/top/clanky/ceske-koncernove-pravo-podle-evropskeho-vzoru-10001.html
- DOLEŽIL T.: *Koncern v kontextu modernizace evropského práva obchodních společností*, 21. března 2008, www.epravo.cz, http://www.epravo.cz/top/clanky/koncerny-v-komunitarnim-pravu-analyza-a-namety-pro-rekodifikaci-53694.html
- ETRYCH R., *Jaké změny přináší novela zákona o přeměnách z pohledu znalců*, 24. ledna 2012, http://www.epravo.cz/top/clanky/jake-zmeny-prinasi-novela-zakona-o-premenach-z-pohledu-znalcu-80021.html
- ETUC Resolution on workers participation at risk: towards better employee involvement, European Trade Union Confederation, 16. prosince 2011, http://www.etuc.org/a/9425
- EUROPEAN COMPANY (SE) DATABASE – ECDB, 26. února 2012, http://ecdb.worker-participation.eu/

- European Private Company, Lehrstuhl Prof. Dr. Teichmann, Julius-Maximilians-Universität Würzburg, 30. května 2011, http://www.europeanprivatecompany.eu,
- European Parliament resolution on the European Private Company and the 14th Company law directive on the transfer of the company seat, 25. října 2007, http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:HWKXTAgPFRUJ:www.europarl.europa.eu/oeil/DownloadSP.do%3Fid%3D14183%26num_rep%3D6933%26language%3Den+14th+company+law+directive&cd=10&hl=da&ct=clnk&gl=dk
- Evropský parlament - zpráva o Čtrnácté směrnici v oblasti práva společností o přemísťování sídel společností do jiného členského státu doplněný o doporučení Komisi (2011/2046(INI)), 9.ledna 2012, http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2012-0008+0+DOC+XML+V0//CS
- Evropské společnosti, aktuality, září 2010, http://www.evropskespolecnosti.cz/?aa=1&qq=1&lng=cz&sel=aktuality
- Fostering corporate mobility in Europe, Towards a 14 company law directive, Report by Didier Kling, 21: října 2010, http://www.etudes.ccip.fr/sites/www.etudes.ccip.fr/files/upload/prises-position/transfert-siege-social-gb-kli1010.pdf
- INSOL Europe. The professional association for European restructuring and insolvency specialists. 13.října 2007, http://www.insol-europe.org/download/file/437
- International Corporate Rescue, Vol4 (2007) Issue 4, Chase Cambria http://www.chasecambria.com/site/journal/article.php?id=258
- International Corporate Rescue, Vo5 (2008) Issue 6, Chase Cambria http://www.chasecambria.com/site/journal/article.php?id=348
- International Law Ofice, 2.října 2008 (staženo 31.května 2011) www.internationallawoffice.com/newsletters/detail.aspx?g=6bae400f
- KŠB; *Jednotlivé rejstříky v EU se propojí*, Patria online, 3. listopadu 2011, http://www.patria.cz/pravo/1941128/obchodni-rejstriky-v-eu-se-propoji.html

- KŠB, *Jaké změny evropského práva obchodních společností můžeme očekávat?*, Patria online, 10. července 2013, http://www.patria.cz/pravo/2378929/jake-zmeny-evropskeho-prava-obchodnich-spolecnosti-muzeme-ocekavat.html
- Legalweek.com, 22. února 2007, http://www.legalweek.com/legal-week/analysis/1159102/view-tailored-migration
- MARŠÍČKOVÁ L., *Svoboda pohybu společností v EU: Zvedl Soudní dvůr EU vhozenou rukavici?*, 24. října 2013, http://www.patria.cz/pravo/2469303/svoboda-pohybu-spolecnosti-v-eu-zvedl-soudni-dvur-eu-vhozenou-rukavici.html
- MARŠÍČKOVÁ L., *Svoboda pohybu společností v EU: Jak to bude dál?,* 4. prosince 2013, http://www.patria.cz/pravo/2509430/svoboda-pohybu-spolecnosti-v-eu-jak-to-bude-dal.html
- MCCREEVY C. (European Commissioner for Internal Market and Services), *Speech by Commissioner McCreevy at the European Parliament's Legal Affairs Committee*, 3.října 2007, http://www.ila.lu/docs/europe/McCreevyBRUSSELS03102007.pdf
- MOSCA S., *14th directive on transfer of registered Offices?* 30. června 2011, http://www.europolitics.info/business-competitiveness/14th-directive-on-transfer-of-registered-offices-art307950-4.html
- NOVOTNÁ P., *Kolizní problematika právnických osob v judikatuře Evropského soudního dvora* http://www.law.muni.cz/edicni/sborniky/cofola2008/files/pdf/mps/novotna_petra.pdf
- NOVOTNÝ P., *Osobní statut obchodních společností*, 22. června 2006, http://www.epravo.cz/top/clanky/osobni-statut-obchodnich-spolecnosti-41447.html
- O'SHEA T., *ECJ says Hungarian Conversion Rules Unacceptable,* Tax Notes International, 24. září 2012, www.law.qmul.ac.uk/docs/staff/ccls/oshea/87571.pdf
- PANIZZA R.: *Právo obchodních společností*, 07/2008, Evropský parlament, http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/market/legislation/article_7200_cs.htm

- Počty založených evropských společností v ČR stále rostou, Business info, 7. června 2010 http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/cerven-2010/pocty-evropske-spolecnosti-cr-rostou/1001920/57504/
- Podnikání v září 2010, 30. září 2010, http://www.euroskop.cz/13/17473/clanek/podnikani-v-zari-2010/
- Portál Evropské e –Justice; https://e-justice.europa.eu/home.do
- Report of the Reflection Group On the Future of EU Company Law, Brussels, 5 April 2011, http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/reflectiongroup_report_en.pdf
- ROELOFS E. R., C*ross-border mobility of companies: towards a positive integration?*, Ius commune Congress, Molengraaff Instituut voor Privaatrecht, Universiteit Utrecht, 24. listopadu2011, http://www.rechten.unimaas.nl/iuscommune/activities/2011/2011-11-24/workshop3_Roelofs.pdf
- RUML M., *Podnikání v EU usnadní Evropská společnost*, 22. května 2007, http://www.finance.cz/zpravy/finance/112024-podnikani-v-eu-usnadni-evropska-spolecnost/
- SALAČ J., *K některým otázkám evropského insolventního práva - nad rozhodnutím ESD ve věci Eurofood (Parlamat*), 24. ledna 2008, http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/pravo-evropske-a-mezinarodni/art_5003/k-nekterym-otazkam-evropskeho-insolvencniho-prava-nad-rozhodnutim-esd-ve-veci-eurofood-parmalat.aspx
- SKÁLOVÁ J.; *Analýza fúzí za rok 2010 v ČR, Novela zákona o přeměnách*, Workshop „Regulační prostředí pro akvizice a fúze“ pořádaný Katedrou finančního účetnictví a auditingu VŠE, 11. listopadu 2011, http://kfua.vse.cz/media/Konference/Fuze/Workshop_Fuze-2011_Dedic.pdf.
- Sněmovní tisk 362; NOZ ve znění schváleném Poslaneckou sněmovnou Parlamentu dne 9. listopadu 2011 http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&T=362
- Sněmovní tisk číslo 364; vládní návrh zákona o mezinárodním právu soukromém, http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=364&ct1=0&v=PZ&pn=2&pt=1

- Societas Europaea – Evropská společnost, Akont, http://www.akont.cz/cz/societas-europaea-evropska-spolecnost
- The Commision report, The application of Council Regulation 2157/2001 of 8 October 2011 on the Statute for a European Company (SE), COM(2010) 676, 17. listopadu 2010, Brussels, http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0676:FIN:EN:PDF
- Tisková zpráva ministerstva spravedlnosti, 19. dubna 2010, http://www.euroskop.cz/8920/16102/clanek/vlada-prijala-navrh-ministerstva-spravedlnosti-na-zapojeni-ceske-republiky-do-evropskeho-obchodniho-rejstriku/
- TPA Horwath; Přeshraniční fúze, 4. října 2012, http://www.ecpm.cz/cz/clanky/3172-preshranicni-fuze
- TUROŇOVÁ J., Ustanovení § 22 a 26 obchodního zákoníku a jeho soulad s právem EU, 2. července 2008, http://www.epravo.cz/top/clanky/ustanoveni-22-a-26-obchodniho-zakoniku-a-jeho-soulad-s-pravem-eu-54993.html
- Usnesení Evropského parlamentu ze dne 10. března 2009 s doporučeními Komisi o přemístění sídla obchodních společností do jiného členského státu, http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0086+0+DOC+XML+V0//CS#def_1_4
- Usnesení Evropského parlamentu o budoucnosti evropského práva obchodních společností (2012/2669(RSP)) ze dne 6. června 2012, http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=MOTION&reference=B7-2012-0299&language=CS
- VOSSESTEIN G**.,** *Transfer of the registered office The European Commission's decision not to submit a proposal for a Directive*, 20. září 2007, http://www.utrechtlawreview.org/publish/articles/000061/article.pdf
- Zákon roku 2012 - Nejlepší legislativní počin pro podnikatelské prostředí, http://www.zakonroku.cz/smernice-2012-17-eu-kterou-se-meni-nektere-smernice-ve-veci-propojeni-ustrednich-obchodnich-a-podnikovych-rejstriku.html

- ZILINSKY M., *VALE: a never ending story on free movement of companies within the EU finally ended,* European law blog, 19. července 2012, http://europeanlawblog.eu/?p=717
- Zpráva o Čtrnácté Směrnici v oblasti práva společností o přemisťování sídel společností do jiného členského státu doplněný o doporučení Komisi (2011/2046(INI)), Evropský parlament, 9. ledna 2012, http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A7-2012-0008&language=CS

Soudní rozhodnutí:

- Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2671/09 ze dne 3. března 2011
- Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Kohlhofer a Minarik v. Česká republika ze dne 15. října 2009
- Rozhodnutí SDEU ze dne 4. prosince 1986, ve věci C-205/84, *Commission v. Germany*
- Rozsudek SDEU ze dne 27. září 1988 ve věci C-1/87, *the Queen v.H.M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust plc.*
- Rozsudek SDEU ze dne 9. března 1999 ve věci C-212/97*, Centros Ltd v. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen*
- Rozsudek SDEU ze dne 5. listopadu 2002 ve věci C 208/00, *Überseering BV proti Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC)*
- Rozsudek SDEU ze dne 2. října 2003 ve věci C-167/01 *Inspire Art*
- Rozsudek SDEU ve věci C 446/03, *Marks & Spencer a další*
- Rozsudek SDEU ze dne 13. prosince 2005 ve věci C 411/03, *SEVIC Systems AG*
- Rozsudek SDEU ze dne 12. září 2006 ve věci C 196/04, *Cadbury Schweppes*

- Rozsudek SDEU ze dne 16. prosince 2008 ve věci C 210/06, *CARTESIO Oktató és Szolgáltató bt*
- Rozsudek SDEU (třetího senátu) ze dne 12. července 2012 ve věci C-378/10, VALE Építési kft.

Právní předpisy, důvodové zprávy, usnesení Evropského parlamentu aj.:

- Desátá směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/56/ES o přeshraničních fúzích kapitálových společností (Úř. věst. L310, s. 1)
- Důvodová zpráva k návrhu zákona., kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, čj. předkladatele 690/2009-LO
- Důvodová zpráva k NOZ: http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf
- Důvodová zpráva k zákonu č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
- Čtvrtá směrnice Rady, 78/660/EHS ze dne 25. července 1978 (Úř. věst. L 222, s. 11)
- Jedenáctá směrnice Rady, 89/666/EHS ze dne 21. prosince 1989 o zveřejňování poboček vytvořených v členském státě některými formami společností řídících se právem jiného členského státu (Úř. věst. L395, s. 36)
- Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie, Úřední věstník Evropské Unie, svazek 51, 2008/C 115/01
- Nařízení Rady č. 2137/85, ze dne 25. července 1985, o evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS) (Úř. věst. L199, s. 1)

- Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o insolvenčním (úpadkovém) řízení (Úř. věst. L 160, 30. června 2000, s. 1)
- Nařízení Rady (ES) č. 2157/2001, ze dne 8. října 2001, o statutu evropské společnosti (Úř. věst. L294, s. 1)
- Nařízení rady č. 1435/2003, ze dne 22. července 2003, (Úř. věst. L207, s. 1) o statutu evropské družstevní společnosti
- Návrh občanského zákoníku schválený vládou ve znění změn přijatých Legislativní radou vlády (květen 2011)): http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011.pdf
- Proposal for a Council Regulation on the Statute for a European private company, COM(2008) 396/, http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/epc/proposal_en.pdf
- Proposal for a Council Regulation on a European private company - Political agreemen, 23. května 2011, http://europeanprivatecompany.eu/legal_texts/download/Hungarian-presidency-Mai2011.pdf
- SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ, Akční plán: Evropské právo obchodních společností a správa a řízení společností moderní právní rámec pro angažovanější akcionáře a udržitelnější společnosti, ze dne 12. prosince 2012, KOM/2012/0740
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/109/ES ze dne 16. září 2009 (Úř. věst. L 259, s. 14)¨Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/101/ES ze dne 16. září 2009 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 48 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/35/EU ze dne 5. dubna 2011, o fúzích akciových společností

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU ze dne 26. června 2013 o ročních účetních závěrkách, konsolidovaných účetních závěrkách a souvisejících zprávách některých forem podniků, o změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES a o zrušení směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/17/EU ze dne 13. června 2012, kterou se mění směrnice Rady 89/666/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/56/ES a 2009/101/ES, pokud jde o propojení ústředních, obchodních a podnikových rejstříků
- Směrnice Rady 2001/86/ES, ze dne 8. října 2001, kterou se doplňuje statut evropské společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců (Úř. věst. L294, s. 22)
- Směrnice Rady 90/434/EHS, ze dne 23. července 1990, o společném postupu zdanění při fúzích, převodech aktiv a výměně akcií týkajících se společností z různých členských států (Úř. věst. L225, s. 1), kodifikována Směrnicí Rady 2009/133/ES dne 19. října 2009 (Úř. věst. L310, s. 34)
- Směrnice Rady 2010/24/EU ze dne 16. března 2010 o vzájemné pomoci při vymáhání pohledávek vyplývajících z daní, poplatků, cel a jiných opatření
- Usnesení Evropského parlamentu ze dne 10. března 2009 s doporučeními Komisi o přemístění sídla obchodních společností do jiného členského státu (2008/2196(INI)), Úř. věst. 2010/C 87 E/S, s. 5, 1. dubna 2010
- Usnesení Evropského parlamentu ze dne 2. února 2012 o Čtrnácté směrnici v oblasti práva společností o přemísťování sídel společností do jiného členského státu doplněný o doporučení Komisi (2011/2046(INI))
- Usnesení Evropského parlamentu ze dne 14. června 2012 o budoucnosti evropského práva obchodních společností (2012/2669(RSP))

- Usnesení Evropského parlamentu ze dne 13. března 2012 o statutu evropské družstevní společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců (2011/2116(INI)) 2013/C 251 E/03
- Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů. A dalších související zákony procesním, sněmovní tisk 365, Poslanecká sněmovna 2011, VI. volební období (později zákon č. 355/2011 Sb.)
- Vládní návrh na vydání zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním, sněmovní tisk 837, Poslanecká sněmovna 2009, V. volební období
- Vyhláška ministerstva spravedlnosti 293/2005 Sb., notářské osvědčení dokumentů při přemístění sídla evropské společnosti
- Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
- Zákon č. 360/2004 Sb., o evropském hospodářském sdružení
- Zákon č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti
- Zákon č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti
- Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev
- Zákon č. 351/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- Zákon č. 355/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech /o obchodních korporacích)
- Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
- Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnický osob
- Zelená kniha o propojení obchodních rejstříků, 4. listopadu 2009, KOM(2009)614 http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0614:FIN:CS:PDF

Přílohy

A. Počet zaregistrovaných Evropských akciových společností ke dni 26. února 2012[353]

Česká republika	**653**
Německo	**201**
Slovensko	**44**
Nizozemí	**33**
Lucembursko	**25**
Spojené království	**25**
Francie	**23**
Rakousko	**18**
Kypr	**14**
Irsko	**10**
Belgie	**9**
Estonsko	**5**
Lichtenštejnsko	**5**
Lotyšsko	**5**
Maďarsko	**5**
Norsko	**5**
Švédsko	**5**
Dánsko	**4**
Malta	**2**
Litva	**2**
Polsko	**2**

[353] EUROPEAN COMPANY (SE) DATABASE – ECDB, 26. února 2012, http://ecdb.worker-participation.eu/

Španělsko	**2**
Finsko	**1**
Itálie	**1**
Portugalsko	**1**

B. Rozšířenost Evropské družstevní společnosti

1) Přehled zapsaných SCE ke dni 5. května 2010

Studie o implementaci Nařízení 1435/2003, o statutu evropské družstevní společnosti / Study on the implementation of the Regulation 1435/2003 on the Statute for European Cooperative Society (SCE)[354]

Table 10. *Existing SCEs (as of 8.5.2010)*

Country	Number of SCEs	Branches
AUSTRIA	0	
BELGIUM	2	
BULGARIA	0	
CYPRUS	0	
CZECH REP	0	
DENMARK	0	
ESTONIA	0	
FINLAND	0	1 branch of an Italian SCE
FRANCE	0	1 branch of an Italian SCE?
GERMANY	1	
GREECE	0	
HUNGARY	2	
ICELAND	0	
IRELAND	0	
ITALY	5	
LATVIA	0	
LIECHTENSTEIN	1	
LITHUANIA	0	
LUXEMBOURG	0	
MALTA	0	1 branch of an Italian SCE
NETHERLANDS	1	
NORWAY	0	
POLAND	0	
PORTUGAL	0	
ROMANIA	0	
SLOVAKIA	3	
SLOVENIA	0	
SPAIN	1	1 branch of an Italian SCE
SWEDEN	1	
UK	0	
TOTAL NUMBER OF SCEs	**17**	

2) SCE působící v České republice v roce 2014

Ke dni 29. března 2014 byla v České republice zapsána do obchodního rejstříku jediná evropská družstevní společnost[355] a jedna organizační složka zahraniční evropské družstevní společnosti[356]

[354] http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/sce_final_study_part_i.pdf

[355] Společnosti GOLDEN I.B., SCE, identifikační číslo: 02073145, zapsaná do obchodního rejstříku dne 5. září 2013

[356] Warp Holdings SCE s ručením obmedzeným, organizační složka (slovenského evropského družstva), identifikační číslo 24197793

C. Přehled přeshraničních fúzí uskutečněných v České republice

Přehled přeshraničních fúzí za poslední tři roky

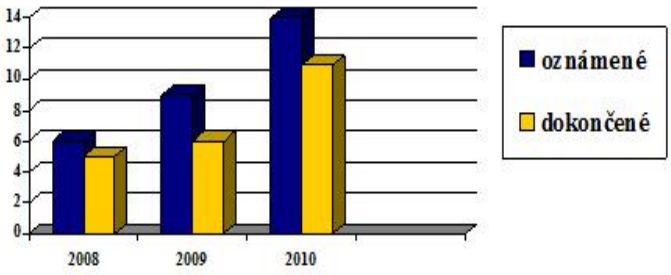

[357]

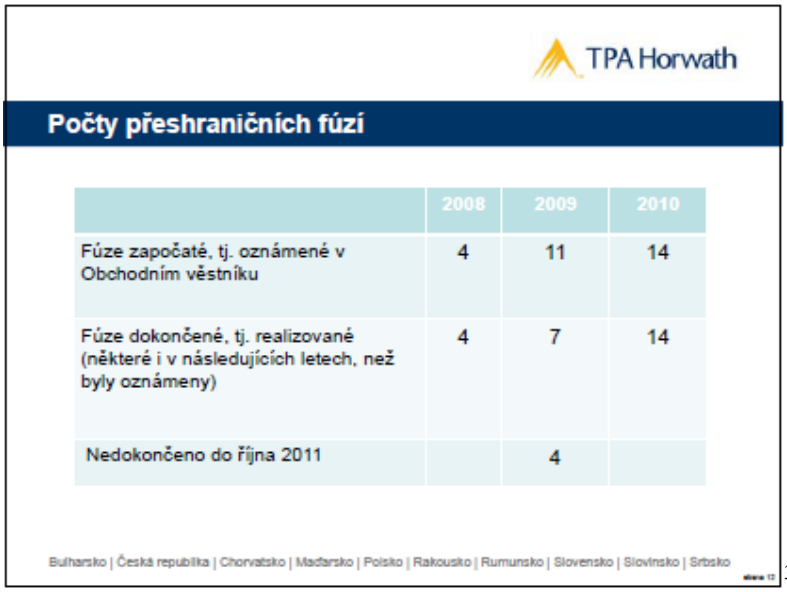

[358]

[357] TPA Horwath; *Přeshraniční fúze*, http://www.ecpm.cz/cz/clanky/3172-preshranicni-fuze, 4. října 2012

[358] SKÁLOVÁ J., *Analýza fúzí za rok 2010 v ČR, Novela zákona o přeměnách*, Workshop „Regulační prostředí pro akvizice a fúze“ pořádaný Katedrou finančního účetnictví a auditingu VŠE, 11. listopadu 2011, http://kfua.vse.cz/media/Konference/Fuze/Workshop_Fuze-2011_Dedic.pdf.

TPA Horwath

Struktura realizovaných fúzí v roce 2010

Do České republiky	9	Ven z České republiky	5
Ze Slovenska	5	Na Slovensko	4
Z Holandska	2	Do Německa	1
Z Německa	1		
Z Polska a z Maďarska	1		

Bulharsko | Česká republika | Chorvatsko | Maďarsko | Polsko | Rakousko | Rumunsko | Slovensko | Slovinsko | Srbsko

[359]

[359] SKÁLOVÁ J., Analýza fúzí za rok 2010 v ČR, Novela zákona o přeměnách, Workshop „Regulační prostředí pro akvizice a fúze“ pořádaný Katedrou finančního účetnictví a auditingu VŠE, 11. listopadu 2011, http://kfua.vse.cz/media/Konference/Fuze/Workshop_Fuze-2011_Dedic.pdf.

D. Přemístění sídla evropských společností týkající se České republiky

1) Přemístění sídla evropské společnosti z České republiky do zahraničí[360]

Společnost	**IČ**	**Cílový stát**	**Účinnost**
Spirall Solutions SE	28231716	Kyperská republika	8. 1. 2009
Crius Capital, SE	28182146	Slovenská republika	22. 5. 2009
CHALLANGER, SE	28869231	Kyperská republika	13. 4. 2011
A and B Real Estates SE	29102804	Španělsko	16. 5. 2011[361]
R.JELINEK GROUP SE	28960858	Nizozemsko	20. 6. 2012

2) Přemístění sídla evropské společnosti ze zahraničí do České republiky[362]

Společnost	**IČ**	**Výchozí stát**	**Účinnost**
NORTEC, SE	45591993	Slovenská republika	12. 12. 2013

[360] Tabulka představuje výčet zpracovaný autorkou na základě zápisů v českém obchodním rejstříku dle stavu ke dni 28. března 2014

[361] Společnost dosud není vymazána z českého obchodního rejstříku

[362] Tabulka představuje výčet zpracovaný autorkou na základě zápisů v českém obchodním rejstříku dle stavu ke dni 28. března 2014

E. Přeshraniční přemístění sídla zahraničních společností do České republiky dle Zákona o přeměnách

Společnost	IČ	Výchozí stát	Účinnost
DUEGGI´ CZ s.r.o.	24245054	Itálie	1. 7. 2012
WISBERG, s.r.o.[363]	02237369	Lucemburské velkovévodství	21. 10. 2013
SLAVIA CAPITAL BIOCHEM a.s.[364]	02303795	Kyperská republika	11. 11. 2013
COGEI s.r.o.	02396025	Itálie.	16. 12. 2013
SC FOOD, AGRO & INDUSTRIAL a.s.[365]	02465086	Kyperská republika	31. 12. 2013

[363] Název lucemburské osoby před přemístěním sídla do České republiky byl WISBERG S.A. (forma akciové společnosti)

[364] Společnost dle sídla v ČR a zúčastněných osob úzce propojená se společností SC FOOD, AGRO & INDUSTRIAL a.s. níže

[365] Společnost dle sídla v ČR a zúčastněných osob úzce propojená se společností SLAVIA CAPITAL BIOCHEM a.s. výše

F. Ustanovení § 26 Obchodního zákoníku

1) Ustanovení § 26 ObchZ ve znění do 31: prosince 2013[366]

Díl IV: Přemístění sídla
§ 26

(1) Právnická osoba založená podle práva cizího státu za účelem podnikání, která má sídlo v zahraničí, může přemístit své sídlo na území České republiky za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem, jestliže to umožňuje mezinárodní smlouva, která je pro Českou republiku závazná a byla vyhlášena ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv. To platí i pro přemístění sídla české právnické osoby do zahraničí.

~~(2) Přemístění sídla podle odstavce 1 je účinné ode dne jeho zápisu do obchodního rejstříku.~~

~~(3) Vnitřní právní poměry právnické osoby uvedené v odstavci 1 se i po přemístění jejího sídla do tuzemska řídí právním řádem státu, podle něhož byla založena. Tímto právním řádem se řídí i ručení jejích společníků nebo členů vůči třetím osobám, které však nesmí být nižší, než stanoví české právo pro tutéž nebo obdobnou formu právnické osoby.~~

~~(4)~~(2) Přemístění sídla právnické osoby z České republiky do zahraničí nebo ze zahraničí do České republiky je přípustné také v případech a za podmínek stanovených právem Evropských společenství či zvláštním zákonem

2) Ustanovení § 26 ObchZ ke dni 4. května 1995 (zápisu společnosti S.K.Y., a.s.)

§ 26

(1) Právnická osoba založená podle práva cizího státu za účelem podnikání, která má sídlo v zahraničí, může přemístit své sídlo na území České a Slovenské Federativní Republiky. Podmínkou pro to je, že to připouští právní řád státu, v němž právnická osoba má dosud své sídlo, a také, pokud byla založena podle práva jiného státu, tento právní řád.

(2) Přemístění sídla podle odstavce 1 je účinné ode dne jeho zápisu do obchodního rejstříku.

(3) Vnitřní právní poměry právnické osoby uvedené v odstavci 1 se i po přeložení jejího sídla do tuzemska řídí právním řádem státu, podle něhož byla založena. Tímto právním řádem se řídí i ručení jejích společníků nebo členů vůči třetím osobám, které však nesmí být nižší, než stanoví československé právo pro tutéž nebo obdobnou formu právnické osoby.

[366] ObchZ byl ke dni 1. ledna 2014 zrušen NOZ. Revize vyznačují změny provedené Novelou Zákona o přeměnách ke dni 1. ledna 2012

G. Vybraná ustanovení úpravy přemístění sídla v Zákoně o přeměnách

HLAVA V PŘEMÍSTĚNÍ SÍDLA DO ČESKÉ REPUBLIKY

§ 384a

Zahraniční právnická osoba může přemístit sídlo do České republiky, aniž by došlo k jejímu zániku a vzniku nové právnické osoby, nezakazují-li to právní předpisy členského státu, v němž má sídlo, ani právní předpisy státu, kterým se řídí její vnitřní právní poměry, pokud při přemístění sídla změní svou právní formu na českou společnost nebo české družstvo a budou-li se po změně právní formy její vnitřní právní poměry řídit českým právním řádem.

§ 384c

K přemístění sídla do České republiky nemůže dojít, je-li zahraniční právnická osoba v likvidaci nebo bylo vůči ní zahájeno insolvenční řízení nebo obdobné řízení v jakémkoliv členském státě.

HLAVA VI PŘEMÍSTĚNÍ SÍDLA DO ZAHRANIČÍ

§ 384f

(1) Česká společnost nebo družstvo může přemístit sídlo do jiného členského státu než České republiky, aniž by došlo k jejímu zániku a vzniku nové právnické osoby. Osobní statut a právní forma společnosti nebo družstva se i po přemístění sídla do zahraničí nadále řídí českým právním řádem, pokud nestanoví něco jiného právní řád státu, do něhož společnost či družstvo přemisťuje své sídlo.

(2) Česká společnost nebo družstvo může přemístit sídlo do jiného členského státu než České republiky, aniž by došlo k jejímu zániku a vzniku nové právnické osoby, a změnit při přemístění sídla svou právní formu na takovou, kterou uznávají právní předpisy členského státu, do kterého má česká společnost nebo družstvo přemístit své sídlo, nezakazují-li to právní předpisy tohoto členského státu.

§ 384i

K přemístění sídla do zahraničí nemůže dojít, je-li česká společnost nebo družstvo v likvidaci nebo bylo vůči ní zahájeno insolvenční řízení.

Díl 4 Zápis přemístění sídla do zahraničí do zahraničního obchodního rejstříku a do obchodního rejstříku

§ 384o

Přemístění sídla české společnosti nebo družstva do zahraničí a související změny jejich zakladatelských dokumentů nabývají účinnosti dnem, ke kterému je přemístění sídla české společnosti nebo družstva zapsáno do příslušného zahraničního obchodního rejstříku, nestanoví-li právo státu, v němž má být nové sídlo zapsáno, něco jiného. V takovém případě nastávají účinky v souladu s tím, co tento právní řád stanoví, jinak výmazem české společnosti nebo družstva z obchodního rejstříku.

H. Úprava přemístění sídla v NOZ

§ 138

(1) Právnická osoba, která má sídlo v zahraničí, může přemístit sídlo na území České republiky. To neplatí, pokud to nepřipouští právní řád státu, ve kterém má právnická osoba sídlo, nebo pokud jde o právnickou osobu zakázanou podle § 145.

(2) Právnická osoba, která hodlá přemístit své sídlo na území České republiky, přiloží k návrhu na zápis do příslušného veřejného rejstříku rozhodnutí o tom, jakou právní formu české právnické osoby zvolila, a zakladatelské právní jednání vyžadované českým právním řádem pro tuto formu právnické osoby.

(3) Vnitřní právní poměry právnické osoby se po přemístění sídla do tuzemska řídí českým právním řádem. Českým právním řádem se řídí i ručení jejích členů nebo členů jejích orgánů za dluhy právnické osoby, pokud vznikly po dni účinnosti přemístění sídla do tuzemska.

§ 139

Právnická osoba, která má sídlo v České republice, může přemístit své sídlo do zahraničí, pokud to neodporuje veřejnému pořádku a pokud to připouští právní řád státu, do něhož má být sídlo právnické osoby přemístěno.

§ 140

(1) Právnická osoba, která hodlá přemístit sídlo do zahraničí, zveřejní tento záměr s uvedením adresy nového sídla a právní formy po přemístění sídla alespoň tři měsíce přede dnem předpokládaného přemístění sídla. Věřitelé mají právo požadovat dostatečné zajištění svých dosud nesplatných pohledávek do dvou měsíců od zveřejnění, dojde-li po přemístění sídla ke zhoršení dobytnosti jejich pohledávek v České republice.

(2) Nedojde-li k dohodě o způsobu a rozsahu zajištění, rozhodne o dostatečném zajištění a o jeho rozsahu soud s ohledem na druh a výši pohledávky. Neposkytne-li právnická osoba zajištění podle rozhodnutí soudu, ručí za dluhy, které nebyly zajištěny, členové statutárního orgánu vyjma těch, kteří prokáží, že vyvinuli dostatečné úsilí, aby rozhodnutí bylo splněno.

§ 141

(1) Člen právnické osoby, který s přemístěním sídla do zahraničí nesouhlasil, má právo ukončit členství v právnické osobě s účinky ke dni přemístění sídla. Má-li člen právnické osoby při ukončení členství právo na vypořádání, poskytne mu právnická osoba plnění nejpozději ke dni účinnosti přemístění sídla. Za splnění tohoto závazku ručí členové statutárního orgánu.

(2) Za dluhy, které vznikly přede dnem účinnosti přemístění sídla, ručí členové právnické osoby a jejího statutárního orgánu stejně jako před přemístěním sídla do zahraničí.

§ 142

Přemístění sídla je účinné ode dne zápisu jeho adresy do příslušného veřejného rejstříku.

§ 143

Pro zřizování a přemísťování poboček právnických osob platí § 138 až 142 obdobně.

Seznam zkratek

a.s.	akciová společnost
Čtrnáctá směrnice	Návrh Směrnice Rady o přemísťování sídel společností do jiného členského státu do jiného členského státu
Desátá směrnice	Desátá směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/56/ES o přeshraničních fúzích kapitálových společností
EHZS	evropské hospodářské zájmové sdružení
EU/Unie	Evropská Unie
k.s.	komanditní společnost
Novela Zákona o přeměnách	zákon č. 355/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
OZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
Rejstříkový zákon	zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob
SCE	evropská družstevní společnost
SDEU (do 1. prosince 2009 ESD)	Soudní dvůr Evropské Unie (do 1. prosince 2009 Evropský soudní dvůr
SE	evropská akciová společnost

SES	Smlouva o Evropských společenstvích
SFEU	Smlouva o fungování Evropské Unie
SPE	evropská soukromá společnost
s.r.o.	společnost s ručením omezením
v.o.s	veřejná obchodní společnost
Zákon o přeměnách	zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev
ZMPS	zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
ZMPSP	zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (o obchodních korporacích)

Resume

Latest trends in cross-border transformations and relocations of companies

The aim of this thesis is to present the latest trends in the field of cross-border transformations and companies' relocation focusing especially on the transactions with a Czech element involved.

The thesis is composed of eleven chapters including the Prologue and the Epilogue.

Prologue contains a brief introduction into the issue describing the structure and objectives of the thesis.

Chapter One examines the term and concepts of company's seat/registered office and its personal statute.

Chapter Two describes the freedom of settlement of corporations under the the Treaty on the functioning of the European Union as well as European company law directives.

Chapter Three concentrates on few relevant cases of the Court of Justice of the European Union by describing eight most significant of them and summarizing the Court's outcomes and future expectations.

Chapter Four is subdivided into 6 parts and provides outline of relevant types of European companies and their possibilities of the cross-board transformations and/or the relocation of a company.

Chapter Five concentrates on the new concept of the European business register.

Chapter Six consists of summaries of the regulation of corporations' seats / registered office and its relocation under Czech law mentioning also the previous legal regulation and weaknesses of the new one.

Chapter Seven focuses on regulation of the cross-border transformations under both Czech and European law.

Chapter Eight contains a description of the recent amendment of the Czech Act on the transformations of companies.

Chapter Nine focuses on the pariticular ways of cross-border transformations and comparison of advanteges and disadvanteges of each possibility including the statistics regarding the companies transferred from/to the Czech Republic.

The Epilogue contains the conclusions arising from the thesis, its summary and own assesment of relevant legal regulation.

Abstrakt

Účelem této rigorózní práce je představit nejnovější trendy v oblasti přeshraničních přeměn a přemísťování právnických osob v rámci Evropské Unie se zaměřením na české a evropské obchodní společnosti.

Úvodem je stručně nastíněna struktura a cíle práce. V jednotlivých kapitolách jsou nejdříve teoreticky a obecně popsána různá pojetí sídla právnické osoby a osobního statutu společností. Ve stručnosti je představena relevantní evropská právní úprava včetně zakládajících smluv, jednotlivých směrnic i rozsudků soudního dvora Evropské Unie. Dále se práce věnuje právní úpravě jednotlivých forem tzv. evropských společností v čele s evropskou akciovou společností (SE) a jejich možnostem v oblasti přeshraničních přeměn a mobility. Zmíněn je i nový koncept Evropského obchodního rejstříku (EBR) a s ním spojená očekávání do budoucna. V oblasti národní právní úpravy práce zmiňuje předchozí právní předpisy, jejichž úpravu porovnává s novou úpravou přijatou v rámci tzv. rekodifikace soukromého práva. Upozorňuje také na některé slabiny a nejasnosti ohledně výkladu nové právní úpravy. Pozornost je věnována i přeshraničním přeměnám obchodních společností upravených speciálním zákonem o přeměnách obchodních společností včetně jeho nedávné novely. Práce je zakončena praktickým porovnáním jednotlivých možnosti přeshraničních přeměn a mobility obchodních společností včetně finančních i jiných výhod a nevýhod jednotlivých možností. Součástí jsou i autorkou vypracované statistické přehledy společností podstupujících takové transakce ve směru z/do České republiky. V úplném závěru práce je obsaženo její stručné shrnutí včetně závěrů z ní vyplývajících i kritických připomínek k současné právní úpravě.

Abstract

The aim of this thesis is to present the latest trends in the field of the cross-border transformations and companies' relocation focusing especially on the transactions of the Czech and European companies.

The Prologue of this thesis briefly outlines its structure and objectives. In the first chapter the thesis focuses on teoretical and general description of certain concepts of a seat of a corporation and its personal statute. The following chapters further examine the relevant European legislation including the functional treaties, relevant directives and case law of the Court of Justice of the European Union. The thesis further concentrates on the regulation of the particular forms of so called European companies – first of all on the European Company (SE) - and their possibilities in relation to the cross-border transformations and relocation. The attention is given also to a brand new concept of the European business register (EBR) and future expectation arissing from it. As regards the Czech national legislation the thesis provides an outline of the prior regulation abandoned by the recently adopted acts (so called recodification of the Czech private law) whereas the thesis compares both. Certain queries and weaknesses of the new legislation are also mentioned. The thesis further concentrates on the cross-border transformations regulated by special Czech Act on transformations of companies including its recent amendment.The thesis finally focuses on the practical confrontation of each possibility to transform or relocate the company across the border including comparison of financial and other advantages and disadvantages. The last chapter also refers to statistics regarding companies undertaking such transactions to/from the Czech Republic prepared by the author of the thesis. The epiloque of the thesis contains brief summary including the conclusions and critical suggestions relating to the present legal regulation.

Klíčová slova

Přeshraniční, přeměna, společnost

Key words

Cross-border, transformation, company